

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 9.10.2002
COM(2002) 700 final

OP WEG NAAR DE UITGEBREIDE UNIE

**Strategiedocument
en
Verslag van de Europese Commissie
over de vorderingen van de kandidaat-lidstaten
op de weg naar toetreding**

{SEC (2002) 1400-1412}

Op weg naar de uitgebreide Unie

Strategiedocument

en

Verslag van de Europese Commissie

**over de vorderingen van de kandidaat-lidstaten
op de weg naar toetreding**

Inhoudsopgave

1.	Algemene context.....	6
1.1.	Europa aan de vooravond van de uitbreiding.....	6
1.2.	De publieke opinie en het uitbreidingsproces	8
1.3.	De bestuurlijke voorbereidingen voor de uitbreiding	9
1.4.	De criteria van Kopenhagen.....	9
1.5.	Versterking van de bestuurlijke en gerechtelijke capaciteit.....	12
1.6.	De toetredingsonderhandelingen.....	13
1.1.1.	Stand van zaken.....	13
1.1.2.	Toezeggingen	13
1.1.3.	Overgangsregelingen.....	14
2.	Vorderingen van de kandidaat-lidstaten bij het voldoen aan de lidmaatschapscriteria	15
2.1.	Politieke criteria	15
1.1.4.	Algemene ontwikkelingen.....	15
1.1.5.	Conclusies	16
2.2.	Economische criteria	16
1.1.6.	Algemene ontwikkelingen.....	16
1.1.7.	Conclusies	18
2.3.	Andere verplichtingen van het lidmaatschap (inclusief bestuurlijke capaciteit).....	19
1.1.8.	Algemene ontwikkelingen.....	19
1.1.9.	Conclusies	23
2.4.	Algemene conclusies en aanbevelingen	24
3.	De voltooiing van het proces.....	24
3.1.	De afsluiting van de onderhandelingen.....	24
1.1.10.	Het financiële kader	25
1.1.11.	Nieuw acquis en al behandelde hoofdstukken	25
1.1.12.	Het hoofdstuk "overig".....	26
3.2.	De voltooiing van het toetredingsverdrag	27
3.3.	Deelname aan de werkzaamheden van de Unie vóór de toetreding.....	28

3.4.	Monitoring- en vrijwaringsmaatregelen.....	28
3.5.	Na de uitbreiding.....	31
1.1.13.	Institutionele opbouw.....	31
1.1.14.	De EMU en de euro.....	31
1.1.15.	Schengen.....	32
1.1.16.	De Europese Economische Ruimte.....	32
4.	Een herziene toetredingsstrategie voor Bulgarije en Roemenië.....	32
4.1.	Resultaten tot dusver.....	33
4.2.	Streefdatum.....	33
4.3.	Draaiboek voor toetreding.....	33
4.4.	Pretoetredingssteun.....	34
5.	Een nieuwe impuls voor het uitbreidingsproces met Turkije.....	34
5.1.	Versterking van de pretoetredingsstrategie.....	36
5.2.	Bijkomende financiële ondersteuning.....	37
6.	Conclusies en aanbevelingen.....	38
	Bijlage 1: Conclusies van de periodieke verslagen.....	41
	Bulgarije.....	41
	Cyprus	45
	Tsjechië	48
	Estland	52
	Hongarije.....	56
	Letland	61
	Litouwen.....	65
	Malta	70
	Polen	74
	Roemenië.....	79
	Slowakije.....	83
	Slovenië	87
	Turkije	91
	Bijlage 2: Het hoofdstuk “overig”.....	99

Bijlage 3: Mensenrechtenverdragen	101
Bijlage 4: Twinningprojecten	103
Bijlage 5: Peer Reviews.....	106
Bijlage 6: Stand van de onderhandelingen	109
Bijlage 7: Belangrijkste statistische indicatoren.....	111

1. ALGEMENE CONTEXT

1.1. Europa aan de vooravond van de uitbreiding

De volgende uitbreiding van de Unie zal het Europese continent nog sterker verenigen en een ruimte van blijvende vrede en voorspoed tot stand helpen brengen.

In 1993 zette de Europese Raad van Kopenhagen de bakens uit voor de uitbreiding van de Unie door de landen van Midden- en Oost-Europa uitzicht op toetreding te bieden. De EU zette vervolgens een ambitieuze pretoetredingsstrategie op de rails, die de kandidaat-lidstaten tot op heden dient als leidraad en steun bij hun voorbereiding op het lidmaatschap.

De inspanningen om aan de EU-toetredingscriteria te voldoen en het EU-regelgevingskader over te nemen, hebben de kandidaat-lidstaten in staat gesteld binnenlandse hervormingen te versnellen, terwijl zij zich terzelfdertijd op hun EU-lidmaatschap voorbereidden. De Europese burgers zijn nader tot elkaar gekomen, zoals de solidariteit tussen huidige en toekomstige EU-lidstaten tijdens de zware overstromingen die Midden- en Oost-Europa deze zomer hebben getroffen, heeft aangetoond.

De historische en politieke argumenten die vóór uitbreiding pleiten, mogen niet worden genegeerd. Ook de economische voordelen zullen omvangrijk zijn.

Politieke stabiliteit komt zowel de huidige als de toekomstige lidstaten ten goede. In Midden- en Oost-Europa hebben zich stabiele democratieën ontwikkeld. Dit succes mag in de eerste plaats worden toegeschreven aan de inwoners van die landen zelf. De politieke stabiliteit in de kandidaat-lidstaten in Midden- en Oost-Europa is geworteld in de gemeenschappelijke Europese waarden van democratie, rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en bescherming van minderheden. De oorzaken van conflicten, zoals minderheidsvraagstukken en grenskwesties, worden weggenomen. Een stabiel politiek raamwerk is een voorafgaande voorwaarde voor blijvende vrede en goed nabuurschap alsook voor een succesvolle economie.

De uitbreiding biedt de kandidaat-lidstaten de mogelijkheid hun levensstandaard te verhogen en hun concurrentiepositie op de wereldmarkt te verbeteren. Nu al is de EU goed voor de helft tot tweederde van het handelsverkeer van deze landen. De snelle groei van het handelsverkeer heeft bijgedragen tot de ontwikkeling van nieuwe markten en van de investeringen. De volledige integratie op het ogenblik van de toetreding zal, tezamen met de overname van de gemeenschappelijke regels en normen in 's werelds grootste interne markt, de kandidaat-lidstaten nog meer mogelijkheden bieden om een uit sociaal en milieuoogpunt verantwoorde duurzame groei tot stand te brengen.

Gebouwd op politieke en economische stabiliteit zal de uitgebreide Unie beter zijn toegerust om de wereldwijde uitdagingen het hoofd te bieden. Een uitgebreide Unie zal meer gewicht geven aan de buitenlandse betrekkingen van de EU, met name aan de ontwikkeling van een gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid. Een verbeterde samenwerking tussen de huidige en de toekomstige lidstaten zal bijdragen aan de bestrijding van de internationale misdaad en het terrorisme.

De uitgebreide EU zal over haar eigen grenzen heen moeten kijken om een nieuw beleid ten aanzien van haar buuren te ontwikkelen dat alle betrokkenen ten goede komt. Over het beleid van een "groter Europa" wordt momenteel nagedacht. Inzet van deze exercitie is een coherentere koers te ontwikkelen die een uitgebreide Unie ten aanzien van haar buurlanden moet volgen. De Commissie bestudeert momenteel de mogelijkheden om het EU-beleid ten aanzien van de nieuwe buurlanden te intensiveren om niet alleen een tegenwicht te bieden voor eventuele vrees naar aanleiding van de uitbreiding, maar ook duidelijk te maken dat de uitbreiding nieuwe kansen biedt, zoals een verwachte toename van het handelsverkeer en economische groei aan beide zijden. Met zo'n nieuw proximateitsbeleid zal worden benadrukt dat een uitgebreide EU ten aanzien van haar buuren in de Westelijke Balkan, Oost-Europa en het Middellandse-Zeegebied openheid zal betonen en gemeenschappelijke belangen en activiteiten zal ondersteunen.

De toekomstige lidstaten leveren een waardevolle bijdrage aan het debat over de toekomst van Europa in het kader van de Europese Conventie, die de weg bereidt voor de volgende institutionele hervorming. De werkzaamheden van de Conventie zijn van wezenlijk belang voor de toekomst van Europa. De volledige participatie van de kandidaat-lidstaten heeft duidelijk de toegevoegde waarde van een uitgebreide Unie aangetoond.

De boodschap van de Commissie in haar beoordeling van de kandidaat-lidstaten in de periodieke verslagen van dit jaar is driedelig:

- De pretoetredingsstrategie van de Unie is een succes. Het vooruitzicht van de uitbreiding heeft het omschakelingsproces in de kandidaat-lidstaten aanmerkelijk versneld.
- Met de meeste kandidaat-lidstaten kunnen de toetredingsonderhandelingen, die gebaseerd waren op het beginsel van de eigen merites, differentiatie en de mogelijkheid om achterstand in te lopen, tegen eind 2002 worden voltooid. De voorbereidingen voor de uitbreiding gaan door.
- De uitbreiding is een inclusief proces dat nog niet is voltooid met de eerste toetredingen. De Europese Unie geeft onverminderd haar volledige steun aan de huidige kandidaat-lidstaten die niet in staat zullen zijn deel uit te maken van de volgende uitbreidingsgolf.

De kandidaat-lidstaten hebben opmerkelijke inspanningen geleverd in het uitbreidingsproces. Zij hebben belangrijke politieke en economische beslissingen genomen als voorbereiding op de uitbreiding. Opdat zowel de toekomstige als de huidige lidstaten volledig profijt zouden trekken van de voordelen van integratie, dient het geplande tijdschema voor de uitbreiding te worden aangehouden zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de kwaliteit van het toetredingsproces.

De Commissie koestert de hoop dat een herenigd Cyprus tot de Europese Unie zal toetreden op basis van een alomvattend akkoord, dat voor alle betrokkenen het beste biedt. Zoals de Europese Raad van Sevilla in zijn conclusies verklaarde, is de Unie bereid in het toetredingsverdrag rekening te houden met de voorwaarden van een politiek akkoord overeenkomstig de beginselen waarop de Europese Unie is gegrondvest. De Commissie verheugt zich erover dat de VN sterk bij deze kwestie betrokken zullen blijven. Alle betrokken partijen moeten zich nu gezamenlijk inspannen om een dergelijk

akkoord te bereiken voordat de toetredingsonderhandelingen worden afgesloten. Rekening houdende met de verklaringen van de VN-Veiligheidsraad dringt de Commissie er met name bij Turkije op aan om zijn volle steun te geven aan de inspanningen om dit jaar nog een alomvattend akkoord tot stand te brengen. In dat geval kunnen de toetredingsvoorwaarden voor Cyprus worden aangepast zodat rekening wordt gehouden met dit alomvattend akkoord en de gevolgen ervan voor de toepassing van het *acquis* op het gehele eiland.

De Commissie blijft actief contact houden met alle betrokken partijen om de inspanningen voor de totstandbrenging van een akkoord te versterken. Zij heeft voorgesteld dat de Unie aanzienlijke middelen ter beschikking stelt om het noordelijke deel van het eiland zijn achterstand te helpen inlopen en om een akkoord te ondersteunen. De Commissie merkt op dat, indien geen akkoord wordt bereikt, de besluiten die de Europese Raad van Kopenhagen in december dient te nemen, zullen worden gebaseerd op de conclusies van de Europese Raad van Helsinki.

In zijn opeenvolgende vergaderingen in Göteborg, Laken en Sevilla heeft de Europese Raad bevestigd dat, indien het huidige tempo van de onderhandelingen en de hervormingen wordt aangehouden, de Europese Unie het vaste voornemen heeft de onderhandelingen met Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije en Tsjechië tegen eind 2002 af te sluiten, indien deze landen daarvoor klaar zijn. De doelstelling is als voorheen dat deze landen in 2004 als volwaardige lidstaten deelnemen aan de verkiezingen voor het Europees Parlement. De Europese Raad in Sevilla voegde hieraan toe dat om te kunnen besluiten met welke kandidaat-lidstaten de onderhandelingen eind 2002 kunnen worden afgesloten, de Commissie in het licht van haar periodieke verslagen passende aanbevelingen zou moeten formuleren.

De Europese Raad van Sevilla moedigde tevens Bulgarije en Roemenië aan hun inspanningen voort te zetten en bevestigde dat de Unie hen onverminderd zou blijven steunen bij hun voorbereiding op de toetreding.

Hij verklaarde ook dat voor de kandidaat-lidstaten waarmee nog wordt onderhandeld, in Kopenhagen een bijgewerkt draaiboek en een herziene en versterkte pretoetredingsstrategie dienden te worden aangenomen. Een verhoging van de financiële pretoetredingssteun kon eveneens in overweging worden genomen. Indien het huidige tempo wordt aangehouden, kon voor het eind van het jaar bovendien een nauwkeuriger tijdschema worden bepaald voor het toetredingsproces van deze landen.

In deze mededeling worden voorgenoemde verzoeken van de Europese Raad bestudeerd.

1.2. De publieke opinie en het uitbreidingsproces

Aan de burgers in de kandidaat-lidstaten en ook de lidstaten moet worden uitgelegd, in de eerste plaats door de nationale regeringen, waarom de Unie uitbreidt. De Commissie ondersteunt deze inspanningen en heeft hiervoor een communicatiestrategie ontwikkeld. De duidelijke boodschap die moet worden uitgedragen door alle partijen die voor het welslagen van het proces verantwoordelijk zijn, is dat de uitbreiding alleen winnaars kent, waarbij de hereniging van Europa het gehele continent vrede, voorspoed en veiligheid zal brengen.

In de kandidaat-lidstaten kan de uitbreiding in het algemeen op brede steun rekenen. In de lidstaten moet grotere bekendheid worden gegeven aan en meer informatie worden verspreid over de landen die weldra tot de Unie zullen toetreden, en de resultaten van het uitbreidingsproces moeten worden toegelicht. Er moeten meer inspanningen worden geleverd om de voordelen van een uitgebreide Unie, zowel wat grotere politieke stabiliteit als het vooruitzicht op duurzame economische groei betreft, en de enorme vooruitgang die de regio sinds 1989 op het gebied van economische en politieke hervormingen heeft geboekt, uit te leggen. Dit zal het denkbeeld dat de kandidaat-lidstaten onvoldoende zijn voorbereid om toe te treden, helpen verdrijven.

1.3. De bestuurlijke voorbereidingen voor de uitbreiding

Om de overgang naar een uitgebreide EU vlot en succesvol te laten verlopen, dienen ook de nodige voorbereidingen te worden getroffen op het bestuurlijke niveau binnen de huidige EU-instellingen. Deze voorbereidingen zijn al enige tijd aan de gang om ervoor te zorgen dat bij de toetreding alle vereiste maatregelen genomen zijn. De lopende werkzaamheden omvatten onder andere de berekening van de personele behoeften en de voorbereidingen voor daarmee verband houdende aanwervingen, het verlenen van vertaal- en tolkdiensten in nieuwe talen, de voorbereiding van gebouwen en scholen enz. De instellingen hebben er zich gezamenlijk voor ingespannen dat deze voorbereidingen voor iedere instelling worden getroffen. De Commissie heeft de vooruitgang die werd geboekt bij de voorbereiding op de toekomstige taken, beschreven in haar notitie *Road Map for Administrative Preparations for Enlargement*¹, waarbij zij uitgaat van de werkhypothese dat op 1 januari 2004 tien landen zullen toetreden met negen bijkomende talen. Dit draaiboek zal worden bijgewerkt zodra is besloten welke landen zullen toetreden en op welke datum dat zal gebeuren.

In haar mededeling over de *Activiteiten en personeel van de Commissie in de uitgebreide Europese Unie*² heeft de Commissie met name haar bijkomende personele behoeften, uitgedrukt in voltijdse ambten, becijferd. De nieuwe ambten zouden geleidelijk moeten worden gecreëerd vanaf 2004 en dit proces zou omstreeks 2008 moeten zijn voltooid. Het is bovendien duidelijk dat op bepaalde beleidsterreinen, zoals de landbouw, het structuurbeleid en de talendiensten, de personele behoeften als gevolg van de uitbreiding groot zullen zijn, niet alleen ná maar ook onmiddellijk voorafgaand aan de toetreding. Om deze reden heeft de Commissie haar behoeften aan extra personeel nauwkeurig berekend en op grond van de resultaten heeft zij, om aan haar prioritaire behoeften te voldoen, al in 2003 om 500 tijdelijke ambten verzocht, die hoofdzakelijk zullen worden vervuld door onderdanen van de kandidaat-lidstaten.

1.4. De criteria van Kopenhagen

In juni 1993 heeft de Europese Raad van Kopenhagen ermee ingestemd "*dat de geassocieerde landen in Midden- en Oost-Europa die dat wensen, lid worden van de Europese Unie*", en heeft hij de voorwaarden voor het lidmaatschap (de zogenaamde criteria van Kopenhagen) vastgelegd, waarmee de grondslag voor het huidige uitbreidingsproces werd gelegd. Volgens deze criteria vereist het lidmaatschap dat de kandidaat-lidstaten:

¹ Cf. SEC(2002) 1015 van 25.9.2002.

² COM(2002) 311 van 5.6.2002.

- tot "*stabiele instellingen die de democratie, de rechtsorde, de mensenrechten en het respect voor en de bescherming van minderheden garanderen*", zijn gekomen (de politieke criteria).

Deze vereisten werden met de inwerkingtreding van het Verdrag van Amsterdam in mei 1999 als grondwettelijke beginselen verankerd in het Verdrag betreffende de Europese Unie en nadien bevestigd in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, dat op de Europese Raad van Nice in december 2000 is afgekondigd.

- beschikken over "*een functionerende markteconomie alsook het vermogen om de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie het hoofd te bieden*" (de economische criteria).

Deze criteria zijn in overeenstemming met de beginselen voor het economische beleid zoals deze door het Verdrag van Maastricht, dat op 1 november 1993 in werking is getreden, in het EG-Verdrag zijn vastgelegd.

- in staat zijn om "*de verplichtingen van het lidmaatschap op zich te nemen, wat mede inhoudt dat zij de doelstellingen van een politieke, economische en monetaire unie onderschrijven*". Dit criterium verwijst naar de tenuitvoerlegging van de wetgeving van de Unie, het *acquis communautaire*, en wordt in het vervolg het legislatieve criterium genoemd. Opeenvolgende Europese Raden, met name de Europese Raad van Madrid in 1995, hebben beklemtoond dat het niet alleen belangrijk is het *acquis* in de nationale wetgeving op te nemen, maar ook te garanderen dat het daadwerkelijk wordt uitgevoerd via passende bestuurlijke en gerechtelijke structuren.

Sinds haar adviezen van 1997 over de lidmaatschapsaanvragen van de landen van Midden- en Oost-Europa heeft de Commissie ieder jaar in haar periodieke verslagen, die ook werden opgesteld voor Cyprus, Malta en Turkije, de vooruitgang van de kandidaat-lidstaten bij het voldoen aan de criteria van Kopenhagen beoordeeld. Zij heeft daartoe, in de context van Agenda 2000³, een methode ontwikkeld.

Deze bestaat erin dat zij de vorderingen inzake wetgeving en effectief overgenomen of uitgevoerde maatregelen in periodieke verslagen beoordeeld. Een dergelijke benadering garandeert een gelijke behandeling van alle kandidaat-lidstaten en laat toe de situatie in ieder land objectief te beoordelen. De vooruitgang bij het voldoen aan de afzonderlijke criteria wordt getoetst aan de hand van een vaste gedetailleerde checklist, waardoor bij ieder land rekening kan worden gehouden met dezelfde factoren en de transparantie van het proces is verzekerd. De verslagen zijn gebaseerd op en worden geverifieerd via talrijke bronnen, te beginnen met de informatie die de kandidaat-lidstaten zelf verstrekken, en vele andere bronnen, waaronder verslagen van het Europees Parlement, beoordelingen van de lidstaten, of de werkzaamheden van internationale organisaties en niet-gouvernementele organisaties. De verslagen van dit jaar omvatten ook enkele toekomstgerichte elementen.

Om te beoordelen in hoeverre de kandidaten aan de politieke criteria voldoen, geeft de Commissie niet alleen een beschrijving van hun verschillende instellingen (wetgevende,

³ *Agenda 2000: Voor een sterkere en grotere Unie*, COM(97) 2000 def. Zie met name Deel II: De uitdaging van de uitbreiding: I. Beoordeling aan de hand van toetredingscriteria.

uitvoerende en rechterlijke macht), maar onderzoekt zij ook op welke wijze de diverse rechten en vrijheden in de praktijk worden uitgeoefend. Wat de mensenrechten betreft, analyseert de Commissie de wijze waarop de kandidaat-lidstaten de bepalingen van de belangrijkste mensenrechtenverdragen, waaronder met name het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, in acht nemen en toepassen. Wat de eerbiediging van de rechten van minderheden en de bescherming van minderheden betreft, schenkt de Commissie bijzondere aandacht aan de toepassing van de diverse beginselen die zijn neergelegd in het Kaderverdrag inzake de bescherming van nationale minderheden van de Raad van Europa. Ook de maatregelen die de landen nemen in de strijd tegen corruptie, worden tegen het licht gehouden.

De economische criteria zijn tweeledig en vereisen dat kandidaat-lidstaten een functionerende markteconomie hebben en over het vermogen beschikken om de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie het hoofd te bieden. Deze twee factoren worden beoordeeld aan de hand van een reeks subcriteria die in Agenda 2000 werden gedefinieerd. Het bestaan van een functionerende markteconomie vereist dat de prijzen en de handel geliberaliseerd zijn en dat er een effectief toepasbaar juridisch stelsel, ook voor eigendomsrechten, voorhanden is. De prestaties van een markteconomie worden door macro-economische stabiliteit en consensus over het economische beleid bevorderd. De efficiency van de economie neemt toe als de financiële sector goed ontwikkeld is en er geen grote barrières zijn voor het betreden of verlaten van de markt. Het vermogen om de concurrentiedruk en marktkrachten binnen de Unie het hoofd te bieden, vereist dat er een markteconomie en een stabiel macro-economisch raamwerk voorhanden is, naast voldoende menselijke en materiële hulpbronnen, met inbegrip van infrastructuur. Dit vermogen hangt af van de mate waarin het overheidsbeleid en de wetgeving het concurrentievermogen beïnvloeden, een land zijn handelsverkeer in de Unie integreert en kleine bedrijven een rol spelen.

Het vermogen om de verplichtingen van het lidmaatschap op zich te nemen, heeft betrekking op de overname, uitvoering en handhaving van het *acquis*. In haar verslagen analyseert de Commissie voor ieder van de 29 hoofdstukken van het *acquis* in hoeverre de nodige wetgevende maatregelen zijn genomen om het *acquis* van het desbetreffende hoofdstuk te kunnen uitvoeren, en wat er op dat vlak nog moet gebeuren. Verder evalueert de Commissie in welke mate iedere kandidaat-lidstaat de vereiste bestuurlijke structuren heeft opgezet om het *acquis* uit te voeren.

In de periodieke verslagen van dit jaar wordt het perspectief verruimd ten opzichte van de voorgaande jaren: niet alleen wordt de vooruitgang van de kandidaat-lidstaten beoordeeld, er wordt ook nagegaan in hoeverre zij aan de criteria van Kopenhagen zullen voldoen op het tijdstip van hun toetreding, rekening houdende met het beoogde tijdschema voor uitbreiding, zoals door de Europese Raad vastgelegd.

Hiervoor moet nauwgezet worden onderzocht welke vooruitgang ieder land over de afgelopen jaren⁴ heeft geboekt, hoe het de toezeggingen die het in de onderhandelingen

⁴ D.w.z. sinds de adviezen van 1997 wat de landen van Midden-Europa betreft, sinds het periodieke verslag van 1998 wat Cyprus en Turkije betreft, en sinds het bijgewerkte advies van 1999 wat Malta betreft.

heeft gedaan, is nagekomen en of het in toereikende mate aan de criteria van Kopenhagen voldoet. Deze laatste elementen spelen met name een belangrijke rol bij de beoordeling van het vermogen van een kandidaat-lidstaat om de verplichtingen van het lidmaatschap op zich te nemen. Een kandidaat-lidstaat moet nu al een kritische massa van het *acquis* in de diverse hoofdstukken ten uitvoer hebben gelegd en in de afgelopen jaren goed gepresteerd hebben, om te kunnen concluderen dat hij in staat zal zijn bij zijn toetreding het *acquis* toe te passen. Daarnaast wordt ook rekening gehouden met de informatie over de relevante lopende voorbereidingen waarover de Commissie, met name in de context van de monitoringactiviteiten, beschikt.

In de periodieke verslagen worden de kandidaat-lidstaten genoemd die binnen het beoogde tijdschema voor toetreding aan de criteria van Kopenhagen zullen voldoen. Deze verslagen vormen de basis waarop de Commissie haar aanbeveling om de onderhandelingen met deze landen eind 2002 af te sluiten, steunt, en brengen voor ieder land de gebieden in kaart waarop verdere inspanningen of hervormingen vereist zijn.

1.5. Versterking van de bestuurlijke en gerechtelijke capaciteit

De Commissie hecht er zeer veel belang aan dat de kandidaat-lidstaten hun bestuurlijke en gerechtelijke capaciteit verder versterken. Dit is een essentiële voorwaarde voor het scheppen van wederzijds vertrouwen tussen de lidstaten, wat onontbeerlijk is voor het lidmaatschap. In haar adviezen van 1997 en haar latere periodieke verslagen heeft de Commissie de vorderingen van elk land op dit gebied nauwgezet gevolgd. Sinds het begin van de jaren '90 is een omvangrijk gedeelte van de communautaire pretoetredingssteun geprogrammeerd om de kandidaat-lidstaten te ondersteunen bij hun inspanningen om hun bestuurlijke en gerechtelijke structuren op te bouwen en te versterken.

Zoals aangekondigd in haar strategiedocument voor de uitbreiding van 2001 (*Naar een succesvolle uitbreiding*) heeft de Commissie in het eerste kwartaal van 2002, tezamen met elk land waarmee wordt onderhandeld, een actieplan opgezet ter versterking van de bestuurlijke en gerechtelijke capaciteit. Uitgaande van de prioriteiten van de toetredingspartnerschappen voor 2002 brengen deze actieplannen de concrete maatregelen in kaart die ieder land nog moet nemen om, op het tijdstip van toetreding, zijn bestuurlijke capaciteit op een adequaat niveau te hebben gebracht.

De actieplannen vermelden de gerichte maatregelen die de landen bij hun inspanningen moeten ondersteunen. De Commissie heeft voor 2002 extra financiële middelen ten belope van 250 miljoen euro vrijgemaakt om deze inspanningen te begeleiden, waarmee de totale steun van de Gemeenschap ter versterking van de bestuurlijke en gerechtelijke capaciteit van de landen waarmee wordt onderhandeld, in 2002 tot circa 1 miljard euro wordt opgetrokken.

De actieplannen vermelden voorts de desbetreffende toezeggingen die de kandidaat-lidstaten bij de onderhandelingen hebben gedaan, en de aanvullende monitoringactiviteiten, met name peer reviews, die eventueel op bepaalde gebieden moeten worden verricht om hun voorbereidingen te beoordelen. Bij alle 12 landen waarmee wordt onderhandeld, zijn in meer of mindere mate peer reviews verricht. In totaal zijn er via TAIEX (Bureau voor het uitwisselen van informatie over technische bijstand) 205 peer

reviews verricht in 17 verschillende sectoren waarbij ruim 800 deskundigen werden ingeschakeld (zie **bijlage 5** voor nadere informatie). Op het gebied van financiële controle is een aantal peer reviews opgezet via SIGMA (Steun voor de verbetering van beheer en bestuur), terwijl op andere gebieden een reeks monitoringacties is verricht door de diensten van de Commissie zelf. In de eerste helft van 2002 is onder toezicht van de Raad een bijzondere peer review inzake nucleaire veiligheid verricht, die zijn neerslag heeft gevonden in een statusrapport in juni 2002.

De uitwisseling van informatie tussen deskundigen van corresponderende organen in de kandidaat-lidstaten en de lidstaten, speelt bij de peer reviews een cruciale rol. De Commissie heeft zich voor haar analyses in de periodieke verslagen mede gebaseerd op de rapporten van de peer reviews, die aan de kandidaat-lidstaten en de lidstaten zijn toegezonden. De resultaten van de peer reviews zullen door de kandidaat-lidstaten worden gebruikt om verdere noodzakelijke maatregelen in kaart te brengen. Zij zouden ook moeten bijdragen tot het opzetten van *peer assistance*-activiteiten ten behoeve van de kandidaat-lidstaten met het oog op de uitwisseling van beste praktijken in de aanloop naar de toetreding en nadien.

De actieplannen hebben een nieuwe impuls gegeven aan de inspanningen van de kandidaat-lidstaten om hun bestuurlijke en gerechtelijke capaciteit te versterken. Over het geheel genomen ligt de uitvoering ervan op schema. Het is belangrijk dat de kandidaat-lidstaten hun inspanningen voor de uitvoering van de actieplannen onverminderd voortzetten.

1.6. De toetredingsonderhandelingen

1.6.1. Stand van zaken

De toetredingsonderhandelingen zijn goed gevorderd. Met zes landen (Cyprus, Estland, Hongarije, Polen, Slovenië en Tsjechië) wordt al sinds 1998 onderhandeld; begin 2000 zijn met nog eens zes andere landen (Bulgarije, Letland, Litouwen, Malta, Roemenië en Slowakije) onderhandelingen geopend. De Europese Raad van Nice van december 2000 heeft het draaiboek voor de toetredingsonderhandelingen vastgelegd, met een tijdschema waarbinnen de Unie haar standpunt moet bepalen ten opzichte van nog niet afgesloten onderhandelingshoofdstukken. Dit draaiboek is zeer nuttig gebleken om de onderhandelingen te laten vorderen, doordat het alle partijen tot een realistische benadering aanzette. De Unie heeft overeenkomstig het draaiboek gemeenschappelijke standpunten vastgesteld, waardoor een groot aantal hoofdstukken voorlopig kon worden afgesloten. De stand van de onderhandelingen is weergegeven in **bijlage 6**.

1.6.2. Toezeggingen

Bij het voorlopig afsluiten van een hoofdstuk kijkt de Unie onder meer naar de geloofwaardigheid van de toezeggingen die de kandidaat-lidstaten doen. In het algemeen wordt deze stap gezet wanneer hoofddelen van het *acquis* al zijn omgezet. De kandidaat-lidstaten moeten garanderen dat zij al hun toezeggingen, zoals gepland, zullen nakomen. De Commissie ziet nauwgezet toe op de uitvoering van deze toezeggingen, met name via de monitoringverslagen en de actieplannen inzake de bestuurlijke en gerechtelijke capaciteit. Tot nog toe ligt de uitvoering van de bij de onderhandelingen gedane toezeggingen grotendeels op schema; in de enkele gevallen waarin er zich problemen of

vertragingen hebben voorgedaan, zijn oplossingen gevonden en hoefde de Commissie geen heropening van een hoofdstuk aan te bevelen.

Uit de beoordeling in de periodieke verslagen van dit jaar blijkt andermaal dat, in de meeste gevallen, de kandidaat-lidstaten doorgaans hun toezeggingen uit de onderhandelingen nakomen. Waar deze toezeggingen verwijzen naar maatregelen die moeten worden voltooid tegen het tijdstip van toetreding, is het oordeel van de Commissie gebaseerd op het desbetreffende voorbereidingsproces. In de rapporten is melding gemaakt van enkele gevallen waarin kandidaat-lidstaten problemen hebben om hun toezeggingen na te komen. Het betreft hier voornamelijk landbouw, milieu en visserij. In die gevallen dienen de kandidaat-lidstaten alle noodzakelijke corrigerende maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat zij hun toezeggingen onverminderd nakomen.

1.6.3. Overgangsregelingen

Ofschoon de toetredingsonderhandelingen steunen op het principe dat de kandidaat-lidstaten bij hun toetreding het *acquis* daadwerkelijk uitvoeren, is tijdens de onderhandelingen ook overeenstemming bereikt over een aantal verantwoorde overgangsmaatregelen overeenkomstig de desbetreffende principes. Deze principes bepalen dat de geldigheidsduur en de reikwijdte van een overgangsmaatregel altijd beperkt moeten zijn en dat zo'n maatregel vergezeld moet gaan van een welomschreven stappenplan voor de uitvoering van het *acquis*. Verder mag een overgangsmaatregel geen wijziging van de regels en het beleid van de Unie inhouden of de goede werking ervan belemmeren noch tot een aanzienlijke verstoring van de concurrentie leiden. Er werden overgangsmaatregelen overeengekomen op verzoek van zowel de kandidaat-lidstaten (tot dusver zo'n 190 aanvaarde verzoeken) als de Unie (tot dusver zo'n 28 aanvaarde verzoeken). De reikwijdte van deze maatregelen verschilt van sector tot sector en land tot land.

Er werden overgangsmaatregelen afgesproken op verzoek van kandidaat-lidstaten op bijvoorbeeld gebieden waar de effectieve uitvoering van het *acquis* eerst aanzienlijke financiële investeringen vereist. Dit geldt onder andere voor de bouw van afvalwaterzuiveringsinstallaties in steden of de aanleg van reserve-olievoorraden. In zulke gevallen zijn afspraken gemaakt over investeringsplannen en gedetailleerde strategieën die in de geleidelijke naleving van het *acquis* voorzien. Verder is het vrije verkeer van kapitaal van de huidige naar de nieuwe lidstaten dat bestemd is voor de aankoop van grond en tweede woningen, tijdelijk aan banden gelegd.

Op verzoek van de Unie zijn enkele welomschreven en beperkte overgangsregelingen overeengekomen als antwoord op verwachte verstoringen in sommige regio's of sectoren als gevolg van de volledige uitvoering van het *acquis* in de uitgebreide Unie. Het vrije verkeer van werknemers van de nieuwe naar de huidige lidstaten werd tijdelijk beperkt, de bescherming van de industriële-eigendomsrechten voor farmaceutische producten en communautaire handelsmerken werd versterkt en de toegang tot de markten van het nationale wegvervoer (cabotage) tussen de huidige en sommige nieuwe lidstaten werd tijdelijk aan banden gelegd.

2. VORDERINGEN VAN DE KANDIDAAT-LIDSTATEN BIJ HET VOLDOEN AAN DE LIDMAATSCHAPSCRITERIA

2.1. Politieke criteria

2.1.1. Algemene ontwikkelingen

In haar adviezen van 1997 en daaropvolgende periodieke verslagen heeft de Commissie elk land beoordeeld op de vorderingen die het heeft gemaakt bij het voldoen aan de politieke criteria van Kopenhagen. Sinds 1999 heeft de Commissie telkenmale geconcludeerd dat alle kandidaat-lidstaten waarmee wordt onderhandeld, aan deze criteria voldoen. In de afgelopen vijf jaar is opmerkelijke vooruitgang geboekt bij het consolideren en verdiepen van de democratie en de eerbiediging van de rechtsorde, de mensenrechten en de rechten van minderheden.

Het afgelopen jaar heeft bevestigd dat de **democratische regeringsstelsels** in de kandidaat-lidstaten functioneren. In diverse landen werden nationale of lokale verkiezingen gehouden, die eerlijk en vrij zijn verlopen.

De werkzaamheden voor de consolidatie en modernisering van het **openbaar bestuur** zijn voortgezet. In alle kandidaat-lidstaten is een wettelijk kader gecreëerd voor het ambtenarenapparaat en de opleiding van ambtenaren is een vast gegeven geworden. Verschillende landen hebben vooruitgang geboekt met de opstelling van gedragscodes, het maken van een duidelijk onderscheid tussen politieke en bestuurlijke verantwoordelijkheden en de invoering van wetgeving inzake toegang tot overheidsinformatie.

De meeste landen hebben vooruitgang geboekt bij de hervorming en versterking van hun **gerechtelijk apparaat**, van het grootste belang om de eerbiediging van de rechtsorde en de effectieve handhaving van het *acquis* te waarborgen. In de meeste landen werd doorslaggevende vooruitgang geboekt met de goedkeuring van basiswetgeving, de versterking van de human resources en de verbetering van de arbeidsomstandigheden. In diverse landen werd vooruitgang geboekt bij de ontwikkeling en versterking van mechanismen die moeten garanderen dat gerechtelijke uitspraken effectief worden uitgevoerd, en bij de verbetering van de toegang van burgers tot het gerecht. In de meeste landen werd verdere vooruitgang geboekt bij het aanpakken van de achterstand bij het gerecht. De inspanningen om de hervormingen op dit gebied verder te consolideren, zullen moeten worden voortgezet.

Er is vooruitgang geboekt bij de bestrijding van **corruptie**, fraude en economische criminaliteit, maar dit gebied blijft een bron van zorg. De meeste landen hebben corruptiebestrijdingsstrategieën ingevoerd en de instanties voor de bestrijding van corruptie verder versterkt. Er werd ook verdere vooruitgang geboekt op wetgevend vlak, onder andere op het gebied van overheidsopdrachten en de financiering van politieke partijen, en er werden aanzienlijke inspanningen geleverd om het probleem sterker onder de aandacht te brengen. Er zijn aanwijzingen dat in een aantal landen burgers zich sterker bewust worden van de gevaren van corruptie voor de economie en de samenleving als geheel. De bemoedigende ontwikkelingen die werden vastgesteld ten aanzien van de transparantie, verantwoordingsplicht en efficiency van de overheidsdiensten, zijn ook van toepassing op dit gebied. De inspanningen moeten worden voortgezet.

In een aantal landen werden verdere stappen gezet voor de versterking van het wetgevende en institutionele kader dat **de gelijkheid tussen vrouwen en mannen** moet garanderen. In enkele landen werd ook belangrijke vooruitgang geboekt inzake bijstand van slachtoffers van huiselijk geweld. Verdere inspanningen zijn noodzakelijk voor de bevordering van de economische en sociale gelijkheid tussen vrouwen en mannen.

In alle landen met omvangrijke **Roma**-gemeenschappen is vooruitgang geboekt met de uitvoering van de nationale actieplannen ter verbetering van de moeilijke situatie waarin de leden van deze gemeenschappen zich bevinden. Blijvende inspanningen zijn vereist om ervoor te zorgen dat de uitvoering van de verschillende actieplannen onverminderd doorgaat, in nauwe samenwerking met de vertegenwoordigers van de Roma. De overname en passende uitvoering van alomvattende antidiscriminatiewetgeving, in overeenstemming met het desbetreffende *acquis communautaire*, zou een belangrijke stap voorwaarts betekenen daar waar dergelijke wetgeving nog altijd ontbreekt.

Inzake de bescherming van **minderheden** kunnen verdere positieve ontwikkelingen worden vastgesteld. In Estland en Letland is de integratie van niet-staatsburgers verder gevorderd. In verschillende landen is het wettelijke en institutionele kader voor de bescherming van minderheden verder versterkt. In Bulgarije, Slowakije en Roemenië spelen leden van minderheden nog steeds een belangrijke rol in de nationale politiek.

De afgelopen jaren heeft de Commissie de nadruk gelegd op het probleem van de **kindertehuizen** in Roemenië. De wetgevende, bestuurlijke en financiële maatregelen van de Roemeense autoriteiten beginnen vrucht af te werpen. Het aantal kinderen in tehuizen is gedaald en hun levensomstandigheden zijn verbeterd. De inspanningen moeten worden gehandhaafd.

2.1.2. Conclusies

Alle landen waarmee momenteel wordt onderhandeld, voldoen nog steeds aan de politieke criteria van Kopenhagen. Dit werd het afgelopen jaar bevestigd.

De vooruitgang die Turkije ten aanzien van de politieke criteria heeft geboekt, en de situatie op dat gebied, worden in deel 5 hieronder besproken.

De conclusies van elk periodiek verslag zijn opgenomen in **bijlage 1**. De lijst van mensenrechtenverdragen die door de kandidaat-lidstaten zijn geratificeerd, is opgenomen in **bijlage 3**.

2.2. Economische criteria

2.2.1. Algemene ontwikkelingen

In de periodieke verslagen van dit jaar werd het perspectief bij de beoordeling van de vooruitgang die de kandidaat-lidstaten bij het voldoen aan de economische criteria van Kopenhagen hebben geboekt, verruimd ten opzichte van voorgaande jaren. Er wordt niet alleen gekeken naar de vorderingen die werden gemaakt sinds de laatste periodieke verslagen, maar ook een balans opgemaakt van de resultaten die werden geboekt bij het voldoen aan deze criteria sinds 1997, het jaar waarin de Commissie voor de meeste kandidaat-lidstaten een advies heeft uitgebracht. Hieronder volgt een samenvatting van

de belangrijkste ontwikkelingen en in **bijlage 7** is een selectie van economische indicatoren per land opgenomen.

Over de periode 1997-2001 lieten de meeste kandidaat-lidstaten een gemiddelde **economische groei** optekenen die ruim boven het EU-gemiddelde van 2,6% lag. De wereldwijde vertraging die eind 2000 op gang kwam, ging ook aan de EU, en met haar aan de kandidaat-lidstaten, niet voorbij. Hierdoor vertraagde de groei in een aantal kandidaat-lidstaten in 2001, maar in de eerste helft van 2002 was de economische ontwikkeling op geaggregeerd niveau relatief stabiel. Het **BBP per hoofd van de bevolking**, uitgedrukt in koopkrachtstandaarden, beliep voor de tien overgangseconomieën in 2001 gemiddeld 39,3% van het EU-gemiddelde, vergeleken met 38,5% in 2000. Over de periode van vijf jaar bekeken werd in de meeste kandidaat-lidstaten iets van de achterstand ingelopen.

De kandidaat-lidstaten zijn doorgedaan met de aanpassing van hun productiestructuren. Zij zagen het **aandeel** van hun landbouwsector **in het BBP** over de periode dalen en dat van de dienstensector verder stijgen, ofschoon nog niet tot de niveaus in de EU.

De **inflatie** kende in de meeste kandidaat-lidstaten over de periode een neerwaartse trend. Deze zette ook in 2001 door, met inflatiecijfers in de meeste landen onder de 10%. In de afgelopen vijf jaar hebben de meeste kandidaat-lidstaten een onafhankelijke centrale bank opgericht, waarvan er vele een inflatiestrategie hebben vastgesteld die naar prijsstabiliteit streeft.

Algemeen werd de periode in de meeste kandidaat-lidstaten gekenmerkt door een dalende **werkgelegenheid**, hoofdzakelijk als gevolg van de aan de gang zijnde herstructureringen van de binnenlandse bedrijfstakken en ten dele ook door sommige structurele tekortkomingen op de arbeidsmarkten. Vele landen hebben nog altijd hoge werkloosheidscijfers. In 2002 lijkt in diverse landen, die een groei van het aantal arbeidsplaatsen noteren, een einde te zijn gekomen aan een periode van teruglopende werkgelegenheid.

Alle kandidaat-lidstaten meldden over de periode **algemene overheidstekorten**. In 2001 steeg het gemiddelde tekort van de tien landen van Midden- en Oost-Europa van 3,2% tot 3,8% als gevolg van de vertraging van de economie, een versoepeling van het begrotingsbeleid, eenmalige uitgaven naar aanleiding van de overgang, en een betere registratie.

Over de volledige periode bekeken zijn de tekorten op **de handelsbalans en de lopende rekening** in de meeste landen relatief hoog gebleven, zij het wel binnen aanvaardbare niveaus. De meeste landen konden voldoende directe buitenlandse investeringen aantrekken om deze tekorten te financieren. In het algemeen toonde 2001 een lichte verbetering bij de tekorten op de handelsbalans en de lopende rekening.

De **privatisering** van de economie is sinds 1997 met reuzenschreden gevorderd, tot op niveaus die vergelijkbaar zijn met die binnen de EU, maar er moeten nog inspanningen worden geleverd om **de herstructuering** van een aantal sectoren te voltooien.

De sector van de **financiële bemiddeling** is versterkt. Nagenoeg alle landen beschikken nu over een efficiëntere en stabielere banksector. Het leningspercentage van de

binnenlandse banken van de overgangseconomieën aan de particuliere sector ligt in 2001 met een gemiddelde van bijna 27% van het BBP nog altijd laag.

De voorwaarden voor **het betreden en verlaten van de markt** zijn voldoende efficiënt en bieden genoeg rechtszekerheid. De eigendomsrechten zijn degelijk geregeld en er is belangrijke vooruitgang geboekt met de wetgeving en procedures inzake faillissementen. In de meeste landen moet de tenuitvoerlegging van het wettelijke kader evenwel nog verder worden versterkt.

De Europese Unie is de belangrijkste handelspartner van en buitenlandse investeerder in alle kandidaat-lidstaten. Er is een hoge mate van **economische integratie van de kandidaat-lidstaten met de EU** tot stand gebracht.

2.2.2. *Conclusies*

De vorderingen van elk land zijn beoordeeld aan de hand van de subcriteria van de economische criteria van Kopenhagen: het bestaan van een functionerende markteconomie en het vermogen om de concurrentiedruk en marktkrachten binnen de Unie het hoofd te bieden.

De twee subcriteria tezamen genomen kan van Cyprus en Malta andermaal worden bevestigd dat zij functionerende markteconomieën zijn en de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie het hoofd zouden moeten kunnen bieden.

Ook Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Polen, Slovenië, Slowakije en Tsjechië zijn functionerende markteconomieën, zoals eerder al werd geconcludeerd. Uit de beoordeling van dit jaar blijkt dat deze landen verdere en toereikende vooruitgang hebben geboekt op de weg naar macro-economische stabiliteit en economische hervorming; als zij voortgaan op het huidige hervormingspad, zouden zij in staat moeten zijn de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie het hoofd te bieden.

Rekening houdende met de toezeggingen die deze tien landen op het tijdstip van hun toetreding moeten zijn nagekomen, is de Commissie dan ook van oordeel dat zij binnen het beoogde tijdschema voor toetreding aan de economische criteria van Kopenhagen zullen hebben voldaan. De conclusies van de periodieke verslagen brengen de belangrijkste gebieden in kaart waarop de werking van de markteconomie of de concurrentiepositie binnen de Unie nog zou moeten worden verbeterd. De lijst is niet uitputtend, maar geeft aan op welke gebieden met voorrang actie moet worden ondernomen.

Nadat Bulgarije eerder al bijna de status van functionerende markteconomie had verworven, wordt in het periodieke verslag van dit jaar voor het eerst geconcludeerd dat het land inderdaad een functionerende markteconomie is. Als het land doorzet met zijn hervormingsprogramma om de resterende problemen te elimineren, zou het de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie op de middellange termijn het hoofd moeten kunnen bieden.

Roemenië heeft verdere vooruitgang geboekt op de weg naar een functionerende markteconomie en de vooruitzichten dat het zijn doel verwezenlijkt, zijn verbeterd. Een onverminderde en onverkorte uitvoering van de geplande maatregelen, tezamen met de voltooiing van de hervormingsagenda, zou Roemenië in staat moeten stellen de

concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie op de middellange termijn het hoofd te bieden.

Turkije heeft vooruitgang geboekt op het gebied van de werking van zijn markteconomie, waardoor het de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie beter het hoofd zou moeten kunnen bieden, maar gaat nog steeds gebukt onder de gevolgen van twee financiële crises die de economie sterk hebben gedestabiliseerd.

De conclusies van elk periodiek verslag zijn opgenomen in **bijlage 1**.

2.3. Andere verplichtingen van het lidmaatschap (inclusief bestuurlijke capaciteit)

2.3.1. Algemene ontwikkelingen

Ook bij de beoordeling van de ontwikkelingen ten aanzien van de legislatieve criteria van Kopenhagen is het perspectief in de periodieke verslagen van dit jaar verruimd ten opzichte van voorgaande jaren. Niet alleen wordt de vooruitgang van iedere kandidaat-lidstaat sinds vorig jaar tegen het licht gehouden, maar er wordt ook gekeken naar de vooruitgang die ieder land heeft geboekt sinds de adviezen van 1997 (voor Cyprus en Turkije sinds het periodieke verslag van 1998 en voor Malta sinds het bijgewerkte advies van 1999), de wijze waarop zij de toezeggingen die zij tijdens de onderhandelingen hebben gedaan, zijn nagekomen, en de mate waarin zij hun wetgeving aan het *acquis* hebben aangepast en ze dit uitvoeren. Aangezien het *acquis* in de afgelopen drie tot vijf jaar sterk is gegroeid, is ook een evaluatie verricht van de vooruitgang die tijdens die periode werd geboekt ten aanzien van het nieuwe *acquis* dat de Unie heeft aangenomen. Verder is rekening gehouden met de informatie over de relevante lopende voorbereidingen en gedetailleerde uitvoeringsplannen waarover de Commissie beschikt.

Uit de verslagen blijkt dat, over het algemeen genomen, de kandidaat-lidstaten op vele gebieden hun wetgeving doorgaans in hoge mate hebben aangepast, dankzij de opmerkelijke vooruitgang bij de omzetting van het *acquis* in de afgelopen jaren. Er werd ook gestage vooruitgang geboekt bij de opbouw van de vereiste bestuurlijke en gerechtelijke structuren voor de uitvoering en handhaving van het *acquis* en de meeste landen zijn goed op weg om op talrijke gebieden een passende bestuurlijke capaciteit te verwezenlijken. Bovendien worden de toezeggingen die in de onderhandelingen werden gedaan, in het algemeen nagekomen.

In een aantal sectoren wordt het *acquis* al uitgevoerd. In andere sectoren dient de aanpassing aan het *acquis* te worden voltooid en de opbouw van de vereiste bestuurlijke capaciteit te worden afgerond met het oog op de toetreding. Voor deze sectoren zouden de kandidaat-lidstaten, als zij hun inspanningen voortzetten overeenkomstig de toezeggingen die tijdens de onderhandelingen werden gedaan of de eisen die werden gesteld, de verplichtingen van het lidmaatschap binnen het beoogde tijdschema voor uitbreiding op zich moeten kunnen nemen.

Op het gebied van de *interne markt* is er bijvoorbeeld opmerkelijke vooruitgang geboekt en in de meeste landen ligt het niveau van de aanpassing en de uitvoering van het *acquis* op een redelijk peil. Er is goede vooruitgang geboekt, in het bijzonder op het gebied van normalisatie en certificering, waar in de meeste landen de kaderwetgeving en de basisinfrastructuur op orde is. De omzetting van het *acquis* inzake financiële diensten,

met name de bankwetgeving, is doorgaans goed gevorderd. In de meeste landen is de liberalisering van het kapitaalverkeer overeenkomstig het *acquis* nagenoeg voltooid.

Er moeten nog verdere inspanningen worden geleverd om de bestuurlijke capaciteit te versterken op gebieden zoals markttoezicht en voedselveiligheid. Wat overheidsopdrachten betreft, moet de omzetting van de wetgeving worden voltooid en moeten de handhavingsstructuren worden versterkt. Er moet aandacht worden gegeven aan de wederzijdse erkenning van beroepskwalificaties, waar de aanpassing van de wetgeving voor beroepen in de gezondheidszorg nog altijd moet worden voltooid en in sommige gevallen de leerplannen en opleidingen in overeenstemming moeten worden gebracht met de communautaire vereisten. Er moet ook aandacht worden gegeven aan een degelijke uitvoering van de antiwitwasrichtlijnen en de wetgeving inzake financiële dienstverlening, met name de onafhankelijkheid van toezichthoudende autoriteiten. Het tempo waarmee de wetgeving inzake intellectuele- en industriële-eigendomsrechten wordt omgezet, is bevredigend, maar de handhaving van de wetgeving kan nog altijd worden verbeterd.

Op het gebied van de *mededinging* is de antitrustwetgeving in de meeste landen al grotendeels aangepast aan het *acquis*, maar er moet onverminderd worden toegezien op de daadwerkelijke uitvoering en handhaving van de regels. Wat overheidssteun betreft, dienen de bestaande steunregelingen die in een aantal landen werden opgezet, vaak in de vorm van fiscale prikkels, in overeenstemming te worden gebracht met het *acquis* en dit *acquis* moet beter worden gehandhaafd. Verder moet een aantal landen het toezicht op de overheidssteun in bepaalde gevoelige sectoren nog altijd verbeteren, zoals de scheepsbouw en de ijzer- en staalindustrie, waar met name herstructureringsplannen moeten worden uitgevoerd.

Op het gebied van het *consumentenbeleid*, waar de aanpassing van de wetgeving doorgaans goed gevorderd is, moeten de kandidaat-lidstaten hun inspanningen voortzetten om de omzetting van de wetgeving te voltooien en deze uit te voeren. Door een daadwerkelijke uitvoering van het *acquis* zullen de veiligheid van de producten op de uitgebreide interne markt en de bescherming van de rechten van de consument worden gegarandeerd.

Op *milieugebied* moeten de kandidaat-lidstaten hun inspanningen, behalve op de voltooiing van de omzetting van het *acquis*, ook richten op de versterking van hun bestuurlijke capaciteit als geheel om dit *acquis* uit te voeren, met name op het gebied van afvalbeheer en industriële vervuiling. Voor een aantal kwesties moet in de nodige financiële middelen worden voorzien.

Op het gebied van het *vervoer* is in de meeste kandidaat-lidstaten de aanpassing van de wetgeving gevorderd, maar moet de uitvoeringswetgeving nog worden vastgesteld. In het spoorvervoer moeten enkele kandidaat-lidstaten de aanpassing van hun wetgeving echter nog voltooien en hervormingen doorvoeren. Andere moeten nog belangrijke stappen zetten op het gebied van het maritieme vervoer. Op alle gebieden moet de bestuurlijke capaciteit worden versterkt om het *acquis* strikt te handhaven, met name wat betreft het wegvervoer (met inbegrip van het sociale *acquis*). Hetzelfde geldt voor een aantal landen die hun inspanningen moeten versterken om het *acquis* inzake maritieme veiligheid na te leven. Het uitgebreide Trans-Europese vervoersnetwerk zal de komende tien jaar grote investeringen vereisen.

Wat de *energiesector* betreft, moeten enkele landen nog altijd de bijkomende vereisten vervullen die uit de noodzakelijke wetgeving voor de interne energiemarkt voortvloeien. Dit is tevens van belang met het oog op komende wetgeving die in het *acquis* zal worden opgenomen. De meeste kandidaat-lidstaten moeten hun bestuurlijke capaciteit versterken. Er wordt werk gemaakt van de aanbevelingen van de Raad in diens verslag over nucleaire veiligheid in het kader van de uitbreiding. Enkele landen moeten met name hun inspanningen voortzetten om hun instanties voor nucleaire veiligheid te versterken. Twee kandidaat-lidstaten hebben harde toezeggingen gedaan over de sluiting van bepaalde kerncentrales. Deze toezeggingen dienen in het toetredingsverdrag te worden opgenomen.

Op het gebied van *telecommunicatie* moeten in de meeste landen nog altijd inspanningen worden geleverd om het *acquis* volledig uit te voeren en de bestuurlijke capaciteit en de onafhankelijkheid van de regelgevende autoriteit te versterken. De economische gevolgen van de volledige uitvoering van de verplichtingen inzake de universele dienst moeten worden geëvalueerd.

Inzake *sociaal beleid en werkgelegenheid* moeten de meeste landen, ofschoon de aanpassing aan het *acquis* goed gevorderd is, nog altijd hun bestuurlijke capaciteit versterken, met name op het gebied van volksgezondheid en gezondheid en veiligheid op het werk. Daarnaast zou de sociale insluiting verder moeten worden bevorderd in het licht van de gemeenschappelijke doelstellingen die voor de Unie werden vastgesteld, en de kandidaat-lidstaten moeten de doelstellingen van de Unie onverminderd in hun nationale werkgelegenheidsbeleid overnemen. De kandidaat-lidstaten zouden hun inspanningen op het gebied van sociale insluiting en werkgelegenheid moeten versterken om zich voor te bereiden op hun deelname aan de open samenwerkingsmethode op EU-niveau en de toekomstige activiteiten van het Europees Sociaal Fonds. Ook dient het belang van investeringen in duurzame gezondheidszorg te worden benadrukt.

In de *visserijsector* bestaat de hoofdprioriteit erin de capaciteit van de betrokken nationale autoriteiten te versterken om de communautaire wetgeving uit te voeren, met name op het gebied van marktordeningen en het bijhouden van het vissersvlootregister. De handhaving van de communautaire visserijvoorschriften, zoals vangstbeperkingen en technische regels, zal in sommige kandidaat-lidstaten ook een aanzienlijke verhoging van de middelen vereisen.

Bij *justitie en binnenlandse zaken* hebben de meeste landen goede vooruitgang geboekt op alle gebieden van het *acquis*. Met de opstelling van een Schengen-actieplan heeft ieder land met name ordening kunnen brengen in de belangrijkste vereiste acties en voortgang kunnen maken met de uitvoering daarvan. De bestuurlijke en gerechtelijke capaciteit moet fors worden versterkt, met name op het gebied van grensbeheer en de bestrijding van fraude, corruptie, het witwassen van geld en de georganiseerde misdaad.

Op het gebied van *belastingen* moet in de meeste landen de aanpassing van de wetgeving, die doorgaans goed is, worden voltooid, in het bijzonder wat BTW en accijnzen betreft. De bestuurlijke capaciteit moet verder worden versterkt en er moeten inspanningen worden geleverd om de geautomatiseerde informatiesystemen inzake belastingen te implementeren en operationeel te krijgen.

Op het gebied van *buitenlandse betrekkingen* heeft de aanpassing van de wetgeving aan het *acquis* in de kandidaat-lidstaten een goed niveau bereikt. Er moeten echter met spoed

beslissende maatregelen worden genomen om de bilaterale investeringsovereenkomsten in overeenstemming te brengen met de verplichtingen van het Verdrag. Gebeurt dit niet, dan zal de tegenspraak tussen de bilaterale investeringsovereenkomsten en de Verdragsverplichtingen via het toetredingsverdrag moeten worden geregeld.

In een beperkt aantal sectoren worden in de verslagen van dit jaar, voor afzonderlijke landen, delen van het *acquis* vermeld die bijzondere inspanningen vereisen, waarbij, in sommige gevallen, de nadruk wordt gelegd op de maatregelen die dringend moeten worden genomen. Er zijn verschillende kandidaat-lidstaten van wie bijzondere inspanningen worden verwacht, met name in onderstaande sectoren.

Op het gebied van *douane* moet in sommige landen de aanpassing aan het *acquis*, ofschoon deze al ver gevorderd is, nog altijd worden voltooid. De bijzondere inspanningen moeten nu worden gericht op de verdere versterking van de bestuurlijke capaciteit om het *acquis* in deze sector uit te voeren en op de ontwikkeling van informatietechnologie. Er moet met name, naargelang van het land, werk worden gemaakt van of meer vaart worden gezet achter de voorbereidingen voor de volledige interconnectie van de nationale systemen met de communautaire IT-douanesystemen. In een aantal landen moet ook de capaciteit van de douane om douanefraude te bestrijden, worden versterkt. Verder moeten alle landen de nodige stappen zetten om zich voor te bereiden op de uitvoering van maatregelen en voorschriften die pas op het tijdstip van hun toetreding ingaan, waaronder in sommige gevallen met betrekking tot vrije zones.

Wat *landbouw* betreft, moeten de meeste landen hun inspanningen richten op de voltooiing van de aanpassing van hun wetgeving aan het *acquis* van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, en op de verdere versterking van hun bestuurlijke capaciteit voor de uitvoering en handhaving daarvan. Slechts zeer weinig landen zijn met name vergevorderd met de invoering van het geïntegreerd beheers- en controlesysteem (IACS), met inbegrip van het systeem voor de identificatie van landbouwpercelen, dat onontbeerlijk is voor het beheer van en de controle op de directe inkomenssteun. Vele kandidaat-lidstaten moeten hun inspanningen opvoeren om bij hun toetreding over een operationeel IACS te beschikken en sommige kandidaat-lidstaten moeten dringende en verreikende beslissingen nemen ten aanzien van fundamentele kwesties en de bijbehorende financiering om bij hun toetreding over een operationeel IACS te kunnen beschikken. Indien de vereiste beheers- en controlestructuren op het tijdstip van de toetreding niet volledig operationeel zijn of niet behoorlijk functioneren, zullen de betrokken kandidaat-lidstaten niet ten volle kunnen profiteren van de steunregelingen van het gemeenschappelijke landbouwbeleid of communautaire steun die zij reeds hebben ontvangen, moeten terugbetalen. Een aantal landen moet de voorbereidingen voor het betaalorgaan voltooien, terwijl andere het hervormingsproces inzake de landbouwgrond nog moeten afronden.

De bestuurlijke capaciteit moet ook worden versterkt op veterinair gebied en dat van voedselveiligheid, waar er in het bijzonder moet worden gelet op een verbetering van de inrichtingen zodat deze aan de communautaire normen voldoen. Indien dit niet gebeurt, bestaat de kans dat kandidaat-lidstaten niet ten volle gebruik kunnen maken van de mogelijkheden die de interne markt op dit gebied biedt.

Bij het *regionale beleid* moeten de kandidaat-lidstaten, ofschoon zij alle een wetgevend kader voor de uitvoering van het *acquis* gecreëerd hebben, hun uiteindelijke uitvoeringsstructuren duidelijk definiëren en de bestuurlijke capaciteit ervan versterken. De inspanningen moeten met name worden gericht op de voltooiing van de programmeringsdocumenten. De kandidaat-lidstaten moeten meer gewicht geven aan interministeriële coördinatie en partnerschap en hun systemen en procedures voor effectieve monitoring van, financieel beheer van en financieel toezicht op de structuurfondsen en het cohesiefonds op alle niveaus versterken. De Commissie vestigt er ook de aandacht op dat de communautaire financiering pas kan worden goedgekeurd als alle voorwaarden voor een goed beheer van de steun op orde zijn.

Op het gebied van de *financiële controle*, waar de aanpassing van de wetgeving aan het *acquis* in de meeste landen goed gevorderd is, moeten de kandidaat-lidstaten hun inspanningen richten op de tenuitvoerlegging van passende systemen voor de interne en externe financiële controle van de overheid. Communautaire steun kan pas ter beschikking worden gesteld als aan alle voorwaarden inzake goed beheer van deze middelen is voldaan. De landen moeten tegen de tweede helft van 2003 een degelijk beheer van de pretoetredingsmiddelen en toekomstige middelen uit de structuurfondsen garanderen en hun bestuurlijke structuren versterken om de financiële belangen van de Gemeenschap te beschermen.

Dankzij de vooruitgang van de afgelopen jaren bevinden de meeste kandidaat-lidstaten zich in een situatie waarin aanzienlijke delen van het *acquis* al worden toegepast. In de meeste kandidaat-lidstaten zijn het noodzakelijke wetgevende kader en de vereiste uitvoeringsstructuren grotendeels voorhanden. Er werd in detail overeengekomen, met name tijdens de onderhandelingen en in de actieplannen, hoe de resterende leemtes die in kaart werden gebracht, zullen worden opgevuld, en hier wordt momenteel werk van gemaakt.

2.3.2. *Conclusies*

Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije en Tsjechië hebben hun wetgeving in hoge mate aan het *acquis* aangepast en aanzienlijke vooruitgang geboekt met de opbouw van de vereiste bestuurlijke en gerechtelijke capaciteit. Rekening houdende met de vooruitgang die deze landen hebben geboekt, de wijze waarop zij hun in de onderhandelingen gedane toezeggingen zijn nagekomen, en de voorbereidende werkzaamheden die zij momenteel verrichten, is de Commissie van oordeel dat zij in staat zullen zijn de verplichtingen van het lidmaatschap op zich te nemen volgens het beoogde tijdschema.

Zij moeten hun inspanningen inzake de aanpassing van hun wetgeving en de opbouw van hun bestuurlijke capaciteit zoals gepland voortzetten. Uit de periodieke verslagen blijkt dat zij op een beperkt aantal specifieke gebieden van bepaalde hoofdstukken dringend actie moeten ondernemen. De kandidaat-lidstaten zijn hiervan op de hoogte gebracht. De Commissie verwacht dat zij de nodige maatregelen nemen om de gemelde problemen op te lossen. Hier zal nauwgezet op worden toegezien.

Bulgarije, Roemenië en Turkije voldoen niet volledig aan de legislatieve criteria. Zij dienen hun inspanningen verder te concentreren op de gebieden die in de periodieke verslagen in kaart werden gebracht.

De conclusies van elk periodiek verslag zijn opgenomen in **bijlage 1**.

2.4. Algemene conclusies en aanbevelingen

Uit de periodieke verslagen van dit jaar blijkt dat alle kandidaat-lidstaten verdere aanzienlijke vooruitgang hebben geboekt bij het voldoen aan de criteria van Kopenhagen.

Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije en Tsjechië voldoen aan de politieke criteria. Rekening houdende met de vooruitgang die deze landen hebben geboekt, de wijze waarop zij hun toezeggingen zijn nagekomen, de voorbereidende werkzaamheden die zij momenteel verrichten en nog gepland hebben, is de Commissie van oordeel dat zij aan de economische en legislatieve criteria zullen voldoen en klaar zullen zijn voor het lidmaatschap vanaf begin 2004.

De Commissie beveelt daarom aan de toetredingsonderhandelingen met deze landen tegen eind dit jaar af te sluiten. Zij worden in het vervolg de tien toetredende landen genoemd.

In de periodieke verslagen wordt verwezen naar een aantal gebieden waar verdere verbeteringen vereist zijn op het vlak van de politieke en economische criteria en ten aanzien van de overname, uitvoering en handhaving van het *acquis*. Deze moeten rigoureus worden doorgevoerd.

Bulgarije en Roemenië vervullen de politieke criteria, maar voldoen, in verschillende mate, niet volledig aan de economische en legislatieve criteria. Turkije voldoet niet volledig aan de politieke, economische en legislatieve criteria. De politieke criteria voor Turkije worden hieronder beoordeeld.

3. DE VOLTOOIING VAN HET PROCES

3.1. De afsluiting van de onderhandelingen

Bij alle tien toetredende landen zijn de onderhandelingen over de hoofdstukken "landbouw" en "financiële en budgettaire bepalingen" nog niet voorlopig afgesloten, ofschoon de meeste kwesties in deze hoofdstukken die geen verband houden met het door de Unie voor te stellen financiële kader, aan bod zijn gekomen. Anderzijds zijn, ook al werden de hoofdstukken "regionaal beleid" en "institutionele bepalingen" voorlopig afgesloten, specifieke kwesties die verband houden met de begrotingstoewijzingen en institutionele aangelegenheden (de overgangsregels in 2004; het aantal parlementsleden en de drempel voor de gekwalificeerde meerderheid), opzij gezet voor de eindronde van de onderhandelingen. Wat het hoofdstuk "overig" betreft, moet een aantal kwesties nog altijd aan bod komen. Daarnaast moet nog verder worden onderhandeld over acht hoofdstukken: "mededinging" met vijf landen, "vervoer" met Tsjechië, en "belastingen" en "douane-unie" met Malta.

In het vervolg zet de Commissie haar standpunt uiteen over de wijze waarop bepaalde kwesties die essentieel zijn voor de afronding van de onderhandelingen, dienen te worden aangepakt.

3.1.1. *Het financiële kader*

In haar mededeling van 30 januari 2002 heeft de Commissie een gemeenschappelijk financieel kader voor de toetredingsonderhandelingen voorgesteld, waarbij zij zich op het algemene financiële kader van Berlijn baseerde en ervan uitging dat de Europese Unie met tien nieuwe lidstaten zou uitbreiden. Deze voorstellen zijn nog steeds geldig. De Commissie zegt met name het volgende:

- Wat de landbouw betreft, moet worden vastgehouden aan het doel van de geleidelijke invoering van directe inkomenssteun voor de boeren in de nieuwe lidstaten vanaf 2004.
- Bij de structurele maatregelen moet worden uitgegaan van het in januari 2002 voorgestelde totale pakket waarbij eenderde voor rekening van het cohesiefonds komt. Zodra dit totale pakket is goedgekeurd, zullen de aparte bedragen per land en beleidsterrein worden vastgelegd op basis van de percentages van de totale toewijzing die werd vastgesteld volgens de methode die werd toegepast voor de huidige lidstaten voor de periode 2000-2006.
- Wat binnenlands beleid betreft, moeten extra middelen worden toegewezen ten behoeve van een overgangsfaciliteit voor institutionele opbouw en de verdere ontmanteling van de kerncentrale van Ignalina in Litouwen en, om de in het kader van de pretoetredingssteun toegewezen middelen ten volle te benutten, de kerncentrale van Bohunice in Slowakije.
- Er moet worden voorzien in een tijdelijke begrotingscompensatie, door middel van een eenmalige betaling, voor iedere nieuwe lidstaat die per saldo in een slechtere begrotingssituatie terechtkomt dan waarin hij zich bevond in het jaar vóór zijn toetreding toen hij nog pretoetredingssteun ontving.
- De Commissie herhaalt dat extra middelen moeten worden gereserveerd voor het noordelijke deel van Cyprus om een politiek akkoord te ondersteunen.

3.1.2. *Nieuw acquis en al behandelde hoofdstukken*

De toetredende landen moeten het *acquis* van de Europese Unie dat op het tijdstip van hun toetreding van kracht is, in zijn geheel toepassen, behalve op de gebieden waar overgangsregelingen werden overeengekomen.

De Commissie heeft de landen waarmee wordt onderhandeld, alle tot en met de eerste helft van 2002 aangenomen en gepubliceerde *acquis* toegezonden. Hen werd verzocht hun standpunt ten aanzien van dit *acquis*, waaronder eventuele behoeften aan overgangsregelingen, te bepalen en de technische aanpassingen die mogelijkerwijze vereist zijn, mee te delen. De standpunten van de kandidaat-lidstaten ten aanzien van alle nieuwe *acquis* dat tot dusver werd doorgezonden, zijn in de onderhandelingen in aanmerking genomen. In sommige gevallen, zoals onlangs bij het hoofdstuk "milieu",

kunnen de standpunten van de kandidaat-lidstaten over het nieuwe *acquis* vereisen dat een hoofdstuk opnieuw wordt behandeld.

In overeenstemming met een werkwijze die ook bij eerdere uitbreidingen werd gevolgd, zal het bij de bespreking van nieuw *acquis* tijdens de onderhandelingen niet mogelijk zijn verder dan een bepaald punt in de tijd terug te keren. De Commissie heeft voorgesteld de onderhandelingen als zodanig te beperken tot alle *acquis* dat tot en met 1 november 2002 is aangenomen en gepubliceerd. Voor het nieuwe *acquis* dat tussen 1 juli en 1 november 2002 werd aangenomen, zoals op het gebied van telecommunicatie, wordt de landen waarmee wordt onderhandeld, verzocht uiterlijk medio november hun standpunt en alle eventueel noodzakelijke technische aanpassingen mee te delen. Op deze wijze kan rekening worden gehouden met eventuele bijkomende verzoeken om overgangsregelingen waarbij al behandelde hoofdstukken tijdens de onderhandelingen in de tweede helft van november eventueel opnieuw aan de orde kunnen worden gesteld.

Zoals bij eerdere uitbreidingen zullen in het toetredingsverdrag bepalingen worden opgenomen waardoor besluiten over de noodzakelijke aanpassingen en tijdelijke regelingen in verband met het *acquis* dat is aangenomen tussen 1 november 2002 en de datum van ondertekening van het toetredingsverdrag, op een later tijdstip kunnen worden genomen, indien de toekomstige lidstaten hiertoe een met redenen omkleed verzoek indienen⁵. Dergelijke bepalingen kunnen bijvoorbeeld nodig zijn op gebieden waar de goedkeuring van belangrijke delen van het *acquis* aan de gang is, zoals vervoer, energie of justitie en binnenlandse zaken.

3.1.3. *Het hoofdstuk "overig"*

Het hoofdstuk "overig" zal niet als de andere onderhandelingshoofdstukken worden behandeld. Dit hoofdstuk is in feite een verzameling van kwesties die grotendeels geen discussie opleveren maar niet thuishoren in de andere onderhandelingshoofdstukken. Onder dit hoofdstuk, dat begin november op tafel zou moeten komen, zullen waarschijnlijk de volgende punten worden behandeld:

- de regels inzake het beheer en de geleidelijke afschaffing van de pretoetredingssteun;
- de definitie van de beoogde overgangsfaciliteit voor bepaalde maatregelen voor institutionele opbouw;
- de wettelijke basis voor het beheer van de middelen voor de ontmanteling van de kerncentrales van Ignalina in Litouwen en Bohunice in Slowakije;
- een aantal verklaringen, protocollen en overige aangelegenheden die in het verdrag moeten worden opgenomen, zoals de toezeggingen inzake de sluiting van de genoemde kerncentrales;
- een wettelijke basis voor de vorengenoemde faciliteit voor het noordelijke deel van Cyprus.

⁵ Zie bijvoorbeeld de artikelen 30, 151 en 169 van de Akte betreffende de toetredingsvoorwaarden voor Oostenrijk, Finland en Zweden.

Meer informatie hieromtrent is opgenomen in **bijlage 2**.

3.2. De voltooiing van het toetredingsverdrag

De Europese Raad van Sevilla heeft verklaard dat "de opstelling van het toetredingsverdrag moet worden voortgezet en zo spoedig mogelijk na de afsluiting van de onderhandelingen worden voltooid. De verwachting lijkt gewettigd dat het toetredingsverdrag in het voorjaar van 2003 kan worden ondertekend."

De resultaten van de toetredingsonderhandelingen ten aanzien van overgangsregelingen en technische aanpassingen aan het *acquis* naar aanleiding van de uitbreiding zullen in een enkel rechtsinstrument en de bijbehorende besluiten worden opgenomen, namelijk het toetredingsverdrag. Met de opstelling van het verdrag is officieel begonnen in maart 2002 en de werkzaamheden zijn al goed gevorderd. De meeste maatregelen waarover is onderhandeld en noodzakelijke aanpassingen zijn al in het ontwerpverdrag opgenomen. Voortbouwend op de conclusies van de Europese Raad van Laken wordt het verdrag opgesteld vanuit de veronderstelling dat de Unie met tien nieuwe lidstaten zal uitbreiden, waarbij de structuur van het verdrag zeer nauw aansluit bij die van de vorige uitbreiding. Vanwege de noodzakelijke technische aanpassingen kan het verdrag ruim 1000 bladzijden van het Publicatieblad beslaan.

Zodra de onderhandelingen zijn afgesloten, zullen de eindresultaten hiervan in het verdrag moeten worden opgenomen om dit in zijn definitieve vorm te gieten. Aangezien de opstelling van het verdrag in een vergevorderd stadium is, lijkt de verwachting gewettigd dat het toetredingsverdrag ten laatste zes weken na de afsluiting van de onderhandelingen zal kunnen worden voltooid.

Zodra alle partijen bij de onderhandelingen de tekst van het verdrag hebben goedgekeurd, zou de Commissie haar advies over de toetredingsverzoeken van de betrokken landen moeten vaststellen. Het Europees Parlement zou vervolgens om instemming moeten worden gevraagd overeenkomstig artikel 49 van het Verdrag betreffende de EU, waarna de Raad over de toelating van nieuwe lidstaten besluit. Op voorwaarde dat de Commissie haar advies in februari 2003 kan geven, en rekening houdende met de tijd die nodig is voor het besluitvormingsproces in het Parlement en de Raad, zal de ondertekening van het toetredingsverdrag naar verwachting in het voorjaar van 2003 kunnen plaatsvinden, zoals de Europese Raad van Sevilla had gepland. Het verdrag, opgesteld in alle huidige en toekomstige talen van de Gemeenschap, zal door de partijen worden ondertekend.

Na de ondertekening zal het verdrag voor ratificatie worden voorgelegd aan de huidige en toekomstige lidstaten, overeenkomstig hun respectieve grondwettelijke vereisten. In het toetredingsverdrag zou, zoals in het verleden, een datum moeten worden vermeld waarop de nieuwe lidstaten toetreden, op voorwaarde dat de vereiste ratificatie-instrumenten zijn neergelegd, met de mogelijkheid de desbetreffende bepalingen aan te passen indien een van de toetredende landen niet ratificeert.

3.3. Deelname aan de werkzaamheden van de Unie vóór de toetreding

De kandidaat-lidstaten nemen nu al deel aan een aantal communautaire comités en agentschappen⁶. Om de geleidelijke integratie van de toetredende landen in de communautaire structuren te versterken, zou deze landen, na de ondertekening van het toetredingsverdrag, de gelegenheid moeten worden gegeven, waar dit wettelijk mogelijk is, om als waarnemers verder deel te nemen aan alle comités die in het kader van de comitologieprocedure zijn opgezet, en alle andere comités. De Commissie is voorts van mening dat de toetredende landen ook zouden moeten kunnen participeren, ten minste als waarnemers, in de relevante structuren van alle communautaire agentschappen. De algemene principes en de details voor een dergelijke deelname zullen in een later stadium worden vastgelegd. Teneinde de financiering van de kosten van een daadwerkelijke deelname te vergemakkelijken, zou ieder toetredend land, indien het dit wenst, de nodige bedragen kunnen reserveren in het budget van zijn nationale pretoetredingsprogramma.

Het Europees Parlement is eveneens voornemens waarnemers van de kandidaat-lidstaten aan zijn werkzaamheden te laten deelnemen.

Voorts zullen de voorwaarden moeten worden vastgesteld waaronder de toetredende landen worden betrokken bij de goedkeuring van nieuw *acquis* tijdens de periode tussen de ondertekening van het toetredingsverdrag en de datum van toetreding. Traditioneel gebeurt dit in de vorm van een briefwisseling in het kader van de informatie- en overlegprocedure voor toetredende landen, voordat de Raad zijn besluiten neemt. De Raad is voornemens, zoals bij eerdere uitbreidingen, de passende besluiten te nemen om de toetredende landen in staat te stellen aan het besluitvormingsproces deel te nemen.

3.4. Monitoring- en vrijwaringsmaatregelen

De Commissie heeft er nauwlettend op toegezien hoe de kandidaat-lidstaten de toezeggingen die zij tijdens de toetredingsonderhandelingen hebben gedaan, nakomen. Het is van groot belang dat de toezeggingen die de toekomstige lidstaten in het kader van de toetredingsonderhandelingen doen, zoals gepland worden uitgevoerd. Om een duidelijk beeld van de situatie te hebben, zal de Commissie tot de ondertekening van het verdrag nauwgezet toezicht blijven uitoefenen en op basis van de huidige procedures verslag uitbrengen bij de Raad.

De periodieke verslagen geven aan op welke gebieden verdere inspanningen vereist zijn. De Commissie zal het monitoringproces ook tussen de ondertekening van het verdrag en de daadwerkelijke toetreding voortzetten. Deze aanhoudende monitoring, die ook op de uitvoering van de actieplannen betrekking zal hebben, dient te gebeuren via bestaande kanalen zoals de structuren van de associatieovereenkomsten.

Voortbouwend op haar huidige werkwijze zal de Commissie alle vertragingen of problemen bij de economische hervormingen of de nakoming van de toezeggingen signaleren, met name via waarschuwingsbrieven op politiek niveau.

⁶ Zie de mededeling van de Commissie van 20.12.1999 over de "Deelname van kandidaat-lidstaten aan communautaire programma's, agentschappen en comités", COM (1999) 710 def.

Zoals voorheen zal daarbij op specifieke gebieden, tot op de datum van toetreding, gebruik worden gemaakt van specifieke doelgerichte instrumenten, zoals groepen op hoog niveau inzake voedselveiligheid of de invoering van vergaande decentralisatie, peer reviews, technische vergaderingen, workshops, seminars en vragenlijsten.

Op economisch gebied blijven de kandidaat-lidstaten zich verder voorbereiden op het multilaterale toezicht en de economische beleidscoördinatie van de EMU. Zij nemen deel aan de procedure voor budgettaire controle in de pretoetredingsfase, die drie onderdelen omvat: de mededeling van begrotingscijfers, het economische pretoetredingsprogramma en de multilaterale dialoog. Deze procedure is in het voorjaar van 2001 van start gegaan en zal ook doorlopen tot de toetreding.

Alle relevante informatie die bij deze activiteiten wordt verzameld, zal in monitoringverslagen worden gebundeld die regelmatig aan de Raad worden voorgelegd. Zes maanden voor de datum van toetreding zal de Commissie een **alomvattend monitoringverslag** opstellen over de vooruitgang van ieder van de toetredende landen bij de uitvoering van de noodzakelijke hervormingen en alle toezeggingen op het gebied van het *acquis communautaire*. Dit alomvattende monitoringverslag wordt, voor de tien toetredende landen, een voorloper van het jaarlijkse verslag over de controle op de toepassing van het Gemeenschapsrecht, dat de Commissie regelmatig opstelt voor alle lidstaten⁷. Uiterlijk juli 2003 zal de Commissie de uitvoering van de toezeggingen ten behoeve van de programmering van de structuurfondsen beoordelen.

Na de toetreding zal de Commissie als hoedster van de verdragen blijven controleren hoe het *acquis* door de nieuwe lidstaten wordt uitgevoerd, aan de hand van dezelfde mechanismen als voor de huidige lidstaten. Deze omvatten in het bijzonder benchmarking, peer pressure, jaarlijkse rapportages over de uitvoering van het Gemeenschapsrecht en zo nodig de inleiding van inbreukprocedures bij het Europese Hof van Justitie. Wat nucleaire veiligheid in het bijzonder betreft, voorzag de Europese Raad van Laken de behoefte aan controle op de zekerheid en de veiligheid van kerncentrales in de Unie.

In het toetredingsverslag zal, zoals bij de vorige uitbreiding, een algemene economische vrijwaringsclausule worden opgenomen. De werkgroep van de Raad voor de opstelling van het verdrag heeft zich al over deze clausule gebogen op basis van een tekst die is geïnspireerd op artikel 152 van de Akte betreffende de toetredingsvoorwaarden voor Oostenrijk, Finland en Zweden. Aangezien de toetredende landen geen deel uitmaken van de Europese Economische Ruimte, is de Commissie van oordeel dat de vrijwaringsclausule twee jaar zou moeten gelden in plaats van één jaar, zoals bij de vorige uitbreiding.

Deze algemene economische vrijwaringsclausule is van toepassing op "ernstige en mogelijk aanhoudende moeilijkheden in een sector van het economische leven, alsmede van moeilijkheden die de economische toestand van een bepaalde streek ernstig kunnen verstoren." Zij zou de Commissie toelaten de nodige beschermende maatregelen vast te stellen. Zowel de nieuwe als de huidige lidstaten zouden een beroep op deze vrijwaringsclausule kunnen doen. In de ontwerptekst is, net zoals bij de vorige uitbreiding, bepaald dat de beschermende maatregelen "niet tot grenscontroles leiden".

⁷ Zie het "Negentiende jaarlijkse verslag over de controle op de toepassing van het Gemeenschapsrecht (2001)" van 28.6.2002, COM(2002) 324 def.

De vrijwaringsclausule kan niet worden gebruikt in situaties die enerzijds het gevolg zijn van het niet-naleven van de toetredingsverplichtingen en die anderzijds ernstige niet-economische gevolgen kunnen hebben, zoals voor de bescherming van de gezondheid of het leven van personen, dieren of planten, de bescherming van intellectuele eigendom of algemene redenen van openbare orde zoals gedefinieerd in artikel 30 van het EG-Verdrag. In deze gevallen is artikel 30 van het EG-Verdrag van toepassing of kunnen er specifieke vrijwaringsclausules zijn opgenomen in specifieke sectorale wetgeving overeenkomstig artikel 95, lid 10, van het EG-Verdrag.

In een aantal gevallen omvat de communautaire wetgeving echter geen vrijwaringsclausule of dekt deze niet de specifieke situaties als gevolg van de uitbreiding. De Commissie meent derhalve dat bij wijze van voorzorgsmaatregel in het toetredingsverdrag zou moeten worden voorzien in een vrijwaringsmechanisme dat specifiek betrekking heeft op de interne markt.

Een dergelijk mechanisme zou op de volgende elementen kunnen berusten:

- Het mechanisme wordt in werking gesteld door de Commissie op verzoek van een lidstaat of op haar eigen initiatief.
- De Commissie is gemachtigd de besluiten te nemen over de maatregelen die zich opdringen. De maatregelen moeten proportioneel zijn en beperkt in de tijd.
- Het mechanisme is slechts van toepassing bij ernstige inbreuken op de werking van de interne markt of acute dreiging daarvan, en geldt ook voor bijzondere situaties met betrekking tot voedselveiligheid.
- Het mechanisme wordt in werking gesteld wanneer de Commissie vaststelt dat een toezegging die een nieuwe lidstaat in de context van de toetredingsonderhandelingen heeft gedaan, niet wordt nagekomen.
- Tijdens de periode waarin de maatregelen van toepassing zijn, dient de betrokken nieuwe lidstaat de Commissie regelmatig te informeren over de maatregelen die hij neemt om de situatie te verhelpen. De maatregelen worden opgeheven zodra de Commissie heeft vastgesteld dat de situatie is verholpen.
- De geldigheidsduur van de vrijwaringsclausule is beperkt. De mogelijkheid om een beroep te doen op het vrijwaringsmechanisme voor de interne markt, wordt beperkt tot 2 jaar.

In het alomvattende monitoringverslag zullen de gebieden worden aangegeven waar dergelijke vrijwaringsmaatregelen kunnen worden overwogen indien geen corrigerende maatregelen worden genomen. Dit zou ook toelaten een kandidaat-lidstaat een vroegtijdige waarschuwing te geven voordat hij toetreedt. Voorts zullen, tot de toetreding, de vrijwaringsclausules in het kader van de associatieovereenkomsten van toepassing blijven.

In deze context moet met name de bijzondere situatie op het gebied van justitie en binnenlandse zaken worden vermeld. In tegenstelling tot bij de laatste uitbreiding bestaat er thans op dit gebied een aanzienlijk *acquis*, dat zich nog steeds verder ontwikkelt naarmate de tenuitvoerlegging van het Verdrag van Amsterdam en de conclusies van de

Europese Raad van Tampere doorgaat. Dit *acquis* heeft betrekking op moeilijke en politiek gevoelige thema's, met name waar het gaat om het vrije verkeer van personen en de gevolgen van de opheffing van de binnengrenzen. Zoals hieronder in punt 3.5.3 wordt uiteengezet, worden deze op Schengen gebaseerde doelstellingen in twee fasen ten uitvoer gebracht, zodat er geen apart vrijwaringsmechanisme vereist is. Er zijn echter andere, niet op Schengen gebaseerde componenten op het gebied van vrij verkeer, veiligheid en justitie (bijvoorbeeld wat betreft de tenuitvoerlegging van de justitiële samenwerking, met name de wederzijdse erkenning) waar uit de monitoring kan blijken dat een vrijwaringsclausule *sui generis* vereist is om een ernstige inbreuk of een dreiging daarvan op dit gebied aan te pakken, door bijvoorbeeld te voorzien in een tijdelijke schorsing van de bepalingen inzake wederzijdse erkenning.

3.5. Na de uitbreiding

3.5.1. Institutionele opbouw

De opbouw van bestuurlijke en gerechtelijke capaciteit is een proces dat ook na de uitbreiding moet doorgaan. Uit een aantal overgangsregelingen die tijdens de onderhandelingen werden overeengekomen, blijkt dat de kandidaat-lidstaten hun inspanningen op bepaalde gebieden moeten blijven voortzetten totdat zij het *acquis communautaire* in zijn geheel kunnen toepassen. Daarom heeft de Commissie voorgesteld voor de eerste drie jaar na de uitbreiding in een speciale overgangsfaciliteit voor institutionele opbouw te voorzien (zie **bijlage 2**).

De Commissie stelt voor om op specifieke aangegeven gebieden gebruik te blijven maken van door de Gemeenschap gefinancierde instrumenten die hun nut hebben bewezen, zoals *twinning* en *twinning light*. Er zal ook verder een beroep worden gedaan op deskundigen van andere lidstaten via beproefde mechanismen zoals TAIEX voor het verlenen van peer assistance. Voorts stelt de Commissie voor middelen uit te trekken om ambtenaren van de nieuwe lidstaten gedurende een korte periode te detacheren bij een overheidsdienst van een van de huidige lidstaten. Daarnaast zou de overgangsfaciliteit voor institutionele opbouw ook kunnen worden gebruikt voor de medefinanciering van investeringen in het *acquis*, met name op gebieden zoals grenscontroles, douanediens, statistieken, voedselveiligheid en geïntegreerde beheers- en controlesystemen in de landbouw.

3.5.2. De EMU en de euro

Overeenkomstig het Verdrag betreffende de EU kunnen nieuwe lidstaten niet onmiddellijk bij hun toetreding de euro invoeren. Zoals voor alle lidstaten wordt het economische beleid echter wel een zaak van allen; de procedures inzake beleidscoördinatie en multilateraal toezicht worden dan ook van toepassing. De belangrijkste coördinatie-instrumenten zijn de globale richtsnoeren voor het economisch beleid, het groei- en stabiliteitspact en een reeks procedures die specifieke beleidsterreinen betreffen. Het wisselkoersbeleid wordt een zaak van gemeenschappelijk belang. Van nieuwe lidstaten wordt verwacht dat zij enige tijd na hun toetreding tot het nieuwe wisselkoersmechanisme toetreden.

Het uiteindelijke doel van nieuwe lidstaten is deel uit te maken van de eurozone. Op dat ogenblik worden zij geïntegreerd in het ene, op stabiliteit gerichte monetair beleid en het ene wisselkoersbeleid en worden de procedures inzake de economische beleids-

coördinatie en toezicht volledig van toepassing. Tot die tijd verplicht het Verdrag de lidstaten te streven naar de hoge mate van duurzame convergentie die voor de invoering van de euro vereist is, zonder dat hiervoor evenwel een tijdschema werd vastgelegd. Het tijdstip waarop duurzame convergentie wordt bereikt, zal dus afhangen van de economische kenmerken van elk land en het succes waarmee dit het desbetreffende beleid uitvoert.

3.5.3. Schengen

De Unie heeft duidelijk gemaakt dat de volledige uitvoering van het Schengen-*acquis* in twee fasen moet worden gerealiseerd. In de eerste fase moeten de toetredende landen, tegen de datum van toetreding, een grenscontrole van hoog niveau tot stand hebben gebracht, hoewel ook met andere lidstaten bepaalde speciale regelingen kunnen worden getroffen om bijvoorbeeld infrastructuur en uitrusting te delen of gezamenlijk patrouilles uit te voeren. De controles aan de binnengrenzen zullen pas enige tijd na de toetreding worden opgeheven; dit zal gebeuren in een apart besluitvormingsproces voor iedere nieuwe lidstaat afzonderlijk, op basis van de volledige tenuitvoerlegging van het Schengen-*acquis*.

3.5.4. De Europese Economische Ruimte

De toetredende landen zullen een aanvraag moeten indienen om lid te worden van de Europese Economische Ruimte (EER), overeenkomstig artikel 128 van de Overeenkomst inzake de EER. Voor een goede werking van de uitgebreide EER zou de toetreding van de kandidaat-lidstaten tot de EER op hetzelfde tijdstip moeten ingaan als hun toetreding tot de EU. De EER-Overeenkomst moet naar aanleiding van de uitbreiding worden aangepast in overeenstemming met de in artikel 128 vastgelegde procedures. De besprekingen over de voorwaarden voor het EER-lidmaatschap zouden van start moeten gaan onmiddellijk na de afsluiting van de onderhandelingen voor toetreding tot de EU, zodat het lidmaatschap van de EU en de EER in de mate van het mogelijke op hetzelfde tijdstip kan ingaan.

4. EEN HERZIENE TOETREDINGSSTRATEGIE VOOR BULGARIJE EN ROEMENIË

De Europese Raad van Sevilla moedigde Bulgarije en Roemenië aan hun inspanningen voort te zetten en bevestigde "zijn voornemen hen bij de voorbereiding op de toetreding alle steun te verlenen. In Kopenhagen moeten een geactualiseerd draaiboek en een herziene en versterkte pretoetredingsstrategie worden aangenomen voor de kandidaat-lidstaten waarmee nog wordt onderhandeld. Ook valt te denken aan een verhoging van de financiële pretoetredingssteun. Voorts zou, indien het huidige tempo wordt aangehouden, voor het eind van het jaar een nauwkeuriger tijdschema kunnen worden bepaald voor het toetredingsproces van deze landen."

De criteria die door de Europese Raden van Kopenhagen en Madrid werden vastgelegd, en de beginselen die het toetredingsproces vanaf het begin hebben geleid, blijven gelden. Alle kandidaat-lidstaten nemen op gelijkwaardige basis deel en alle zullen naar verwachting tot de Europese Unie toetreden op basis van dezelfde criteria en afhankelijk van hun eigen vooruitgang. Zoals de Europese Raad van Laken van 2001 heeft bevestigd, is het toetredingsproces nu onomkeerbaar geworden.

Aangezien de toetredingsonderhandelingen met alle twaalf kandidaat-lidstaten een inclusief proces zijn, zou in het toetredingsverdrag moeten worden bevestigd dat de resultaten van de onderhandelingen met de kandidaat-lidstaten die geen deel uitmaken van de eerste uitbreidingsronde, niet opnieuw ter discussie worden gesteld.

4.1. Resultaten tot dusver

Uit de periodieke verslagen van dit jaar blijkt dat Bulgarije en Roemenië verdere vooruitgang hebben geboekt bij het voldoen aan de criteria van Kopenhagen. Om hun voorbereidingen met succes te voltooien, moeten zij hun inspanningen versterken om aan de economische criteria te voldoen en het *acquis* om te zetten, uit te voeren en te handhaven. Zij moeten ook de hervorming van het openbaar bestuur en het gerechtelijke apparaat voortzetten.

Bulgarije en Roemenië hebben aanzienlijke vooruitgang geboekt bij de onderhandelingen. Met Bulgarije werden alle onderhandelingshoofdstukken geopend, met Roemenië nagenoeg alle. Met Bulgarije werden de resterende hoofdstukken geopend in de eerste helft van 2002; het zou mogelijk moeten zijn om met Roemenië de laatste vier hoofdstukken te openen voor het eind van het jaar. Zo zou het doel van de Europese Raad van Laken om met deze twee landen de onderhandelingen over alle hoofdstukken in 2002 te hebben aangevat, worden verwezenlijkt.

4.2. Streefdatum

Bulgarije en Roemenië hebben 2007 als streefdatum voor toetreding vastgesteld. Op basis van deze streefdatum werden onderhandelingshoofdstukken voorlopig afgesloten, te weten 22 hoofdstukken met Bulgarije en 13 met Roemenië.

In het schema voor de uitvoering van de toezeggingen die tijdens de onderhandelingen werden gedaan, is met dit tijdpad rekening gehouden. Zoals in het verleden zal de vooruitgang bij de toetredingsonderhandelingen voor ieder land kunnen worden afgelezen aan de vooruitgang bij de overname, uitvoering en handhaving van de vereiste maatregelen.

De Commissie zal de twee landen sterk ondersteunen bij hun inspanningen om dit doel te verwezenlijken, waarbij de beginselen van differentiatie en eigen merites de leidraad blijven.

4.3. Draaiboek voor toetreding

Zoals zij in haar strategiedocument voor de uitbreiding van 2001 heeft aangekondigd, zal de Commissie op basis van de analyse in de periodieke verslagen van 2002 vóór de Europese Raad van Kopenhagen voor zowel Bulgarije als Roemenië een gedetailleerd draaiboek voorstellen. Deze draaiboeken zullen de periode tot de toetreding bestrijken en in nauw overleg met ieder land worden opgesteld.

Zij zullen worden gebaseerd op de toezeggingen die tijdens de onderhandelingen worden gedaan, en op de eisen waaraan moet worden voldaan om de criteria van Kopenhagen te vervullen. Er zal worden aangegeven welke stappen ieder land moet zetten om het lidmaatschap op zich te kunnen nemen, met bijzondere nadruk op de bestuurlijke en gerechtelijke capaciteit en op economische hervorming. De draaiboeken zullen duidelijke

benchmarks geven waaraan de toezeggingen die in de loop van de onderhandelingen worden gedaan, en de vorderingen op het gebied van economische hervorming kunnen worden getoetst. De vooruitgang bij de uitvoering van de draaiboeken zal worden getoetst, met name via de structuren van de Europaovereenkomst en de periodieke verslagen.

4.4. Pretoetredingssteun

De Commissie zal voorstellen om volgend jaar de toetredingspartnerschappen voor Bulgarije en Roemenië te herzien in het licht van de bevindingen in de periodieke verslagen en de draaiboeken. De toetredingspartnerschappen zullen de basis blijven voor de programmering van de pretoetredingssteun, maar de prioriteiten voor de steunverlening zullen ook worden gebaseerd op de draaiboeken, de periodieke verslagen en de herziene nationale ontwikkelingsplannen. De PHARE-steun zal gericht blijven op de versterking van het openbaar bestuur en het gerechtelijke apparaat, de institutionele opbouw en investeringen ten behoeve van de overname van het *acquis* en ook op economische en sociale cohesie en grensoverschrijdende samenwerking. De werkzaamheden voor de uitbreiding van gedecentraliseerde uitvoeringssystemen moeten worden versneld. SAPARD zal, ofschoon dit instrument al volledig gedecentraliseerd is, de kandidaat-lidstaten verder voorbereiden op het gebied van landbouwstructuren en plattelandsontwikkeling en bij de versterking van de corresponderende institutionele capaciteit. ISPA zal verdere financiële steun verstrekken voor investeringen in milieu- en vervoersinfrastructuur.

De Commissie meent dat de financiële steun aan Bulgarije en Roemenië aanzienlijk moet worden verhoogd vanaf de datum van de eerste uitbreidingsronde, waarbij deze wordt gekoppeld aan de vooruitgang bij de uitvoering van het draaiboek en de absorptiecapaciteit van ieder land.

5. EEN NIEUWE IMPULS VOOR HET UITBREIDINGSPROCES MET TURKIJE

De Europese Raad van Sevilla van juni 2002 concludeerde dat er "nieuwe besluiten in Kopenhagen zouden kunnen worden genomen ten aanzien van de volgende fase in de kandidaatstelling van Turkije" rekening houdend met de ontwikkelingen voor de Europese Raad van Kopenhagen, op basis van het periodieke verslag van de Commissie en overeenkomstig de conclusies van Helsinki en Laken.

Het periodieke verslag van 2002 geeft een diepgaande analyse van de vooruitgang die Turkije in de afgelopen twaalf maanden bij de pretoetredingsstrategie heeft geboekt. Deze wordt beoordeeld aan de hand van dezelfde criteria en dezelfde methode als die voor alle andere kandidaten. Zoals bij alle kandidaat-lidstaten en overeenkomstig de conclusies van de Europese Raden van Kopenhagen en Madrid kijkt het verslag naar de wijzigingen op wetgevend gebied en naar de bestuurlijke capaciteit van Turkije om het *acquis* correct uit te voeren en te handhaven.

Uit het verslag blijkt dat Turkije vorderingen heeft gemaakt op de drie grote gebieden van het toetredingspartnerschap: de politieke, economische en legislatieve criteria die door de Europese Raad van Kopenhagen in 1993 zijn vastgesteld.

Turkije heeft opvallende vooruitgang geboekt bij het voldoen aan de politieke criteria van Kopenhagen. Met een hervorming van de grondwet en een reeks wetgevende pakketten heeft Turkije verschillende hoofdprioriteiten van het toetredingspartnerschap aangepakt. De wetswijzigingen die het Parlement in augustus 2002 heeft aangenomen, zijn bijzonder welkom, omdat zij aantonen dat het land bereid is ingrijpende hervormingen door te voeren. De doodstraf werd opgeheven, behalve in tijden van oorlog, en er werden belangrijke stappen gezet om radio en televisie alsook onderwijs in andere talen dan het Turks toe te laten. De opheffing van de noodtoestand in twee van de vier provincies waar deze was ingesteld, en de toezegging om hem dit jaar ook in de twee overige provincies op te heffen, zou de weg moeten vrijmaken voor een betere bescherming van de mensenrechten.

De Commissie begroet deze ontwikkelingen en erkent de doorbraak die zij betekenen in de Turkse politieke context. Bovendien zijn deze hervormingen in uitermate moeilijke omstandigheden tot stand gekomen. Deze hervormingen zijn veelbelovend voor de toekomst, omdat zij de bereidheid en de capaciteit van het Turkse politieke bestel aantonen om vooruitgang te boeken zelfs op gebieden die tot dusver als uiterst gevoelig werden beschouwd.

Turkije voldoet niettemin niet volledig aan de politieke criteria. Ten eerste omvatten de hervormingen een reeks belangrijke beperkingen, die in het periodieke verslag worden beschreven, ten aanzien van de volledige uitoefening van fundamentele rechten en vrijheden. Ten tweede moeten voor vele hervormingen verordeningen of andere bestuurlijke maatregelen worden vastgesteld en moeten deze, om effectief te zijn, daadwerkelijk worden toegepast door uitvoerende en gerechtelijke instanties op alle niveaus in het hele land. Ten derde moet een aantal belangrijke kwesties die onder de politieke criteria vallen, nog adequaat worden aangepakt. Hiertoe behoren de strijd tegen foltering en mishandeling, bepaalde kwesties betreffende de burgerlijke controle op het leger, de situatie van mensen die gevangen zijn gezet vanwege niet-gewelddadige meningsuitingen en de naleving van de uitspraken van het Europees Hof voor de rechten van de mens.

In het licht van de aanzienlijke vooruitgang van de afgelopen jaren en de resterende gebieden die verdere aandacht behoeven, wordt Turkije aangemoedigd het hervormingsproces voort te zetten om de democratie en de bescherming van de mensenrechten, wettelijk en feitelijk, te versterken. Dit zou Turkije in staat moeten stellen de obstakels die de volledig vervulling van de politieke criteria nog in de weg staan, te overwinnen.

De Commissie herinnert eraan dat inspanningen om het probleem-Cyprus op te lossen, deel uitmaken van de versterkte politieke dialoog tussen de Europese Unie en Turkije. Gelet op de verklaringen van de VN-Veiligheidsraad, naar aanleiding van rapporten van de heer Alvaro de Soto, speciaal adviseur voor Cyprus van de secretaris-generaal van de VN, dringt de Commissie er bij alle betrokken partijen en, in de huidige context, met name bij Turkije op aan alle steun te verlenen aan de inspanningen van de Verenigde Naties om dit jaar een alomvattend akkoord voor het probleem-Cyprus te bereiken.

Ten aanzien van de economische criteria heeft Turkije vooruitgang geboekt op het gebied van de werking van zijn markteconomie, waardoor het de concurrentiedruk beter het hoofd zou moeten kunnen bieden, maar het land gaat nog steeds gebukt onder de gevolgen van recessie en financiële crises.

Ten aanzien van de legislatieve criteria heeft Turkije vooruitgang geboekt met de aanpassing van zijn wetgeving op de gebieden die onder de douane-unie vallen en in een reeks andere sectoren, zoals de banken, telecommunicatie, energie en landbouw. De financiële sector werd geherstructureerd en de desbetreffende bestuurlijke structuren werden gestroomlijnd. Op de meeste andere gebieden bestaan nog steeds grote verschillen tussen het *acquis* en de Turkse wetgeving.

De openstaande kwesties betreffende de voorwaarden waaronder Turkije deelneemt aan het besluitvormingsproces bij door de EU geleide operaties waarbij een beroep wordt gedaan op NAVO-middelen, moeten bij voorrang worden geregeld.

5.1. Versterking van de pretoetredingsstrategie

De Europese Raad van Helsinki heeft de pretoetredingsstrategie voor Turkije in 1999 vastgesteld. De Europese Raad van Laken heeft vorig jaar een nieuwe fase in deze strategie goedgekeurd. Sinds die datum is aanzienlijke vooruitgang geboekt bij de uitvoering van de strategie.

Tegen deze achtergrond beveelt de Commissie aan dat de Europese Unie haar steun aan de pretoetredingsvoorbereidingen van Turkije versterkt, met het oog op de volgende fase van de kandidaatstelling. Hieronder volgen gedetailleerdere aanbevelingen over de wijze waarop dit doel kan worden verwezenlijkt:

- Het *partnerschap voor toetreding* is een waardevol instrument gebleken in de pretoetredingsstrategie. Dit partnerschap moet worden bijgewerkt en herzien zodat de aandacht duidelijk wordt gericht op gebieden die nog om prioritaire maatregelen vragen.
- De *versterkte politieke dialoog* tussen de EU en Turkije omvat politieke hervormingen, mensenrechten, de kwestie-Cyprus en het thema van de vreedzame oplossing van grensgeschillen - deze dialoog zal intensief worden voortgezet. De diverse initiatieven van Turkije om te voldoen aan de politieke criteria van Kopenhagen, moeten diepgaand worden besproken. Er zal worden gezocht naar nieuwe wegen die een beter inzicht moeten garanderen in de hervormingen en andere zaken die aandacht behoeven.
- De versterkte economische dialoog tussen de EU en Turkije omvat kwesties die verband houden met macro-economische prestaties en stabiliteit en economische hervormingen - deze dialoog zal intensief worden voortgezet. De diverse maatregelen die Turkije heeft genomen om de economische stabiliteit te herstellen en aan de economische criteria van Kopenhagen te voldoen, moeten diepgaand worden besproken.
- Het *doorlichtingsproces van de wetgeving*, dat zich op precieze sectorale kwesties concentreert, met ondersteuning van TAIEX, vordert goed en zal verder worden ontwikkeld. Dit proces begeleidt Turkije bij het voldoen aan de eisen inzake de omzetting van het *acquis*, inclusief bestuurlijke capaciteit en handhaving.
- Er worden extra inspanningen geleverd om de *douane-unie* te versterken en uit te breiden tot diensten en overheidsopdrachten en om obstakels voor het vrije verkeer van goederen weg te nemen. Dit zal zijn invloed hebben op de bredere

werkzaamheden die Turkije moet verrichten in verband met zijn status van kandidaat-lidstaat.

- De versterking van de *handelsbetrekkingen* met Turkije, zowel bilateraal als in de relaties met derde landen, moet worden voortgezet. Zo zou bijvoorbeeld de preferentiële markttoegang voor landbouwproducten in de handel tussen de Gemeenschap en Turkije op wederzijdse basis kunnen worden uitgebreid; dit zou vergezeld moeten gaan van een grotere samenwerking bij veterinaire en fytosanitaire kwesties. Bij de onderhandeling van handelsovereenkomsten met derde landen zal de EU er zich harder voor inspannen dat die landen soortgelijke regelingen treffen met Turkije. De dialoog tussen de EU en Turkije over handelskwesties zou moeten worden versterkt en er zou toezicht moeten blijven op het gebruik van handelsbeschermingsinstrumenten.
- Om de *investeringen* te stimuleren, zou werk moeten worden gemaakt van een verdere liberalisering van de directe buitenlandse investeringen tussen de EU en Turkije.
- De samenwerking met Turkije zou moeten worden versterkt op het gebied van *justitie en binnenlandse zaken*, met inbegrip van illegale immigratie en de overname en uitvoering van het *Schengen-acquis*, alsook het vrije verkeer van personen en maritieme veiligheid.
- Turkije zal deelnemen aan een reeks *communautaire programma's en agentschappen*.
- Het nieuwe systeem voor *financieel beheer* begint vrucht af te werpen. De aanzienlijke achterstand bij de vastleggingen van communautaire steun voor Turkije wordt nu weggewerkt. De pretoetredingsgestuurde aanpak bij de programma's voor financiële bijstand wordt ten volle toegepast. Vanaf 2003 zullen de Turkse autoriteiten meer verantwoordelijkheid krijgen voor de uitvoering van deze programma's.

De Commissie zal de nodige initiatieven ontplooiën om deze versterkte pretoetredingsstrategie op de rails te zetten. Zij zal een herzien toetredingspartnerschap voorstellen, rekening houdende met de gemaakte vorderingen en de gebieden waarop nog verdere inspanningen vereist zijn. De vooruitgang zal in de passende fora worden besproken, zoals het EG-Turkije-Associatiecomité en het Gemengd Comité van de douane-unie.

Het is derhalve noodzakelijk meer financiële steun voor Turkije beschikbaar te stellen, rekening houdende met de specifieke behoeften van het land en zijn capaciteit om de steun te absorberen.

5.2. Bijkomende financiële ondersteuning

Om de uitvoering van Turkijes pretoetredingsstrategie te helpen versnellen, zal vanaf 2004 extra financiële steun worden verleend. Deze verhoging heeft tot doel Turkije in staat te stellen zijn openbaar bestuur te versterken, de overname van het *acquis* te ondersteunen, en de integratie van Turkije in de Europese economie te vergemakkelijken.

De pretoetredingssteun zal erop gericht zijn Turkije te helpen aan de criteria van Kopenhagen te voldoen en met name zijn toegespitst op de versterking van het openbaar

bestuur op alle niveaus, de institutionele opbouw en investeringen ten behoeve van de overname van het *acquis*. Er zal ook steun beschikbaar zijn om de economie van Turkije beter te laten functioneren en haar toe te laten de concurrentiedruk op de interne markt beter het hoofd te bieden. Verder zal de grensoverschrijdende samenwerking met de huidige EU-lidstaten en andere kandidaat-lidstaten worden bevorderd. De prioriteiten voor de steun zullen worden opgesteld op basis van het toetredingspartnerschap en de periodieke verslagen.

Om de volledige decentralisatie van de uitvoering te vergemakkelijken, zal Turkije verdere maatregelen moeten nemen om een goede financiële controle te garanderen.

Ten behoeve van de capaciteitsopbouw van het openbaar bestuur in Turkije zullen middelen worden vrijgemaakt voor investeringen in regelgevingsinfrastructuur, *acquis*-gerelateerde kwesties en economische en sociale cohesie. Turkije zal worden verzocht een nationaal ontwikkelingsplan op te stellen dat als leidraad zal dienen om middelen vast te leggen voor het aanpakken van vraagstukken op het gebied van economische en sociale cohesie.

De Commissie zal begin volgend jaar een herzien toetredingspartnerschap voor Turkije voorleggen op basis van de prioriteiten die voortvloeien uit de periodieke verslagen van dit jaar. In deze context zal de Commissie de begrotingsautoriteit voorstellen om de subsidiesteun aan Turkije onder onderdeel 7 van de financiële vooruitzichten 2000-2006 in te delen en deze van 2004 tot 2006 constant te verhogen. De omvang van de jaarlijkse toewijzingen zal worden gekoppeld aan het niveau van de prestaties die worden geleverd om aan de criteria van Kopenhagen te voldoen, en aan de mate waarin de pretoetredingssteun doeltreffend wordt beheerd. Gelet op de behoeften en de absorptiecapaciteit van Turkije mag tegen 2006 op zijn minst een verdubbeling van de totale steun worden verwacht.

6. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Gelet op het bovenstaande luiden de conclusies en aanbevelingen van de Europese Commissie als volgt:

- (1) Uit de periodieke verslagen van dit jaar blijkt dat alle kandidaat-lidstaten in het afgelopen jaar aanzienlijke vooruitgang hebben geboekt bij de uitvoering van de toetredingsvereisten.
- (2) Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije en Tsjechië voldoen aan de politieke criteria. Rekening houdende met de vooruitgang die deze landen hebben geboekt, de wijze waarop zij hun toezeggingen zijn nagekomen, de voorbereidende werkzaamheden die zij momenteel verrichten en nog gepland hebben, is de Commissie van oordeel dat zij aan de economische en legislatieve criteria zullen voldoen en klaar zullen zijn voor het lidmaatschap vanaf begin 2004. De Commissie beveelt daarom aan de toetredingsonderhandelingen met deze landen tegen het eind van dit jaar af te sluiten zodat het toetredingsverdrag in het voorjaar van 2003 kan worden ondertekend.

- (3) De Commissie koestert de hoop dat een herenigd Cyprus tot de Europese Unie zal toetreden op basis van een alomvattend akkoord, dat voor alle betrokkenen het beste biedt. Zoals de Europese Raad van Sevilla in zijn conclusies verklaarde, is de EU bereid in het toetredingsverdrag rekening te houden met de voorwaarden van een politiek akkoord overeenkomstig de beginselen waarop de Europese Unie is gegrondvest. De Commissie verheugt zich erover dat de VN sterk bij deze kwestie betrokken zullen blijven en dringt er bij alle betrokken partijen en met name Turkije op aan de inspanningen om dit jaar nog een alomvattend akkoord tot stand te brengen, onverkort te steunen. De voorwaarden voor toetreding van Cyprus kunnen worden aangepast zodat rekening wordt gehouden met dit alomvattend akkoord en de gevolgen ervan voor de toepassing van het *acquis* op het gehele eiland. De Commissie heeft voorgesteld aanzienlijke middelen ter beschikking te stellen om het noordelijke deel van het eiland zijn achterstand te helpen inlopen en om een akkoord te ondersteunen. Indien geen akkoord wordt bereikt, zullen de besluiten die de Europese Raad van Kopenhagen in december dient te nemen, worden gebaseerd op de conclusies van de Europese Raad van Helsinki.
- (4) De toetredende landen moeten het *acquis* tegen de datum van toetreding ten uitvoer leggen, behalve in de gevallen waarin overgangsregelingen zijn overeengekomen. Toezeggingen die werden gedaan tijdens de onderhandelingen, moeten ten volle zijn nagekomen vóór de toetreding. In de periodieke verslagen wordt verwezen naar een aantal gebieden waar verdere verbeteringen vereist zijn op het vlak van de politieke en economische criteria en ten aanzien van de overname, uitvoering en handhaving van het *acquis*. Deze moeten rigoureuus worden doorgevoerd. Om de vooruitgang te analyseren en aan het welslagen van het toetredingsproces bij te dragen, zal de Commissie hierop regelmatig toezien en verslag uitbrengen bij de Raad. Zij zal zes maanden vóór de beoogde datum van toetreding een alomvattend monitoringverslag aan de Raad en het Europees Parlement voorleggen. De Commissie meent dat een specifieke vrijwaringsclausule in het toetredingsverdrag moet worden opgenomen. Deze zou haar moeten toelaten gedurende een beperkte periode passende maatregelen te nemen op het gebied van de interne markt.
- (5) Om de onderhandelingen te kunnen afsluiten, dienen de nodige oplossingen te worden gevonden voor de nog openstaande onderhandelingskwesties. Wat het financiële aanbod van de Unie betreft, zou een dergelijke oplossing gebaseerd moeten zijn op het financiële kader voor de onderhandelingen dat de Commissie op 30 januari 2002 heeft voorgelegd, en de daarin opgenomen beginselen.
- (6) Bulgarije en Roemenië hebben 2007 als streefdatum voor toetreding vastgesteld. De Commissie zal deze twee landen sterk ondersteunen bij hun inspanningen om dit doel te verwezenlijken, waarbij de beginselen van differentiatie en eigen merites de leidraad blijven. De Commissie zal op basis van de analyse in de periodieke verslagen van 2002 voor de Europese Raad van Kopenhagen een gedetailleerd draaiboek voor zowel Bulgarije als Roemenië voorstellen. Om Bulgarije en Roemenië op het lidmaatschap van de Europese Unie voor te bereiden, zal meer aandacht worden gegeven aan de hervorming van het bestuurlijke en gerechtelijke apparaat. Voorts zou de pretoetredingssteun aan Bulgarije en Roemenië aanzienlijk moeten worden verhoogd vanaf de datum van

de eerste uitbreidingsronde, waarbij deze wordt gekoppeld aan de vooruitgang die ieder land bij de uitvoering van zijn draaiboek maakt. Aangezien de toetredingsonderhandelingen met alle twaalf kandidaat-lidstaten een inclusief proces zijn, zou in het toetredingsverdrag moeten worden bevestigd dat de resultaten van de onderhandelingen met de kandidaat-lidstaten die geen deel uitmaken van de eerste uitbreidingsronde, niet opnieuw ter discussie worden gesteld.

- (7) Met een hervorming van de grondwet en een reeks wetgevende pakketten heeft Turkije opvallende vooruitgang geboekt bij het voldoen aan de politieke criteria van Kopenhagen en heeft het vorderingen gemaakt ten aanzien van de economische criteria en met de aanpassing aan het *acquis*. Niettemin zijn nog steeds aanzienlijke inspanningen vereist. Tegen deze achtergrond en met het oog op de volgende fase in Turkijes kandidaatstelling beveelt de Commissie aan dat de EU haar steun aan de pretoetredingsvoorbereidingen van het land versterkt en hiervoor aanzienlijke extra middelen verstrekt. De Commissie zal een herzien toetredingspartnerschap voorstellen en het doorlichtingsproces van de wetgeving intensiveren. Zij beveelt aan met hernieuwde inspanningen de uitbreiding van de douane-unie aan te vatten en de werking ervan te verbeteren om de handelsbetrekkingen tussen de Gemeenschap en Turkije te versterken en het investeringsverkeer te doen toenemen. Turkije wordt aanbevolen zijn hervormingsproces voort te zetten en zo verder aan zijn kandidaatstelling voor het EU-lidmaatschap te bouwen.

BIJLAGE 1: CONCLUSIES VAN DE PERIODIEKE VERSLAGEN

Bulgarije

In haar advies van 1997 kwam de Commissie tot de conclusie dat Bulgarije aan de politieke criteria voldeed. Sindsdien heeft het land aanzienlijke vooruitgang geboekt bij de verdere consolidatie en versterking van de stabiliteit van zijn instellingen die de democratie, de rechtsorde, de mensenrechten en de eerbiediging en bescherming van minderheden garanderen. Dit werd het afgelopen jaar bevestigd. Bulgarije voldoet nog steeds aan de politieke criteria van Kopenhagen.

Bij de strategie voor de hervorming van het gerechtelijke apparaat werd opmerkelijke vooruitgang geboekt met de vaststelling van een actieplan en belangrijke wijzigingen in de Wet op de rechterlijke organisatie. Hieraan moet nu uitvoering worden gegeven om het systeem ook in de praktijk beter te laten functioneren. Er dient nog altijd werk te worden gemaakt van vraagstukken in verband met de structuur van het gerechtelijke apparaat en op het gebied van immuniteit.

Ook in de strijd tegen de corruptie, die niettemin grote zorgen blijft baren, werden verdere positieve ontwikkelingen genoteerd met onder meer de goedkeuring van een actieplan voor de tenuitvoerlegging van de nationale corruptiebestrijdingsstrategie. Ofschoon de aanpak van corruptie nu hoog op de agenda staat, moet Bulgarije zich toch zwaar blijven inspannen om de maatregelen uit te voeren.

Bij de hervorming van het openbaar bestuur werd enige verdere vooruitgang geboekt met herzieningen van het wetgevend kader en de goedkeuring van een strategie voor de modernisering van het staatsapparaat, maar er moeten nu serieuze inspanningen worden geleverd om de hervormingen uit te werken en uit te voeren om een efficiënt, transparant en verantwoordingsplichtig openbaar bestuur tot stand te brengen.

Bulgarije blijft de mensenrechten en vrijheden eerbiedigen. Bulgarije heeft aanzienlijke verbeteringen aangebracht in het wetgevend kader voor de strijd tegen de mensenhandel, de corruptie en de georganiseerde misdaad alsook inzake asiel. Een aantal gebieden blijft echter nog altijd zorgen baren. Een nieuw probleem dat in beeld is gekomen, zijn de erbarmelijke levensomstandigheden van mensen in instellingen, met name mentaal gehandicapten. Dit probleem moet dringend worden aangepakt. Bulgarije moet ook zijn inspanningen voor de hervorming van de kinderopvang versterken, zodat het systeem de beste belangen van het kind dient en het aantal kinderen in instellingen wordt verminderd. Voorts moet werk worden gemaakt van de povere omstandigheden waarin arrestanten verkeren, met name op politiebureaus en in voorlopige hechtenis.

De recente wijzigingen in het Strafwetboek zijn een belangrijke stap naar de opheffing van discriminatie op grond van seksuele geaardheid.

Wat de Roma-gemeenschap betreft, werd er weinig gedaan om de problemen van sociale discriminatie aan te pakken of de erbarmelijke levensomstandigheden concreet te verbeteren. In dit verband zou de goedkeuring van alomvattende antidiscriminatie-wetgeving al een belangrijke stap voorwaarts betekenen.

Bulgarije is een functionerende markteconomie. Als het land zijn hervormingsprogramma verder uitvoert om de resterende problemen te elimineren, zou het de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie op de middellange termijn het hoofd moeten kunnen bieden.

Bulgarije heeft een hoog niveau van macro-economische stabiliteit bereikt en de marktmechanismen functioneren thans voldoende om een betere allocatie van de middelen te laten plaatsvinden. Er werd goede vooruitgang geboekt bij de structurele hervormingen, in het bijzonder bij de procedures voor markttoegang, de herstructurering van de financiële sector en de privatisering, waardoor de micro-economische basis voor een duurzaam groeiproces werd gelegd.

Om de flexibiliteit van de markt te verbeteren, zijn evenwel verdere inspanningen nodig. Met name de efficiency van het bestuurlijke en gerechtelijke apparaat moet worden verbeterd om de economische spelers toe te laten beslissingen te nemen in een stabiel en voorspelbaar klimaat. De administratieve procedures voor het bedrijfsleven, waaronder die inzake faillissementen, moeten worden gestroomlijnd. Het niveau van de financiële bemiddeling blijft vooralsnog laag. Specifieke tekortkomingen die nog steeds in de grondmarkt bestaan, belemmeren de werking van die markt en van aanverwante economische sectoren. De uitvoering van deze hervormingsmaatregelen zou tot een hoger niveau van particuliere en openbare investeringen moeten leiden, die cruciaal zijn voor een duurzame groei en een toereikend concurrentievermogen binnen de Unie.

Sinds het advies van 1997 heeft Bulgarije goede vooruitgang geboekt op de meeste gebieden van het *acquis*. Het land heeft zijn tempo van aanpassing van de wetgeving gedurende die hele periode doorgaans goed weten te handhaven en ook zijn bestuurlijke capaciteit, zij het tegen een lagere snelheid, verder ontwikkeld.

In het afgelopen jaar heeft Bulgarije verdere vooruitgang geboekt met de aanpassing van zijn wetgeving en op het gebied van bestuurlijke capaciteit, waarbij het zijn inspanningen voor de hervorming van het gerechtelijke apparaat heeft opgevoerd.

Over de hele linie genomen en rekening houdende met Bulgarijes streefdatum voor toetreding, heeft het land op vele gebieden een redelijk niveau van aanpassing aan het *acquis* bereikt. Ook de bestuurlijke capaciteit werd ontwikkeld, zij het dat op dit gebied nog aanzienlijke verdere inspanningen vereist zijn. Er moet meer aandacht worden gegeven aan de uitvoering en handhaving van wetten. In dit opzicht moet de vooruitgang van de hervorming van het openbaar bestuur en het gerechtelijke apparaat worden volgehouden.

Wat de *interne markt* betreft, heeft Bulgarije op de meeste terreinen verdere vooruitgang geboekt. Bij het *vrije verkeer van goederen* had de vooruitgang betrekking op wijzigingen van de Wet op de normalisatie, waarmee belangenconflicten tussen normalisatie en regelgevingstaken en/of certificering werden geëlimineerd. Er zijn nog aanzienlijke inspanningen vereist om de bestuurlijke infrastructuur voor normalisatie en certificering en de systemen voor nationale conformiteitsbeoordeling en markttoezicht te versterken. De nieuwe Wet inzake overheidsopdrachten is een verdere stap op weg naar de uitvoering van het *acquis*, maar is nog niet volledig aan het *acquis* aangepast. Volledige aanpassing en handhaving, overeenkomstig de beginselen van het *acquis*, zijn het einddoel. Er werd heel wat wetgeving omgezet op het gebied van voedselveiligheid, maar er moeten nog inspanningen worden geleverd voor een correcte uitvoering en

handhaving van het *acquis*. De bestuurlijke capaciteit moet nog worden versterkt, met name wat de modernisering en de erkenning van laboratoria betreft. Wat de *vrijheid van dienstverlening* betreft, heeft Bulgarije een degelijke banktoezicht ontwikkeld. Het heeft goede vorderingen gemaakt bij de uitvoering van het *acquis* betreffende het bankwezen, maar is minder goed opgeschoten in de verzekerings- en effectenbranche. De oprichting van de Adviesraad voor het toezicht op de financiële sector is een verdere stap in de goede richting. Bulgarije heeft vooruitgang geboekt met de aanpassing van zijn wetgeving aan het *acquis* inzake de bescherming van gegevens, maar moet tot een volledige aanpassing aan het *acquis* komen en maatregelen nemen om de bestuurlijke capaciteit te creëren om dit uit te voeren en te handhaven.

Het *vennootschapsrecht* werd verder aangepast, maar is nog steeds niet volledig in overeenstemming met onderdelen van het *acquis*, met name wat overnames, fusies en splitsingen van bedrijven betreft. Er werd verdere vooruitgang geboekt ten aanzien van het wettelijke kader voor de bescherming van intellectuele- en industriële-eigendomsrechten (IPR), maar er moeten stappen worden genomen om ervoor te zorgen dat de wetgeving aan de grenzen wordt gehandhaafd en dat wetshandhavingsinstanties en justitie een opleiding in de aanpak van IPR-kwesties krijgen. De inwerkingtreding van de Wet op de staatssteun betekende een belangrijke stap voorwaarts op het gebied van het *mededingingsbeleid*. Nu moeten verdere inspanningen worden geleverd om de handhaving ervan geloofwaardig te maken. De Bulgaarse antitrustwetgeving is grotendeels in overeenstemming met het *acquis*. Het land moet blijven werken aan de daadwerkelijke uitvoering en handhaving van de regels. De herstructurering van de ijzer- en staalsector zal op de voet moeten worden gevolgd.

Op het gebied van *douane* en *belastingen* moet Bulgarije nog altijd IT-systemen ontwikkelen die de uitwisseling van gegevens met de EG mogelijk maken. Wat de versterking van de bestuurlijke capaciteit betreft, gaat de uitvoering van de hervormingen bij de douane door, terwijl de vooruitgang bij de hervorming van de belastingdiensten beperkt was.

Bulgarije heeft vooruitgang geboekt met de aanpassing van zijn wetgeving aan het *acquis* op het gebied van *telecommunicatie*. De inspanningen moeten worden gericht op de voltooiing van de omzetting, de versnelling van de daadwerkelijke uitvoering en de versterking van de capaciteit van de regelgevende autoriteit.

Wat *landbouw* betreft, is de aanpassing van de wetgeving op veterinair en fytosanitair gebied goed gevorderd. Er moeten nog verdere inspanningen worden geleverd voor de omzetting van het *acquis*. Er zullen echter aanzienlijke inspanningen nodig zijn om de vereiste administratieve, inspectie- en controlemechanismen te ontwikkelen, met name voor de handhaving van de normen inzake veterinaire controle en gezondheidscontrole. Op *visserijgebied* is de vooruitgang doorgegaan, maar Bulgarije moet verdere maatregelen nemen om te garanderen dat de communautaire voorschriften inzake hygiëne en gezondheid volledig worden nageleefd.

Er werd enige vooruitgang geboekt inzake *sociaal beleid en werkgelegenheid*, maar er is nog heel wat werk te verrichten ten aanzien van de omzetting van de wetgeving op het gebied van arbeidsrecht, gelijke kansen, discriminatiebestrijding en veiligheid en gezondheid op het werk. De sociale dialoog zoals die in de EG gebruikelijk is, moet worden gestimuleerd.

Wat *regionaal beleid* betreft, heeft Bulgarije vorderingen gemaakt bij de voorbereiding op de uitvoering van het structuurbeleid met de goedkeuring van een structuurfondsstrategie, die het institutionele kader voor de bijstand van de structuurfondsen en het cohesiefonds verduidelijkt. Bulgarije moet zijn inspanningen richten op de versterking van de capaciteit voor de toekomstige tenuitvoerlegging van de structuurfondsen in de ministeries die hierbij een sleutelrol spelen, inclusief de passende controle-, toezicht- en evaluatiemechanismen. Bulgarije moet nog altijd een coherent ontwikkelingsplan opstellen, zoals dat door de structuurfondsverordeningen wordt voorgeschreven, en dit in zijn nationale begrotings- en besluitvormingskader integreren.

Met de goedkeuring van de Milieubeschermingswet heeft Bulgarije verder werk gemaakt van de omzetting van het *milieuacquis*. Er zijn inspanningen nodig om richtlijnspecifieke uitvoeringsplannen en financieringsstrategieën voor milieu-investeringen op te stellen en mechanismen voor het toezicht op de daadwerkelijke uitvoering uit te werken. De tenuitvoerlegging blijft een grote uitdaging evenals de behoefte aan sterkere bestuurlijke capaciteit en de kosten van de aanpassing.

Bulgarije heeft opnieuw vooruitgang geboekt bij de aanpassing van zijn *vervoerswetgeving* aan het *acquis*, met name in de sector van het weg- en spoorvervoer. De nieuw opgerichte bestuurlijke structuren moeten worden versterkt. Op het gebied van het maritieme vervoer blijft de gebrekkige veiligheid van de Bulgaarse vloot een reden van zorg.

Bulgarije heeft snellere vooruitgang geboekt bij de hervorming van zijn *energiesector*, waar het tempo van de herstructurering in de voorgaande jaren laag lag. Er werd een nieuwe nationale energiestrategie goedgekeurd. Er werd een wettelijke basis gecreëerd voor de openstelling van de markt en de privatisering van de distributiebedrijven wordt voorbereid. Bulgarije moet nu een duidelijk tijdschema vaststellen voor de herstructurering van de energiesector. Bulgarije moet zijn toezeggingen inzake de sluiting van Kozloduy NPP nakomen en een hoge mate van nucleaire veiligheid garanderen.

Op het gebied van *justitie en binnenlandse zaken* heeft Bulgarije op de meeste gebieden goede vooruitgang geboekt met de aanpassing aan het *acquis*. Het land heeft een actieplan vastgesteld voor de overname van de Schengen-vereisten. Er moet echter nog een grote inspanning worden geleverd om de uitvoeringscapaciteit te versterken.

De inwerkingtreding van de nieuwe wetten inzake de interne financiële controle van de overheid en het Nationale Auditbureau betekenden een belangrijke vooruitgang bij de versterking van de *financiële controle*. Bulgarije moet zich nu richten op de versterking van de vereiste institutionele structuren, inclusief voor de bescherming van de financiële belangen van de Gemeenschap.

Bulgarije moet zijn inspanningen blijven volhouden om voldoende bestuurlijke en gerechtelijke capaciteit voor de uitvoering en handhaving van het *acquis* te ontwikkelen. Het land moet de horizontale hervorming van het openbaar bestuur voortzetten, maar zich daarnaast met name ook concentreren op de ontwikkeling van de capaciteit die nodig is om deel uit te maken van de interne markt en het *acquis* op gebieden zoals landbouw, milieu en regionaal beleid toe te passen. Er zijn ook verdere inspanningen vereist voor de opbouw van de nodige bestuurlijke capaciteit voor een goed en efficiënt beheer van de EG-middelen.

In de toetredingsonderhandelingen werden 22 hoofdstukken voorlopig afgesloten. Bij de toezeggingen die tijdens de onderhandelingen werden gedaan, werd toetreding vanaf 2007 als uitgangspunt genomen; Bulgarije komt zijn toezeggingen in het algemeen na.

Cyprus

De Commissie heeft bij herhaling geconcludeerd dat Cyprus aan de politieke criteria voldoet. Dit was het geval in de vorige periodieke verslagen en werd het afgelopen jaar nog eens bevestigd. Cyprus voldoet nog steeds aan de politieke criteria van Kopenhagen.

Het bestuursapparaat werd aanzienlijk versterkt door het aantal ambten uit te breiden en de regelmatige bijscholing van ambtenaren te bevorderen.

Cyprus blijft de mensenrechten en vrijheden eerbiedigen. De procedure voor de bescherming van vluchtelingen werd verbeterd en beperkingen op het recht om te trouwen voor Turks-Cyprioten die in het zuiden wonen, werden afgeschaft.

Cyprus is een functionerende markteconomie en zou de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie het hoofd moeten kunnen bieden.

Al in het eerste periodieke verslag van 1998 werd nota genomen van de economische hervormingsinspanningen van de Cyprische autoriteiten ter voorbereiding op de toetreding tot de EU. De Cyprische autoriteiten hebben zich sindsdien onverminderd ingespannen om aan de economische vereisten voor toetreding tot de EU te voldoen.

De marktwerking kan verder worden verbeterd als aan de plannen voor de liberalisering van de telecommunicatie, de energiemarkt, het luchtvervoer en de postdiensten wordt vastgehouden. Als het programma voor begrotingsconsolidering wordt gevolgd, zal dit bijdragen tot een vermindering van het tekort op de lopende rekening. Er moet worden gewerkt aan een betere coördinatie van het toezicht op coöperatieve financiële instellingen en banken.

Cyprus heeft sinds het periodieke verslag van 1998 aanmerkelijke vooruitgang geboekt op de verschillende gebieden van het *acquis*. Het tempo van de aanpassing van de wetgeving is de laatste jaren versneld. Cyprus is aandacht blijven geven aan uitvoerings- en handavingsstructuren.

Het afgelopen jaar heeft Cyprus verdere vooruitgang geboekt met de aanpassing van zijn wetgeving en heeft het zijn bestuurlijke capaciteit verbeterd, met name op het gebied van sociale zekerheid, veterinaire en fytosanitaire controles, farmaceutische diensten, de strijd tegen witwaspraktijken, scheepscontroles, belastingwezen, planning, milieudiensten, consumentenbeleid en volksgezondheid, en douane.

Over de hele linie genomen heeft Cyprus zijn wetgeving op de meeste gebieden goed aangepast aan het *acquis* en heeft het vooruitgang geboekt bij het totstandbrengen van de bestuurlijke capaciteit die vereist is om het *acquis* op tal van terreinen uit te voeren, ofschoon nog verdere inspanningen nodig zijn. Er werd in detail overeengekomen, met name tijdens de onderhandelingen en in het actieplan, hoe de resterende leemtes zullen worden opgevuld.

Op de verschillende gebieden van de interne markt werd opmerkelijke vooruitgang geboekt. Wat het *vrije verkeer van goederen* betreft, is de aanpassing van de wetgeving op een aantal sectorspecifieke terreinen voltooid. De vaststelling van de kaderwetgeving betreffende het beginsel van de nieuwe en algemene aanpak, die aanvankelijk vertraging had opgelopen, maakte het mogelijk om aanmerkelijke vooruitgang te boeken op wetgevingsgebied en betekende zo een belangrijke stap voorwaarts bij de verdere aanpassing aan het *acquis*. Inzake overheidsopdrachten is de wetgeving nog niet volledig aangepast. Verder moeten er nog inspanningen worden geleverd ten aanzien van de omzetting van het *acquis* dat betrekking heeft op de kennisgevingsprocedure, markttoezicht en productveiligheid. Met het nieuw opgerichte Certificeringsbedrijf werd de infrastructuur voor normalisatie en certificering versterkt, maar Cyprus moet zich blijven inspannen om zijn markttoezichtsystemen te versterken. Op het gebied van het *vrije verkeer van personen* heeft Cyprus een grote stap gezet met de goedkeuring van de kaderwetgeving inzake de erkenning van beroepskwalificaties. Wat de coördinatie van socialezekerheidsstelsels betreft, werden regels die onverenigbaar waren met het *acquis*, afgeschaft en inzake bestuurlijke capaciteit werd een goed niveau bereikt. Ten aanzien van de *vrijheid van dienstverlening* kan goede vooruitgang worden gemeld op het vlak van harmonisatie, met name van de wetgeving betreffende verzekeringsmaatschappijen en banken, waaronder offshorebanken. Vooral de bestuurlijke capaciteit bij de toezichthoudende autoriteiten op het gebied van de financiële diensten zou verder moeten worden versterkt. De liberalisering van het *kapitaalverkeer* ligt op schema om volledig aan het *acquis* te zijn aangepast op het moment van toetreding. Ofschoon de bestuurlijke capaciteit om witwaspraktijken te bestrijden, verder werd versterkt met de aanwerving van bijkomend personeel, moet Cyprus zijn inspanningen op dit gebied onverminderd voortzetten.

De aanpassing van het Cyprische *vennootschapsrecht* aan het *acquis* is in een gevorderd stadium aanbeland. Ten aanzien van de intellectuele- en industriële-eigendomsrechten zijn verdere inspanningen vereist om de handhavingcapaciteit bij de grenscontroles en de bestrijding van piraterij en namaak te versterken. Bij het *mededingingsbeleid* is gestage vooruitgang geboekt met de vaststelling van antitrust- en staatssteunwetgeving. Na jaren van stilstand is er een duidelijke verbetering zichtbaar bij de handhaving van de antitrust- en staatssteunregels. De autoriteit die op de staatssteun toeziet, en de volledig onafhankelijke autoriteit voor de bescherming van de mededinging functioneren goed, maar dienen verder te worden ontwikkeld.

Cyprus heeft zijn *landbouwwetgeving* goed aangepast en belangrijke stappen gezet bij de instelling van de gemeenschappelijke marktordeningen. De bestuurlijke capaciteit voor de uitvoering en handhaving van het *acquis* op dit gebied moet echter nog verder worden versterkt. Aan het opzetten van het geïntegreerde beheers- en controlesysteem moet de vereiste prioriteit worden gegeven. De *visserijwetgeving* is in redelijke mate aangepast aan het *acquis*. De bestuurlijke capaciteit is voorhanden, maar moet verder worden versterkt. Cyprus heeft opnieuw inspanningen geleverd om het aantal vissersvaartuigen dat onder Cyprische vlag vaart, verder te verminderen, maar het vissersvlootregister is nog niet volledig operationeel. De infrastructuur die nodig is voor het opzetten van dit register, werd echter wel gecreëerd en er wordt aan de uitvoeringsmechanismen gewerkt.

Met een alomvattende hervorming van zowel de directe als de indirecte belastingen heeft Cyprus opmerkelijke vooruitgang geboekt op *belastinggebied*. Cyprus heeft ook belangrijke vooruitgang gemaakt bij de opbouw van de vereiste bestuurlijke capaciteit

die nu op een adequaat niveau is. Cyprus beschikt ook over een goed georganiseerde en degelijk functionerende *douane*. Verdere aanpassing van de wetgeving is vereist inzake actieve en passieve veredeling, tijdelijke invoer, culturele goederen, en procedurekwesties. De wetgeving die op dit gebied in behandeling is en nog in behandeling moet worden genomen, dient dringend te worden goedgekeurd om deze aanpassing te verwezenlijken.

Cyprus moet zich concentreren op de volledige liberalisering van de telecommunicatiemarkt door de uitvoering van het *acquis* te versnellen, en op de oprichting van de regelgevende instantie.

Wat de *Economische en Monetaire Unie* betreft, kan goede vooruitgang worden gemeld, aangezien de centrale bank nu onafhankelijk is geworden.

De wetgeving betreffende de *vervoersector* is grotendeels in overeenstemming met het *acquis*, maar sommige gedeelten, met name betreffende de luchtvaart, moeten nog worden omgezet. De aanpassing van de wetgeving en de versterking van de bestuurlijke capaciteit hebben veel verbetering gebracht op het gebied van veiligheid. De inspanningen voor het maritiem vervoer moeten worden voortgezet.

Cyprus heeft aanmerkelijke vooruitgang geboekt op het gebied van *sociaal beleid en werkgelegenheid*. De aanpassing aan het *acquis* moet op sommige terreinen nog worden voltooid. De bestuurlijke capaciteit moet nog altijd sterk worden verbeterd.

Het tempo van de vooruitgang in de *energiesector* was matig. Cyprus is slechts in beperkte mate opgeschoten met de aanpassing van zijn wetgeving aan het *acquis* van de interne energiemarkt en met de veiligstelling van de energievoorziening en de olievoorraden. Cyprus wordt ten zeerste aangemoedigd zijn olievoorraden geleidelijk op te bouwen en de bevoegde autoriteit in te stellen in overeenstemming met het afgesproken tijdschema. De lopende werkzaamheden voor de aanpassing van de wetgeving aan het *acquis* van de interne energiemarkt en voor de oprichting van de autoriteit die op de olievoorraden moet toezien, moeten zonder vertraging worden voortgezet; hetzelfde geldt voor de inspanningen die worden geleverd om in de nodige opslagcapaciteit voor de olievoorraden te voorzien.

Cyprus is doorgegaan met de integratie van het *milieu* in andere beleidsterreinen en heeft zijn wetgeving in de diverse sectoren van milieu- en natuurbescherming in aanzienlijke mate aan het *acquis* aangepast. Er moeten echter maatregelen worden genomen op de belangrijke gebieden van lucht- en waterkwaliteit, controle op industriële vervuiling, chemicaliën en genetisch gemodificeerde organismen. Bijzondere aandacht moet worden besteed aan afvalbeheer en versterking van de bestuurlijke capaciteit. Er moet op de middellange termijn in de vereiste investeringsmiddelen worden voorzien voor de uitvoering van het *milieu-acquis*.

Op het gebied van *justitie en binnenlandse zaken* kan goede vooruitgang worden gemeld ten aanzien van het visumbeleid, asiel en de strijd tegen de georganiseerde misdaad en de corruptie. Wat asiel betreft, is de aanpassing van de wetgeving versneld en werd een onafhankelijke beroepsinstantie ingesteld. Wat het *Schengen-acquis* betreft, bereidt Cyprus zich verder voor door het bestaande Schengen-actieplan volledig uit te voeren en het nationale informatiesysteem te ontwikkelen. Cyprus heeft verschillende overeenkomsten geratificeerd inzake gegevensbescherming, terrorismebestrijding en

criminele inkomsten. In het algemeen moet de bestuurlijke capaciteit op dit gebied nog verder worden versterkt.

Inzake *regionaal beleid* heeft Cyprus verdere belangrijke vooruitgang geboekt met de aanpassing aan het *acquis* als voorbereiding op deelname aan structuurinstrumenten. Cyprus is ook goed gevorderd met zijn bestuurlijke structuren.

Cyprus heeft verdere vooruitgang geboekt op het gebied van *financiële controle*. Het systeem voor de interne financiële controle van de overheid is goed ontwikkeld en voldoet grotendeels aan de internationale auditnormen. Er moeten inspanningen worden geleverd om de bestuurlijke capaciteit van Financiën te versterken.

Cyprus heeft zijn *bestuurlijke capaciteit* verder versterkt. Op kerngebieden werd bijkomend personeel aangeworven en de middelen daarvoor werden opgenomen in de aanvullende begroting voor 2002, die nog niet is goedgekeurd. Op belangrijke gebieden zoals kapitaalverkeer, mededinging, landbouw, belastingen, douane, milieu, en justitie en binnenlandse zaken werden de handhavingsstructuren versterkt. De structuren die nodig zijn voor de uitvoering van het *acquis* dat pas bij de toetreding van toepassing wordt, met name wat betreft goed en efficiënt beheer van EG-middelen, behoeven scherpe aandacht.

In de toetredingsonderhandelingen werden 28 hoofdstukken voorlopig afgesloten. Cyprus komt in het algemeen de toezeggingen die het tijdens de onderhandelingen heeft gedaan, na. Er is echter wel vertraging opgelopen bij het opzetten van het vissersvlootregister en bij de aanpassing van de wetgeving aan de elektriciteitsrichtlijn en wat betreft olievoorraden. Deze kwesties moeten worden aangepakt.

Rekening houdende met de vooruitgang die Cyprus sinds het periodieke verslag van 1998 heeft geboekt, de mate waarin het zijn wetgeving tot dusver heeft aangepast en de wijze waarop het uitvoering heeft gegeven aan de toezeggingen die het in de onderhandelingen heeft gedaan, is de Commissie van oordeel dat Cyprus volgens het beoogde tijdschema in staat zal zijn de verplichtingen van het lidmaatschap op zich te nemen. In de verdere aanloop naar de toetreding moet Cyprus zijn voorbereidingen voortzetten in overeenstemming met de toezeggingen die het tijdens de toetredingsonderhandelingen heeft gedaan.

Tsjechië

In haar advies van 1997 kwam de Commissie tot de conclusie dat Tsjechië aan de politieke criteria van Kopenhagen voldeed. Sindsdien heeft het land aanzienlijke vooruitgang geboekt bij de verdere consolidatie en versterking van de stabiliteit van zijn instellingen die de democratie, de rechtsorde, de mensenrechten en de eerbiediging en bescherming van minderheden garanderen. Dit werd het afgelopen jaar bevestigd. Tsjechië voldoet nog steeds aan de politieke criteria van Kopenhagen.

De regering heeft verdere maatregelen genomen om de werking van de centrale overheid te verbeteren. Zij heeft met name een Ambtenarenwet vastgesteld die voorziet in de oprichting van een wettelijk kader voor de centrale overheidsdiensten en de hervorming van de regelingen die op een aantal kerngebieden bestaan. De wet wordt geleidelijk ingevoerd tijdens een overgangperiode die tot eind 2006 kan lopen, zodat er voldoende tijd is om de nieuwe bepalingen nauwgezet voor te bereiden en rigoureus uit te voeren. Het is niettemin wenselijk dat deze wet zo spoedig mogelijk volledig wordt uitgevoerd,

zodat de Tsjechische overheid beter is toegerust om te kunnen voldoen aan de extra eisen die de toetreding tot de Europese Unie stelt. Het decentraliseringsproces is doorgegaan met een verdere overdracht van bevoegdheden naar de regio's en gemeenten.

Bij de hervorming van het gerechtelijke apparaat werd verdere vooruitgang geboekt door met name de invoering van een nieuw systeem inzake bestuursrecht en de tenuitvoerlegging van het gemoderniseerde Wetboek van strafvordering. Verdere inspanningen zijn evenwel vereist om de rechtsgang, met name in civiele zaken, te versnellen. In het algemeen moeten de recente hervormingen worden onderbouwd met bijkomende personele en materiële middelen en meer opleidingen op juridisch gebied.

Er werden enkele bijkomende wettelijke en organisatorische maatregelen genomen in de strijd tegen de corruptie en de economische criminaliteit, die beide grote zorgen blijven baren. De inspanningen moeten worden opgevoerd en met name de bevoegde wetshandavingsinstanties moeten de nodige bijkomende personele en technische middelen krijgen. In een recent rapport van de regering wordt er de nadruk op gelegd dat het belangrijk is dat de politiek hieraan zijn volle steun geeft.

Tsjechië blijft de mensenrechten en vrijheden eerbiedigen.

De voorwaarden voor het verlenen van asiel werden aangescherpt met een amendement op de Asielwet, die in februari 2002 in werking is getreden. Tegelijkertijd werd een tweede onafhankelijke beroepsinstantie ingesteld voor de behandeling van afgewezen asielaanvragen. De raad voor gelijke kansen heeft zijn werkzaamheden in januari 2002 opgenomen.

Er werden enkele bijkomende activiteiten opgezet ter verbetering van de moeilijke situatie van de Roma-gemeenschap. Om de discriminatie inzake de toegang tot onderwijs, huisvesting en werkgelegenheid met behoorlijk resultaat terug te dringen, zijn echter meer structurele maatregelen vereist. In dit verband zou de goedkeuring van alomvattende antidiscriminatiewetgeving al een belangrijke stap voorwaarts betekenen.

In het advies van 1997 werd al nota genomen van de grote hervormingsinspanningen van de Tsjechische autoriteiten met het oog op de omschakeling van de economie. Sinds dat advies en in weerwil van de moeilijke internationale economische omstandigheden zijn de economische prestaties van het land erop vooruitgegaan. De macro-economische stabiliteit werd verwezenlijkt en de hervormingen werden versterkt, terwijl de Tsjechische autoriteiten zich verder inzetten om aan de economische toetredingseisen te voldoen.

Er wordt daarom geconcludeerd dat Tsjechië een functionerende markteconomie is. Als het op het ingeslagen hervormingspad voortgaat, zou Tsjechië in staat moeten zijn de concurrentiedruk en marktkrachten binnen de Unie het hoofd te bieden.

Het beheer van de overheidsfinanciën kan worden verbeterd, met name door de hoge en verder stijgende verplichte en secundaire verplichte regeringsuitgaven aan te pakken. Hervormingen van de sociale uitgaven, zoals voor pensioen- en gezondheidszorgregelingen, moeten worden voortgezet. Verder zou een grotere daadkracht bij de verkoop van slechte activa van het Tsjechische Consolideerbureau aan particuliere investeerders de economie bevrijden van verkeerd toegewezen middelen.

Sinds het advies heeft Tsjechië zeer goede vooruitgang geboekt. In het begin verliep de aanpassing van de wetgeving traag, maar het tempo is vervolgens aanzienlijk versneld. In de afgelopen jaren werd ook gestaag vooruitgang geboekt bij de opbouw van de bestuurlijke capaciteit voor de uitvoering van het *acquis* en bij de hervorming van het gerechtelijke apparaat.

Het afgelopen jaar heeft Tsjechië zijn wetgeving nog verder aangepast, met name op het gebied van financiële diensten, fytosanitaire voorschriften, wegvervoer, sociaal beleid, milieu, en justitie en binnenlandse zaken. De verdere vooruitgang inzake belastingen was echter beperkt. De inspanningen om de bestuurlijke capaciteit te versterken, werden voortgezet, met onder andere de goedkeuring van een wettelijk kader voor het openbaar bestuur.

In het algemeen heeft Tsjechië zijn wetgeving op veel gebieden in hoge mate aangepast aan het *acquis* en heeft het goede vooruitgang geboekt bij het totstandbrengen van de bestuurlijke capaciteit die vereist is om het *acquis* uit te voeren, ofschoon nog verdere inspanningen nodig zijn. Er werd in detail overeengekomen, met name tijdens de onderhandelingen en in het actieplan, hoe de resterende gaten zullen worden gedicht.

Op het gebied van de interne markt is de omzetting van het *acquis* goed gevorderd ten aanzien van de vier vrijheden en de inspanningen zouden op het dichtend van de resterende gaten moeten worden geconcentreerd. De bestuurlijke capaciteit is doorgaans goed. Wat het *vrije verkeer van goederen* betreft, past Tsjechië thans nagenoeg alle geharmoniseerde Europese normen toe, met inbegrip van die inzake levensmiddelen; de capaciteit inzake markttoezicht moet echter nog verder worden versterkt. De aanpassing van de wetgeving aan het *acquis* inzake overheidsopdrachten zou moeten worden voltooid op basis van de welkome vooruitgang die onlangs werd geboekt. De wetgeving inzake het *vrije verkeer van personen* is in sterke mate aangepast wat burgerrechten en vrij verkeer van werknemers betreft, maar er moet dringend verder werk worden gemaakt van de wederzijdse erkenning van beroepskwalificaties. Op het gebied van het *vrije verkeer van diensten* is de omzetting van het *acquis* in de banksector goed gevorderd, terwijl voor andere financiële sectoren de aanpassing van de wetgeving moet worden voltooid. Het toezicht op de financiële sector moet verder worden verbeterd. Inzake het *vrije verkeer van kapitaal* werd onlangs goede vooruitgang geboekt bij de opheffing van beperkingen ten aanzien van de verwerving van onroerend goed en bij de reglementering van grensoverschrijdende kredietovermakingen. De bestuurlijke capaciteit voor de bestrijding van het witwassen van geld moet verder worden versterkt.

Het *vennootschapsrecht* is in hoge mate aangepast aan het *acquis*, ofschoon de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten verder moet worden verbeterd, onder andere op het gebied van piraterij en nagemaakte goederen. De *mededingingswetgeving* is grotendeels in overeenstemming met het *acquis* en het Bureau voor de bescherming van de concurrentie kan een bevredigende staat van dienst voorleggen bij de handhaving van antitrust- en staatssteunzaken. De handhaving van staatssteunmaatregelen en de herstructurering van de ijzer- en staalsector zullen op de voet moeten worden gevolgd. In de bancaire sector moet de transparantie worden vergroot.

Wat economische en budgettaire kwesties betreft, is de wetgeving in hoge mate aangepast aan het *acquis* inzake de *Economische en Monetaire Unie*, met recente opmerkelijke vooruitgang in verband met de onafhankelijkheid van de centrale bank. De *belastingwetgeving* is goed aangepast aan het *acquis*, maar de aanpassing moet op

belangrijke gebieden van BTW en accijnzen worden voltooid. Er moet verdere vooruitgang worden geboekt met de ontwikkeling van IT-systemen voor de uitwisseling van elektronisch gegevens met de EG en haar lidstaten. De lopende inspanningen om de bestuurlijke capaciteit op dit gebied te versterken, moeten rigoureuus worden voortgezet. Er is een hoog niveau van compatibiliteit bereikt met het *acquis* op *douanegebied*. De werkzaamheden in verband met de automatisering en volledige interconnectie van nationale systemen met communautaire IT-douanesystemen moeten worden afgerond.

Het sectorale beleid is in het algemeen goed aangepast aan het *acquis* en de bestuurlijke capaciteit is doorgaans bevredigend. Op het gebied van *vervoer* is de wetgeving inzake het weg- en luchtvervoer grotendeels in overeenstemming met het *acquis*, maar verdere inspanningen zijn vereist op het gebied van de spoorwegen. Er moet nog in voldoende bestuurlijke capaciteit voor de uitvoering van het *acquis* worden voorzien. Het niveau van de aanpassing in de *energiesector* is goed, met name ten aanzien van de totstandbrenging van een concurrerende elektriciteitsmarkt. Het is nu zaak te zorgen voor een volledige en tijdige uitvoering van de wetgeving. Tsjechië heeft alle aanbevelingen in het verslag van de Raad over nucleaire veiligheid in het kader van de uitbreiding aanvaard en maakt er werk van.

Op het gebied van de *landbouw* is het niveau van de voorbereiding in het algemeen goed, met name wat betreft de uitvoeringsstructuren voor het gemeenschappelijk landbouwbeleid en de aanpassing aan de fytosanitaire wetgeving. Blijvende inspanningen zijn vereist om de aanpassing van de wetgeving te voltooien en de inspectieregelingen op veterinair gebied te versterken.

Wat *sociaal beleid en werkgelegenheid* betreft, is de aanpassing op het gebied van economische en sociale cohesie goed gevorderd, met name ten aanzien van het arbeidsrecht en veiligheid en gezondheid op het werk. De bestuurlijke capaciteit inzake veiligheid en gezondheid op het werk, in het bijzonder de arbeidsinspectie, moet verder worden versterkt. Op het gebied van *regionaal beleid* is het afgelopen jaar belangrijke vooruitgang geboekt, waardoor het wettelijke kader grotendeels voorhanden is. Verdere inspanningen moeten worden geleverd om de uitvoerings- en controlestructuren volledig operationeel te maken; ook ten aanzien van de technische voorbereiding van projecten die voor communautaire financiering in aanmerking komen, moeten de inspanningen worden voortgezet.

Wat het *milieu* betreft, heeft Tsjechië zijn wetgeving in hoge mate aan het *acquis* aangepast en dankzij belangrijke investeringen werden opmerkelijke resultaten geboekt, met name ten aanzien van de lucht- en waterkwaliteit. Blijvende inspanningen zijn vereist om de omzetting en uitvoering van het *acquis* op het gebied van waterkwaliteit, afval, natuurbescherming en preventie van industriële vervuiling af te ronden. Tevens moet de bestuurlijke capaciteit op lokaal en regionaal niveau worden opgebouwd en moeten financiële investeringen op de lange termijn worden gepland.

Tsjechië heeft onlangs verdere vooruitgang geboekt op het gebied van de *telecommunicatie* en wat de ontwikkeling van de telecommunicatie-infrastructuur en de diversificatie van de markt betreft, is het niveau van de aanpassing goed. De markt is echter nog niet volledig geliberaliseerd en de onafhankelijkheid van de regelgevende autoriteit moet worden gegarandeerd.

In de *audiovisuele sector* is de aanpassing van de wetgeving goed gevorderd. De daadwerkelijke uitvoering ervan zal echter een versterking van de bestuurlijke capaciteit vereisen. Het is nog steeds van uiterst groot belang dat een transparant en voorspelbaar regelgevend kader voor de audiovisuele sector tot stand wordt gebracht en dat hierop effectief toezicht wordt uitgeoefend.

Wat *justitie en binnenlandse zaken* betreft, werd op bijna alle terreinen aanzienlijke vooruitgang geboekt en de aanpassing van de wetgeving is bijna voltooid. Blijvende inspanningen moeten worden geleverd om de verdere modernisering van het grensbeheer, de uitvoering van het Schengen-actieplan en de versterking van de strijd tegen fraude, corruptie en de georganiseerde misdaad te garanderen.

Wat financiële kwesties betreft, is de aanpassing van de wetgeving op het gebied van *financiële controle* voltooid, maar vereist de volledige uitvoering van de interne financiële controle van de overheid verdere aanzienlijke inspanningen. In het algemeen werd de bestuurlijke capaciteit van Tsjechië aanzienlijk versterkt. De inspanningen moeten worden voortgezet, met name op het gebied van landbouw, milieu, regionaal beleid, justitie en binnenlandse zaken, en financiële controle. De structuren die nodig zijn voor een goed en efficiënt beheer van de EG-middelen, behoeven bijzondere aandacht. Thans lopende maatregelen, met name de versterking van de interne-auditeenheden door een uitbreiding van het personeelsbestand en van de opleidingen, moeten rigoureuus worden uitgevoerd zodat op het moment van toetreding de volledige operationele capaciteit is bereikt.

In de toetredingsonderhandelingen werden 25 hoofdstukken voorlopig afgesloten. Tsjechië komt in het algemeen de toezeggingen die het tijdens de onderhandelingen heeft gedaan, na. Er is echter wel vertraging opgelopen bij de volledige aanpassing van de wetgeving inzake overheidsopdrachten, de voltooiing van de aanpassing van de wetgeving inzake wederzijdse erkenning van beroepskwalificaties, de overname van delen van de veterinaire wetgeving en de voltooiing van de aanpassing van bepaalde delen van de BTW- en accijnswetgeving. Deze kwesties moeten worden aangepakt.

Rekening houdende met de vooruitgang die Tsjechië sinds het advies heeft geboekt, de mate waarin het tot dusver zijn wetgeving heeft aangepast en zijn bestuurlijke capaciteit heeft opgebouwd, en de wijze waarop het uitvoering heeft gegeven aan de toezeggingen die het in de onderhandelingen heeft gedaan, is de Commissie van oordeel dat Tsjechië volgens het beoogde tijdschema in staat zal zijn de verplichtingen van het lidmaatschap op zich te nemen. In de verdere aanloop naar de toetreding moet Tsjechië zijn voorbereidingen voortzetten in overeenstemming met de toezeggingen die het tijdens de toetredingsonderhandelingen heeft gedaan.

Estland

In haar advies van 1997 kwam de Commissie tot de conclusie dat Estland aan de politieke criteria voldeed. Sindsdien heeft het land aanzienlijke vooruitgang geboekt bij de verdere consolidatie en versterking van de stabiliteit van zijn instellingen die de democratie, de rechtsorde, de mensenrechten en de eerbiediging en bescherming van minderheden garanderen. Dit werd het afgelopen jaar bevestigd. Estland voldoet nog steeds aan de politieke criteria van Kopenhagen.

Het programma voor de hervorming van het openbaar bestuur is verder ten uitvoer gelegd, terwijl de Estse overheid en de bestuurlijke procedures nog steeds naar behoren functioneren. Het blijft evenwel nodig de transparantie in personeelszaken en de coördinatie tussen verschillende organen verder te verbeteren.

De modernisering van justitie is goed gevorderd en de onafhankelijkheid en het beheer van het gerechtelijke apparaat werden versterkt. De opleiding van rechters werd verder verbeterd en de informatiesystemen van justitie werden gemoderniseerd. Estland zou zich moeten inspannen om de vacatures voor officieren van justitie te vervullen. Zoals vorig jaar werd opgemerkt, dient Estland de efficiency van de rechtsgang verder te verhogen en de kwaliteit en de handhaving van uitspraken van de rechtbanken te verbeteren.

Estland blijft de mensenrechten en vrijheden eerbiedigen.

Estland heeft de verdere integratie van niet-staatsburgers bevorderd door het schrappen van taalvereisten voor kandidaten in parlementaire en lokale verkiezingen en door de ondersteuning van taalonderricht en culturele uitwisselingen via het nationale integratieprogramma. Estland moet zijn inspanningen voortzetten om het naturalisatieproces te vergemakkelijken en het tempo ervan te verhogen. Estland moet erop toezien dat de taalwet onverminderd wordt toegepast overeenkomstig het legitiem openbaar belang, het proportionaliteitsbeginsel, 's lands internationale verplichtingen en de Europa-overeenkomst.

In het advies van 1997 werd al nota genomen van de grote hervormingsinspanningen van de Estse autoriteiten met het oog op de omschakeling van de economie. Sinds dat advies en in weerwil van de moeilijke internationale economische omstandigheden, met name de crisis in Rusland, zijn de economische prestaties van het land erop vooruitgegaan. De macro-economische stabiliteit werd verwezenlijkt en de hervormingen werden versterkt, terwijl de Estse autoriteiten zich verder inzetten om aan de economische toetredingseisen te voldoen.

Er wordt daarom geconcludeerd dat Estland een functionerende markteconomie is. Als het op het ingeslagen hervormingspad voortgaat, zou Estland in staat moeten zijn de concurrentiedruk en marktkrachten binnen de Unie het hoofd te bieden.

De regering en de particuliere sector kunnen de arbeidsmarkten beter laten functioneren door een actievere rol te spelen bij het aanpakken van het werkloosheidsprobleem. Verder moet de financiële situatie van de lokale overheden worden geconsolideerd om het voorzichtige begrotingsbeleid te versterken. Daarnaast moet de herstructurering van de sector oliehoudende leiste actief worden doorgevoerd.

Sinds het advies heeft Estland goede vooruitgang geboekt bij de overname van het *acquis*; recenter werd ook vooruitgang geboekt bij de geleidelijke opbouw van de bestuurlijke capaciteit voor de uitvoering en daadwerkelijke handhaving van het *acquis*.

Het afgelopen jaar is Estland verder gevorderd op vele gebieden, waaronder de interne markt, landbouw en justitie en binnenlandse zaken. Het tempo van de vooruitgang lag in het algemeen echter lager dan Estland zelf had gepland in het tijdschema dat het in zijn nationale programma voor de overname van het *acquis* had vastgesteld.

Over de hele linie genomen heeft Estland zijn wetgeving thans op de meeste gebieden in hoge mate aangepast aan het *acquis*. Het land is ook relatief goed opgeschoten met de opbouw van de passende bestuurlijke capaciteit voor de uitvoering van het *acquis* op een aanzienlijk aantal gebieden. De meeste van de noodzakelijke instellingen zijn voorhanden. In sommige sectoren zijn evenwel verdere inspanningen vereist om de slagkracht van deze instellingen te vergroten. Er werd in detail overeengekomen, met name tijdens de onderhandelingen en in het actieplan, hoe de resterende leemtes zullen worden opgevuld .

Op het gebied van de *interne markt* is ten aanzien van het *vrije verkeer van goederen* enige vooruitgang geboekt door de aanpassing van horizontale en sectorspecifieke wetgeving aan het *acquis*. Het markttoezichtstelsel, met inbegrip van de voedselveiligheid, zou echter moeten worden verbeterd. Inzake het *vrije verkeer van personen* werd de Estse wetgeving verder aangepast op het gebied van de wederzijdse erkenning van beroepskwalificaties, burgerrechten en vrij verkeer van werknemers, ofschoon het nog zaak is de opleidingen van beroepsbeoefenaren in overeenstemming met de communautaire normen te brengen. Op het gebied van *vrijheid van dienstverlening, vrij verkeer van kapitaal, vennootschapsrecht, mededinging en consumentenbeleid en volksgezondheid*, waarvoor de voorbereidingen relatief goed gevorderd zijn, valt er enige verdere aanpassing aan het *acquis* te noteren. De bestuurlijke capaciteit werd onder meer versterkt met de eengemaakte Autoriteit financieel toezicht, die pas van start is gegaan, en de invoering van een grensoverschrijdend betalingssysteem. Blijvende aandacht moet worden gegeven aan de verdere ontwikkeling van de capaciteit van de Inspectie gegevensbescherming, het Bureau overheidsopdrachten en de Financiële inlichtingendienst (anti-witwaspraktijken). Er moet ook worden gelet op de daadwerkelijke uitvoering van het *mededingingsacquis* en de verbetering van de wetshandhaving op het gebied van piraterij en nagemaakte goederen.

Wat *landbouw* betreft, zijn de voorbereidingen voor het gemeenschappelijk landbouwbeleid voortgezet en is de veterinaire en fytosanitaire wetgeving verder aangepast. Er werd een nieuwe Stichting plattelandsontwikkeling opgezet. De werkzaamheden moeten doorgaan om het toekomstige betaalorgaan en het ministerie van Landbouw te ondersteunen bij het opzetten van GLB-systemen, waaronder het geïntegreerde beheers- en controlesysteem, en ook om capaciteit op veterinair gebied op te bouwen, de Inspectie plantbescherming en de grenscontroles te versterken en de naleving van voedselveiligheidsnormen te garanderen. De vooruitgang op *visserijgebied* was traag, ofschoon er enkele stappen zijn gezet wat betreft het beheer van het visbestand, inspectie en controle. Er moeten dringend verbeteringen komen, met name ten aanzien van de verdere ontwikkeling van het visserij-informatiesysteem, de verdere ontwikkeling en uitvoering van structuur- en marktbeleid en de verdere verbetering van de bestuurlijke capaciteit en de coördinatie tussen het ministerie van Landbouw en dat van Milieu. Er wordt momenteel aan marktwetgeving gewerkt en verschillende projecten worden voorbereid voor de analyse van producentenorganisaties, visserijdatabanken en -registers. Estland is werk beginnen maken van de verbetering van de coördinatie van het visserijbestuur, maar deze inspanningen moeten aanzienlijk worden versterkt. De volledige tenuitvoerlegging van de maatregelen in het actieplan zouden de huidige leemtes in de voorbereiding helpen opvullen.

Op het gebied van het *vervoerbeleid* blijft Estland gestaag vooruitgang maken bij de overname en de uitvoering van de wetgeving, met onder meer de oprichting van een onafhankelijke afdeling Onderzoek luchtverkeer. De aanpassing van de spoorwetgeving moet worden voltooid, het sociale *acquis* in het wegvoer moet worden uitgevoerd en de maritieme veiligheid moet worden verbeterd. Op *energiegebied* werd vooruitgang geboekt met het opheffen van verstoringen van de marktprijs en het verbeteren van de regelgeving en de nucleaire veiligheid. Estland moet zijn wetgeving verder aanpassen, met name wat de interne elektriciteits- en gasmarkt betreft, hernieuwbare energiebronnen ontwikkelen en de regelgever van de energiemarkt verder versterken. Meer in het algemeen moet Estland, wat het *industriebeleid* betreft, het herstructureringsproces in de industrie voltooien door zich op de sector oliehoudende leesteen te concentreren. De aanpassing van de wetgeving inzake *telecommunicatie* en *cultuur en audiovisueel beleid* is grotendeels voltooid. Estland moet evenwel de universele dienstverlening garanderen.

Op het gebied van *sociaal beleid en werkgelegenheid* heeft Estland enige vooruitgang geboekt wat de aanpassing van de wetgeving inzake veiligheid en gezondheid op het werk betreft. De Nationale Arbeidsraad werd gemoderniseerd en aangewezen als het aanspreekpunt voor het Europees Agentschap voor de veiligheid en de gezondheid op het werk. Er moet verder werk worden gemaakt van de aanpassing van het arbeidsrecht, de wetgeving inzake gelijke kansen en de verbetering van de capaciteit voor de uitvoering en handhaving van wetgeving inzake volksgezondheid en veiligheid en gezondheid op het werk. De sociale dialoog moet verder worden ontwikkeld. Bij het *regionaal beleid* is gestage vooruitgang geboekt met de voorbereiding voor de structuurfondsen. Estland moet echter de capaciteit van de autoriteiten die zijn aangewezen voor de programmering en uitvoering van het communautaire regionale beleid na de toetreding, nog sterk verbeteren, inclusief de ontwikkeling van goede financiële controle.

Op *milieugebied* werd verdere vooruitgang geboekt. Estland moet zijn wetgeving, met name op het gebied van afval, natuur, chemicaliën, bescherming van de luchtkwaliteit en straling, verder aanpassen, blijven investeren in infrastructuur, waaronder voor afval- en afvalwaterbehandeling, en zijn bestuurlijke capaciteit, zowel op ministerieel niveau als dat van de lokale overheid, verder versterken. Estland moet ook de handhaving van de milieuwetgeving blijven verbeteren.

Op het gebied van *justitie en binnenlandse zaken* heeft Estland verdere vooruitgang geboekt met gegevensbescherming, grenscontroles, visa, migratie, politie en justitiële samenwerking. Er werden nieuwe systemen ingevoerd - voor de politiediensten een online visumregister en een online misdaadregister. De aanpassing van de wetgeving moet worden voltooid met name op het gebied van migratie, asiel en het witwassen van geld. Er moet ook aandacht worden gegeven aan de uitvoering van het Schengen-actieplan, de versterking van de grenscontroles en de bestrijding van de georganiseerde misdaad.

Op het gebied van *belastingen* is vooruitgang geboekt met de aanpassing van de BTW-wetgeving. Estland moet zijn wetgeving verder aanpassen en de capaciteit van de Belastingraad versterken. Wat de *douane-unie* betreft, heeft Estland vooruitgang geboekt met de aanpassing van zijn wetgeving en de ontwikkeling van IT-systemen, en heeft het in de Douaneraad een afdeling Onderzoek opgericht. Er moeten dringend aanzienlijke inspanningen worden geleverd om de bestuurlijke capaciteit op te bouwen om de door de EG vereiste douanemaatregelen te kunnen uitvoeren en de douaneambtenaren de nodige

opleiding te kunnen verstrekken. Estland moet verder werken aan en toezien op de interconnectiviteit van zijn IT-douanesystemen met die van de Gemeenschap; het land ontvangt hiervoor momenteel aanzienlijke communautaire steun. Verder moet Estland zijn inspanningen voortzetten en opvoeren om bij zijn toetreding de douaneprocedures toe te passen die betrekking hebben op de inning of schorsing van douanerechten, en om zijn douanediens ten te reorganiseren.

Op het gebied van *financiële controle* werd er goede vooruitgang geboekt met de implementatie van de interne financiële controle en de invoering van wetgeving betreffende externe financiële controle en de bescherming van de financiële belangen van de Gemeenschap. Op het gebied van *financiële en budgettaire bepalingen* werd goede vooruitgang geboekt met de invoering van nieuwe begrotingsprocedures. De capaciteit voor de berekening van de eigen middelen moet worden versterkt.

Op de meeste gebieden is Estland relatief goed gevorderd met de opbouw van de vereiste bestuurlijke capaciteit voor de uitvoering en handhaving van het *acquis*. Zoals hierboven uiteengezet, is er echter een aantal gebieden waar al veel werk werd verzet, maar toch nog verdere inspanningen moeten worden geleverd om dit af te ronden. Het betreft hier met name het vrije verkeer van personen, visserij, landbouw, belastingen, sociaal beleid en werkgelegenheid, energie, regionaal beleid, milieu, douane, en justitie en binnenlandse zaken.

In de toetredingsonderhandelingen werden 28 hoofdstukken voorlopig afgesloten. Estland komt in het algemeen de toezeggingen die het tijdens de onderhandelingen heeft gedaan, na. Er is echter wel vertraging opgelopen bij de vaststelling van de visserijwetgeving, de implementatie van een visserij-informatiesysteem, de invoering van een vissersvlootregister dat volledig operationeel is en aan de gestelde eisen voldoet, en de aanpassing van de wetgeving inzake luchtkwaliteit en stralingsbescherming. Deze kwesties moeten worden aangepakt.

Rekening houdende met de vooruitgang die Estland sinds het advies heeft geboekt, de mate waarin het tot dusver zijn wetgeving heeft aangepast en zijn bestuurlijke capaciteit heeft opgebouwd, en de wijze waarop het uitvoering heeft gegeven aan de toezeggingen die het in de onderhandelingen heeft gedaan, is de Commissie van oordeel dat Estland volgens het beoogde tijdschema in staat zal zijn de verplichtingen van het lidmaatschap op zich te nemen. In de verdere aanloop naar de toetreding moet Estland zijn voorbereidingen voortzetten in overeenstemming met de toezeggingen die het tijdens de toetredingsonderhandelingen heeft gedaan.

Hongarije

In haar advies van 1997 kwam de Commissie tot de conclusie dat Hongarije aan de politieke criteria voldeed. Sindsdien heeft het land aanzienlijke vooruitgang geboekt bij de verdere consolidatie en verdieping van de stabiliteit van zijn instellingen die de democratie, de rechtsorde, de mensenrechten en de eerbiediging en bescherming van minderheden garanderen. Dit werd het afgelopen jaar bevestigd. Hongarije voldoet nog steeds aan de politieke criteria van Kopenhagen.

De hervorming van het openbaar bestuur op centraal niveau is grotendeels voltooid. In dit opzicht betekende de Ambtenarenwet van 2001, die in 2002 ten dele van kracht is geworden, een belangrijke stap voorwaarts bij de consolidatie van het wettelijke kader

voor ambtenaren. Na een ingewikkelde herziening van de salarisstructuur werd de kloof tussen de beloning in de openbare en de particuliere sector verder verkleind. Een financiële hervorming van de lokale zelfbesturen laat nog altijd op zich wachten.

Wat het gerechtelijke apparaat betreft, zijn de constitutionele en wettelijke garanties inzake de onafhankelijkheid van justitie in Hongarije goed verankerd en het systeem van gerechtelijk zelfbestuur functioneert efficiënt. Het besluit om regionale beroepshoven in te stellen en de financiële onafhankelijkheid van justitie te versterken, was een belangrijke stap in de verbetering van de gerechtelijke capaciteit.

In overeenstemming met haar anticorruptiestrategie is de Hongaarse regering doorggegaan met het aannemen van wettelijke en praktische maatregelen ter bestrijding van corruptie, die nog steeds zorgen blijft baren. Het is belangrijk dat de nieuwe besluiten snel worden uitgevoerd om de situatie beter aan te pakken.

Hongarije blijft de mensenrechten en vrijheden eerbiedigen. In het openbare omroepbestel zijn de politieke partijen opnieuw volledig vertegenwoordigd in de raden van toezicht. Er werden nieuwe stappen gezet om de sociale dialoog te verbeteren.

Met het oog op de aanpak van de moeilijke situatie van de Roma werd het actieprogramma voor de middellange termijn van 1997 verder uitgevoerd. Het institutionele kader werd verder versterkt en een nieuw toezichtstelsel werd ingevoerd. Toch is het Roma-beleid niet goed geïntegreerd in de algemene strategieën voor sociale ontwikkeling en vormt het een apart en parallel project. De Roma zijn nog steeds het slachtoffer van discriminatie. De regering herzielt momenteel haar beleid ten aanzien van de Roma. De voorgenomen goedkeuring van een alomvattende langetermijnstrategie en alomvattende antidiscriminatiewetgeving zouden in dit opzicht een belangrijke stap voorwaarts betekenen.

In het advies van 1997 werd al nota genomen van de grote hervormingsinspanningen van de Hongaarse autoriteiten met het oog op de omschakeling van de economie. Sinds dat advies en in weerwil van de moeilijke internationale economische omstandigheden zijn de economische prestaties van het land erop vooruitgegaan. De macro-economische stabiliteit werd verwezenlijkt en de hervormingen gingen door, terwijl de Hongaarse autoriteiten zich verder inzetten om aan de economische toetredingseisen te voldoen.

Er wordt daarom geconcludeerd dat Hongarije een functionerende markteconomie is. Als het op het ingeslagen hervormingspad voortgaat, zou Hongarije in staat moeten zijn de concurrentiedruk en marktkrachten binnen de Unie het hoofd te bieden.

Het macro-economische beheer kan worden verbeterd door het algemene overheidstekort te verminderen, waardoor wordt voorkomen dat het begrotingsbeleid pro-cyclisch wordt, en een verdere vermindering van het inflatiepeil wordt ondersteund. Er moet nu werk worden gemaakt van een grondigere hervorming van de gezondheidszorg. De loonontwikkelingen zullen in overeenstemming moeten worden gebracht met de groei van de productiviteit om het concurrentievermogen van het land niet in gevaar te brengen.

Sinds het advies heeft Hongarije op alle gebieden constante vooruitgang geboekt met de aanpassing aan het *acquis*. In de meeste sectoren is de uitvoering van de nieuwe wetgeving goed opgeschoten. Het land heeft sinds 1997 aanzienlijke inspanningen

geleverd voor de verbetering van zijn bestuurlijke capaciteit om het *acquis* op bevredigende wijze te kunnen uitvoeren.

Het afgelopen jaar is Hongarije verder gevorderd met de overname en handhaving van het *acquis* op een aantal terreinen, zoals sociaal beleid, justitie en binnenlandse zaken, telecommunicatie, cultuur en audiovisueel beleid, en energie. Sectoren waar het afgelopen jaar slechts beperkte vooruitgang is geboekt ten aanzien van de bestuurlijke capaciteit, zijn onder andere landbouw en regionaal beleid. In vele andere sectoren werd de bestuurlijke capaciteit echter verder versterkt en daarmee het niveau van de voorbereidingen op een daadwerkelijke uitvoering en handhaving van het Gemeenschapsrecht verhoogd.

In het algemeen heeft Hongarije zijn wetgeving in hoge mate aangepast aan het *acquis* en heeft het ook goede vooruitgang geboekt bij het totstandbrengen van de bestuurlijke capaciteit die vereist is om het *acquis* uit te voeren. Hongarije moet echter nog verdere inspanningen leveren om bij de toetreding volledig in staat te zijn het *acquis* te handhaven. Er werd in detail overeengekomen, met name tijdens de onderhandelingen en in het actieplan, hoe de resterende leemtes zullen worden opgevuld.

Met betrekking tot de *interne markt* ging de goede vooruitgang door. Zoals beschreven in het verslag van vorig jaar, is het grootste deel van het *acquis* overgenomen en zijn de bestuurlijke structuren aanwezig. Aangezien de omzetting van het *acquis* inzake het *vrije verkeer van goederen* ver gevorderd is, gaat de aandacht nu uit naar de handhaving, bijvoorbeeld de daadwerkelijke oprichting van het Voedselveiligheidsagentschap en markttoezicht. De noodzakelijke infrastructuur voor normalisatie en certificering is voorhanden. Er werd vooruitgang geboekt met de goedkeuring van wetgeving met betrekking tot opdrachten voor de bouw van snelwegen. Er moeten echter verdere inspanningen worden geleverd om de wetgeving aan het *acquis* inzake overheidsopdrachten aan te passen, met name wat de correcte uitvoering ervan betreft. De wetgeving inzake *diensten* is grotendeels aangepast. De aanpassing van de wetgeving inzake gegevensbescherming moet echter nog worden voltooid en de passende bestuurlijke structuren moeten worden versterkt. Na de goedkeuring van wetgeving ter bestrijding van witwaspraktijken heeft de Financial Action Task Force van de OESO Hongarije in juni 2002 van zijn lijst van niet-medewerkende landen geschrapt. Wat het *vrije verkeer van kapitaal* betreft, werd nieuwe wetgeving inzake land goedgekeurd. Verdere aanpassingen zijn echter nog vereist. De bestuurlijke capaciteit die nodig is voor een degelijk toezicht op de financiële diensten, is van een adequaat niveau. Het Hongaarse *vennootschapsrecht* is grotendeels in overeenstemming met het *acquis*. Hoewel Hongarije inzake handhaving een relatief goede staat van dienst heeft, moeten de grenscontroles voor intellectuele-eigendomsrechten worden versterkt en de strijd tegen piraterij en namaak verder worden opgevoerd. Op het gebied van *mededinging* zijn er nog altijd verdere inspanningen nodig om de staatssteunregelingen, met name de fiscale steunmaatregelen, aan te passen. De instanties die belast zijn met de handhaving van de antitrust- en staatssteunmaatregelen, blijven behoorlijk functioneren.

De Hongaarse wetgeving inzake *belastingen* is grotendeels aan het *acquis* aangepast. De omzetting van het *acquis*, met name wat BTW en accijnzen betreft, moet echter nog worden voltooid. De inspanningen moeten worden voortgezet om het geautomatiseerde informatiesysteem inzake belastingen vóór de toetreding volledig operationeel te krijgen. De *douanewetgeving* is grotendeels aangepast aan het *acquis*. Er werden verdere

inspanningen geleverd ten aanzien van douane-entrepots, tijdelijke invoer, waardebepaling en niet-commerciële zendingen. Hongarije heeft de bestuurlijke en operationele capaciteit van de Hongaarse dienst voor douane en accijnzen verder versterkt en belangrijke maatregelen genomen om de ontwikkeling van de systemen die de interconnectiviteit moeten garanderen, nieuw leven in te blazen. Deze inspanningen moeten worden voortgezet om interconnectiviteit met de geautomatiseerde douanesystemen van de Gemeenschap te garanderen.

Wat het *industriële* en het *midden- en kleinbedrijf* betreft, zal het Széchenyi-plan nu op de ontwikkeling van het MKB en pre-toetredingsprojecten worden gericht en in het nationale ontwikkelingsprogramma worden geïntegreerd.

Op *milieugebied* werd opnieuw goede vooruitgang geboekt, met name door de goedkeuring van wetgeving met betrekking tot lucht, water, controle op industriële vervuiling en genetisch gemodificeerde organismen. Het landelijke afvalbeheersplan moet echter nog worden goedgekeurd. De bestuurlijke capaciteit in deze sector werd verbeterd, onder andere door wijzigingen van de ministeriële bevoegdheden, maar deze kwestie moet in de toekomst toch nog de nodige aandacht krijgen. Voorts moeten de milieu-investeringen verder worden verhoogd.

Inzake *landbouw* heeft Hongarije een stevige basis voor de uitvoering van het *acquis*. Er is echter vertraging opgetreden bij de voorbereiding van cruciale beheersinstrumenten, zoals het betaalorgaan en het geïntegreerde beheers- en controlesysteem (IACS), en er wordt weldra een aantal beslissingen inzake bevoegdheidsverdeling verwacht. Wat het IACS betreft, moeten serieuze inspanningen worden geleverd om binnenkort over een volledig functionerend systeem te kunnen beschikken. Ook de voorbereidingen om het SAPARD-bureau operationeel te krijgen, hebben vertraging opgelopen. Er was sprake van gestage vooruitgang op veterinair en fytosanitair gebied, maar de modernisering van grensinspectieposten en van inrichtingen moet de nodige aandacht krijgen. De lopende inspanningen moeten aanzienlijk worden opgevoerd. De aanpassing van de wetgeving inzake *vervoer* is doorgegaan, met name wat het weg- en spoorvervoer betreft. Ondanks enkele bijkomende maatregelen moet de herstructurering van de spoorsector worden voltooid om het *acquis* inzake markttoegang volledig uit te voeren. Daarnaast moeten de inspanningen voor institutionele opbouw in deze sector verder worden versterkt.

Op *energiegebied* is aanzienlijke vooruitgang geboekt met de goedkeuring van de elektriciteitswet, die de weg heeft vrijgemaakt voor de liberalisering van de Hongaarse markt. Dat was echter niet het geval op de gasmarkt. De bestuurlijke capaciteit is hoog. In de *audiovisuele* sector werd met de goedkeuring van de Mediawet goede vooruitgang geboekt, maar voor een volledige aanpassing van de wetgeving dienen bijkomende inspanningen te worden geleverd.

Er werd aanzienlijke vooruitgang geboekt op het gebied van *sociaal beleid en werkgelegenheid*, met name door de goedkeuring van bijkomende uitvoeringsbesluiten met betrekking tot de arbeidswetgeving. Wat de sociale dialoog betreft, nam de nieuwe regering vertrouwenswekkende maatregelen en besloot zij een Raad voor het nationale belang en voor verzoening op te zetten om zo de echte dialoog te versterken. De capaciteit voor de uitvoering van het *acquis* inzake veiligheid en gezondheid op het werk, inclusief arbeidsinspectiediensten, is verhoogd, maar vereist verdere aandacht.

Wat *regionaal beleid* betreft, werd in juni 2002 besloten een efficiënter institutioneel kader op te zetten voor de programmering en uitvoering van de structuurfondsen en het cohesiefonds. De capaciteit van de beheers- en betaalorganen moet echter worden versterkt. Er moet ook verdere vooruitgang worden geboekt met de technische voorbereiding van projecten die voor communautaire financiering in aanmerking komen. Er was sprake van vooruitgang bij de oprichting van financiële beheers- en controlesystemen, maar in de rapporteringsfase liep het programmeringsproces vertraging op. Hongarije moet zijn voorbereidingen voor de structuurinstrumenten aanzienlijk intensiveren.

Er werd aanzienlijke vooruitgang geboekt op het gebied van *telecommunicatie*, waar de Hongaarse markt met de goedkeuring van de Communicatiewet voor concurrentie werd opengesteld. De inspanningen moeten worden gericht op het garanderen van een betaalbare universele dienst.

Ten aanzien van *justitie en binnenlandse zaken* werd opmerkelijke vooruitgang geboekt door de verdere aanpassing aan het *acquis* op het gebied van visumbeleid, migratie en asiel. Fraude, corruptie, het witwassen van geld en de georganiseerde misdaad werden efficiënter bestreden door het aannemen van aanvullende wetgeving en versterkte institutionele structuren. In het herziene Schengen-actieplan worden de belangrijkste punten van het *acquis* aan de orde gesteld.

Op het gebied van het *gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid* moet Hongarije nog steeds tot een overeenkomst komen met Slowakije en Roemenië over de uitvoering van de wet inzake Hongaarse minderheden in de buurlanden. Deze wet moet bij de toetreding ook aan het *acquis* zijn aangepast.

Wat *financiële controle* betreft, moeten de inspanningen ten aanzien van de interne financiële controle van de overheid worden opgevoerd, zowel bij de aanpassing van de wetgeving als de versterking van de bestuurlijke capaciteit. Om de in kaart gebrachte zwakheden aan te pakken, herdefinieert Hongarije thans de bevoegdheden en structuren voor interne audit overeenkomstig de internationale gebruiken en met het oog op de aanpassing van de desbetreffende wetgeving. De inspanningen moeten echter aanzienlijk worden opgevoerd.

Hongarije heeft opnieuw vooruitgang geboekt met de opbouw van de bestuurlijke capaciteit voor de uitvoering van het *acquis* op de meeste gebieden. Verdere inspanningen zijn echter vereist, met name op gebieden zoals landbouw, vervoer, regionaal beleid, milieu en financiële controle. Verdere maatregelen zijn ook nodig om de bestuurlijke capaciteit tot stand te brengen die nodig is voor een goed, efficiënt en controleerbaar beheer van de EG-middelen.

In de toetredingsonderhandelingen werden 26 hoofdstukken voorlopig afgesloten. Hongarije komt in het algemeen de toezeggingen die het tijdens de onderhandelingen heeft gedaan, na. Er is echter wel vertraging opgelopen bij de omzetting van gedeelten van het veterinaire *acquis*, de wetgeving inzake de controle op de grootte van ingevoerde vis, de goedkeuring van de gaswet en diverse onderdelen van de milieuwetgeving (de nationale klimaatveranderingsstrategie, het landelijke afvalbeheersplan, regionale en lokale afvalbeheersplannen, verpakking en verpakkingsafval en afvalolie). Deze kwesties moeten worden aangepakt.

Rekening houdende met de vooruitgang die Hongarije sinds het advies heeft geboekt, de mate waarin het tot dusver zijn wetgeving heeft aangepast en zijn bestuurlijke capaciteit heeft opgebouwd, en de wijze waarop het uitvoering heeft gegeven aan de toezeggingen die het in de onderhandelingen heeft gedaan, is de Commissie van oordeel dat Hongarije volgens het beoogde tijdschema in staat zal zijn de verplichtingen van het lidmaatschap op zich te nemen. In de verdere aanloop naar de toetreding moet Hongarije zijn voorbereidingen voortzetten in overeenstemming met de toezeggingen die het tijdens de toetredingsonderhandelingen heeft gedaan.

Letland

In haar advies van 1997 kwam de Commissie tot de conclusie dat Letland aan de politieke criteria voldeed. Sindsdien heeft het land aanzienlijke vooruitgang geboekt bij de verdere consolidatie en versterking van de stabiliteit van zijn instellingen die de democratie, de rechtsorde, de mensenrechten en de eerbiediging en bescherming van minderheden garanderen. Dit werd het afgelopen jaar bevestigd. Letland voldoet nog steeds aan de politieke criteria van Kopenhagen.

Wat de hervorming van het openbaar bestuur betreft, heeft Letland verder werk gemaakt van de resterende hervormingskwesaties en het wetgevende en bestuurlijke kader zal behoorlijk uitgebreid zijn zodra de Ambtenarenwet en de Wet op het openbaar bestuur volledig ten uitvoer zijn gelegd. Het is nu zaak de invoering van de eenvormige salarisstructuur voor ambtenaren te versnellen en in voldoende financiering te voorzien.

Wat het gerechtelijke apparaat betreft, werd algemeen genomen slechts een gedeelte van de zwakke punten aangepakt, ofschoon de meeste ervan in kaart werden gebracht. De inspanningen op dit gebied moeten worden verveelvoudigd om een grondige hervorming van het systeem, gebaseerd op politieke steun voor de modernisering van het gerecht en op voldoende financiële middelen, te garanderen. Het wettelijke kader moet nog altijd worden voltooid en de groeiende achterstand bij de behandeling van rechtszaken moet worden verminderd. De kwestie van voorlopige hechtenis vereist onverminderde aandacht. Er moeten verdere aanzienlijke inspanningen worden geleverd om de feitelijke onafhankelijkheid, efficiency en kwaliteit van het gerecht te verbeteren. De modernisering van de infrastructuur van de rechtbanken moet worden voltooid.

Letland heeft verdere vooruitgang geboekt bij de strijd tegen de corruptie, die nog altijd grote zorgen baart. Het wettelijke kader werd verbeterd, de institutionele organisatie werd versterkt en er is sprake van een groeiend publiek bewustzijn en toenemende betrokkenheid van de civil society. Verdere inspanningen zijn echter vereist om de institutionele organisatie te voltooien en het nieuwe Corruptiebestrijdingsbureau de nodige middelen te geven om concrete resultaten te boeken.

Letland blijft de mensenrechten en vrijheden eerbiedigen.

Letland heeft de verdere integratie van niet-staatsburgers in de Letse samenleving bevorderd door taalvereisten in de verkiezingswet te schrappen en meer steun te verlenen aan de vergemakkelijking van het naturalisatieproces, alsook via de activiteiten van de Stichting voor maatschappelijke integratie. Het integratieproces moet echter worden versneld en er moeten voldoende middelen worden vrijgemaakt om met name naturalisatie en taalonderricht te bevorderen. Letland moet erop toezien dat de taalwet op alle niveaus wordt toegepast overeenkomstig het legitiem openbaar belang, het

proportionaliteitsbeginsel, 's lands internationale verplichtingen en de Europa-overeenkomst.

In het advies van 1997 werd al nota genomen van de hervormingsinpanningen van de Letse autoriteiten met het oog op de omschakeling van de economie. Sinds dat advies en in weerwil van de moeilijke internationale economische omstandigheden, met name de crisis in Rusland, zijn de economische prestaties van het land erop vooruitgegaan. De macro-economische stabiliteit werd verwezenlijkt en het tempo van de hervormingen versneld, terwijl de Letse autoriteiten zich verder inzetten om aan de economische toetredingseisen te voldoen.

Er wordt daarom geconcludeerd dat Letland een functionerende markteconomie is. Als het op het ingeslagen hervormingspad voortgaat, zou Letland in staat moeten zijn de concurrentiedruk en marktkrachten binnen de Unie het hoofd te bieden.

De werking van de arbeidsmarkten kan worden verbeterd, met name door actief op de arbeidsmarkt in te grijpen ten behoeve van achtergestelde groepen, door de publieke en particuliere infrastructuur die vereist is voor de mobiliteit van de werknemers, te versterken, en door het onderwijssysteem verder te hervormen. In het begrotingsbeleid moet de voorzichtige koers worden gehandhaafd, ook vanwege het grote tekort op de lopende rekening. Daarnaast zouden de verbetering van het algemene ondernemingsklimaat en de versterking van de bestuurlijke en gerechtelijke capaciteit een bredere ontwikkeling van de particuliere sector in de hand werken.

Sinds het advies heeft Letland gestage vooruitgang geboekt bij de aanpassing van zijn wetgeving aan het *acquis*, met name in de afgelopen twee jaar. Daardoor is het grootste deel van de primaire wetgeving op orde. Tezelfdertijd werden aanzienlijke inspanningen geleverd om de bestuurlijke capaciteit te versterken, zij het niet in dezelfde mate als voor de aanpassing van de wetgeving.

Het afgelopen jaar is Letland verder opgeschoten met de voltooiing van de aanpassing en de oprichting of herstructurering van gespecialiseerde instanties op nagenoeg de meeste gebieden. Ook de opleiding werd op de meeste gebieden geïntensiveerd om aan de vereisten van het *acquis* te voldoen.

In het algemeen heeft Letland zijn wetgeving op veel gebieden in hoge mate aangepast aan het *acquis* en heeft het goede vooruitgang geboekt bij het totstandbrengen van de bestuurlijke capaciteit die vereist is om het *acquis* op de meeste gebieden uit te voeren. Verdere inspanningen blijven nodig, met name ten aanzien van de bestuurlijke capaciteit op de meeste gebieden en de voltooiing van de wetgeving in een aantal sectoren. Er werd in detail overeengekomen, met name tijdens de onderhandelingen en in het actieplan, hoe de resterende leemtes zullen worden opgevuld.

De voorbereiding voor deelname aan de interne markt is goed gevorderd en Letland heeft zijn wetgeving op dit gebied goed aangepast. Wat het *vrije verkeer van goederen* betreft, is het wettelijke en bestuurlijke kader doorgaans op orde. De ontwikkeling van het systeem voor normalisatie is onverminderd doorgegaan, maar moet toch nog worden versterkt. De hervorming van het systeem en de infrastructuur voor markttoezicht, waaronder voor voedselveiligheid en overheidsopdrachten, moet verder worden versterkt. De aanpassing van de Letse wetgeving en structuren aan het *acquis* op het gebied van het *vrije verkeer van personen* verloopt naar behoren, maar verdere

inspanningen zijn vereist, in het bijzonder voor de wederzijdse erkenning van beroepskwalificaties en de versterking van de institutionele capaciteit. De aanpassing van de wetgeving inzake de *vrijheid van dienstverlening* is gevorderd, met name ten aanzien van financiële diensten en bankdiensten, maar de werkzaamheden moeten nog worden voortgezet op het gebied van verzekeringen en effecten. De aanpassing van de wetgeving inzake *kapitaalverkeer* is goed gevorderd, maar moet worden voltooid met betrekking tot kapitaalverkeer en betalingen. De bestuurlijke capaciteit op dit gebied is gecreëerd, maar moet nog verder worden versterkt. Een belangrijke ontwikkeling op het gebied van het *vennootschapsrecht* was het Wetboek van koophandel dat onlangs van kracht is geworden, maar nu ook moet worden toegepast. Terwijl de Letse wetgeving op het gebied van intellectuele- en industriële-eigendomsrechten goed gevorderd is, vereist het effectief optreden tegen piraterij en namaak nog veel inspanningen. Inzake *mededinging* is het niveau van de aanpassing van de wetgeving, de bestuurlijke capaciteit en de staat van handhaving van de wetgeving redelijk gevorderd, maar de inspanningen moeten worden voortgezet om ook op het gebied van de daadwerkelijke uitvoering van de mededingingswetgeving goed te presteren.

Wat *douane* betreft, is de wetgeving grotendeels aangepast, maar de herstructurering van de douanediensten en de tenuitvoerlegging daarvan moeten worden voortgezet; hetzelfde geldt voor *belastingen*, waar de laatste hand moet worden gelegd aan wetgeving inzake directe en indirecte belastingen. Letland moet de huidige wetgevingswerkzaamheden intensiveren en dringend het tempo van de voorbereidingen voor elektronische interconnectiviteit opvoeren. Op beide gebieden heeft Letland zich ertoe verbonden passende IT-systemen in te voeren waarmee elektronische gegevens met de Gemeenschap en haar lidstaten kunnen worden uitgewisseld. Om operationeel te zijn bij de toetreding, moeten deze systemen prioriteit krijgen en moet er nog heel wat werk worden verricht.

Letland heeft onlangs ook verdere vooruitgang geboekt op het gebied van *landbouw* met de modernisering van de bestuurlijke structuren ten behoeve van de uitvoering van het gemeenschappelijk landbouwbeleid. De oprichting van de Voedsel- en veterinaire dienst als gemeenschappelijk orgaan dat verantwoordelijk is voor de controle op de volledige voedselketen, en de erkenning van het SAPARD-bureau vormen belangrijke verwezenlijkingen. Er wachten evenwel nog grote uitdagingen om de aanpassing van de wetgeving te voltooien en de institutionele capaciteit te versterken met het oog op de tenuitvoerlegging van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en de desbetreffende uitvoeringsmaatregelen, met inbegrip van het betaalorgaan, het geïntegreerde beheers- en controlesysteem (IACS) en de gemeenschappelijke marktordeningen. Er blijven bijzondere inspanningen vereist op het gebied van veterinaire controles en controles op de voedselveiligheid, en ook wat betreft de modernisering van voedselinrichtingen zodat zij aan de communautaire normen voldoen. De Letse *visserijwetgeving* is in redelijke mate aangepast, maar er blijven nog leemtes op te vullen, met name wat structuurmaatregelen en marktbeleid betreft. De bestuurlijke structuren zijn ten dele opgericht. Letland moet zijn inspanningen nu richten op de verdere versterking van zijn bestuurlijke capaciteit en het beschikbaar stellen van de nodige financiële middelen.

De Letse wetgeving inzake *vervoer* is in sterke mate aangepast aan het *acquis*, de relevante kaderwetten (met uitzondering van die voor het maritieme vervoer) zijn ingevoerd en de bestuurlijke capaciteit werd versterkt. Verdere inspanningen zijn vereist om het aanpassingsproces te voltooien, met name bij het spoor en in de maritieme sector,

en ook wat de bestuurlijke capaciteit betreft in het weg-, spoor- en luchtvervoer. De capaciteit met betrekking tot de maritieme veiligheid en de vlaggenstaatcontrole, die recent werd uitgebreid, moet nog verder worden versterkt.

Op het gebied van *sociaal beleid en werkgelegenheid* werd een belangrijke stap voorwaarts gezet met de goedkeuring van het nieuwe Arbeidswetboek. De aanpassing van de wetgeving op dit gebied is goed gevorderd, maar moet worden voltooid. Een belangrijk punt blijft de daadwerkelijke uitvoering en handhaving van de wetgeving inzake arbeid, veiligheid en gezondheid op het werk en volksgezondheid. Op *energiegebied* is de wettelijke en institutionele capaciteit in redelijke mate in overeenstemming gebracht met het *acquis*, maar het aanpassingsproces moet worden voltooid, met name wat betreft de interne energiemarkt (gas en elektriciteit), olievoorraden, hogere energie-efficiency en versterking van de bestuurlijke capaciteit van de diverse organen. Letland heeft aanzienlijke vooruitgang geboekt bij de aanpassing aan het *milieu-acquis*. Dit proces moet worden voltooid en de bestuurlijke capaciteit moet verder worden ontwikkeld, met name ten aanzien van inspecties, samenwerking en coördinatie op alle niveaus. De investeringen moeten worden verhoogd.

Met de goedkeuring van de Telecommunicatiewet en de instelling van de Commissie openbare nutsvoorzieningen als regelgevende autoriteit is de wetgeving grotendeels aangepast en de bestuurlijke infrastructuur voorhanden. Er dienen echter bijzondere inspanningen te worden geleverd om de *telecommunicatiemarkt* verder te liberaliseren, de onafhankelijkheid en effectiviteit van de regelgevende autoriteit te versterken en de wetgeving inzake postdiensten aan te passen. Er werd recentelijk bijzondere vooruitgang geboekt bij de versterking van de institutionele capaciteit op het gebied van cultuur en audiovisueel beleid, waar de Letse wetgeving grotendeels in overeenstemming is met het *acquis*.

Wat *justitie en binnenlandse zaken* betreft, heeft Letland opmerkelijke vooruitgang geboekt met de aanpassing van zijn wetgeving en de verdere versterking van zijn institutionele capaciteit. Het land moet nu zijn inspanningen richten op de voltooiing van de aanpassing van zijn wetgeving, met name inzake migratie, witwassen van geld en de bescherming van de financiële belangen van de Europese Gemeenschappen, en op justitiële samenwerking en tenuitvoerlegging van het uitstekende Schengen-actieplan. Verdere versterking van de wetshandavingsinstanties is vereist, met bijzondere aandacht voor de strijd tegen drugs en drugshandel in het algemeen, smokkel, fraude, corruptie en georganiseerde misdaad, onder andere ook via een verbeterde samenwerking tussen de diverse betrokken instanties. Ook de versterking van geïntegreerde grenscontroles en de voltooiing of verbetering van structuren blijven belangrijke prioriteiten.

Wat *regionaal beleid en coördinatie van structuurinstrumenten* betreft, werd onlangs vooruitgang geboekt met de voorbereiding op de uitvoering van het structuurbeleid en de aanwijzing van de belangrijkste instellingen die daarbij betrokken zijn. Het wordt echter zaak toereikende en efficiënte bestuurlijke capaciteit op te bouwen voor het beheer van de structuurfondsen en het cohesiefonds op alle niveaus. Verder moet meer vaart worden gezet achter de opstelling van een aan de normen beantwoordend enig programmeringsdocument en moet worden voorzien in interministeriële coördinatie en partnerschap. In het algemeen moeten alle systemen en procedures voor effectief toezicht, financieel beheer en financiële controle worden versterkt en moet het wettelijke kader worden voltooid. Er moet in het bijzonder werk worden gemaakt van de technische

voorbereiding van projecten die voor communautaire financiering in aanmerking komen. Letland is begonnen met het nemen van maatregelen om de in kaart gebrachte zwakke punten aan te pakken, onder andere door personeel ter beschikking te stellen. De lopende inspanningen moeten worden voortgezet en aanzienlijk worden opgevoerd. De invoering van het systeem voor interne financiële controle van de overheid is relatief goed opgeschoten, maar moet worden voltooid, met inbegrip van de aanpassing van de wetgeving.

Eén van de grootste uitdagingen voor Letland blijft het klaarstomen van zijn bestuurlijke capaciteit voor het EU-lidmaatschap. Letland heeft een groot deel van de instellingen die het nodig heeft om de taken die het bij zijn toetreding moet vervullen ten aanzien van het beheer en de handhaving van het *acquis*, geherstructureerd of opgericht. Ofschoon deze werkzaamheden goed zijn gevorderd, moeten nog bijkomende grote inspanningen worden geleverd om ervoor te zorgen dat deze instellingen volledig operationeel worden. Dit is met name belangrijk op gebieden zoals de interne markt, landbouw, visserij, vervoer, regionaal beleid, milieu, justitie en binnenlandse zaken, en ook wat betreft de uitvoering van de IT-systemen voor belastingen en douane. Tot slot zijn blijvende inspanningen vereist om Letlands capaciteit voor een goed, efficiënt en controleerbaar beheer van de EG-middelen te versterken.

In de toetredingsonderhandelingen werden 27 hoofdstukken voorlopig afgesloten. Letland komt in het algemeen de toezeggingen die het tijdens de onderhandelingen heeft gedaan, na.

Rekening houdende met de vooruitgang die Letland sinds het advies en met name in het recente verleden heeft geboekt, de mate waarin het tot dusver zijn wetgeving heeft aangepast en zijn bestuurlijke capaciteit heeft opgebouwd, en de wijze waarop het uitvoering heeft gegeven aan de toezeggingen die het in de onderhandelingen heeft gedaan, is de Commissie van oordeel dat Letland volgens het beoogde tijdschema in staat zal zijn de verplichtingen van het lidmaatschap op zich te nemen. In de verdere aanloop naar de toetreding moet Letland zijn voorbereidingen voortzetten in overeenstemming met de toezeggingen die het tijdens de toetredingsonderhandelingen heeft gedaan.

Litouwen

In haar advies van 1997 kwam de Commissie tot de conclusie dat Litouwen aan de politieke criteria voldeed. Sindsdien heeft het land aanzienlijke vooruitgang geboekt bij de verdere consolidatie en versterking van de stabiliteit van zijn instellingen die de democratie, de rechtsorde, de mensenrechten en de eerbiediging en bescherming van minderheden garanderen. Dit werd het afgelopen jaar bevestigd. Litouwen voldoet nog steeds aan de politieke criteria.

Litouwen heeft aanzienlijke vooruitgang geboekt bij de hervorming van het openbaar bestuur, met name via de goedkeuring van de nieuwe Ambtenarenwet en de desbetreffende uitvoeringswetgeving. Litouwen moet erop toezien dat de hervorming in alle diensten naar behoren wordt uitgevoerd en moet daarvoor met voorrang de vereiste financiële middelen vastleggen.

Er werd aanzienlijke vooruitgang geboekt bij de hervorming van het gerechtelijke apparaat, met name via de goedkeuring van de Wet op de rechtbanken. Er moet met de nodige aandacht op worden toegezien dat de nieuwe wetgeving degelijk wordt

uitgevoerd. Verdere inspanningen zijn vereist om de professionele capaciteit van rechters en aanklagers te verbeteren. Dit is van fundamenteel belang om de kwaliteit van de rechtsgang te waarborgen en te garanderen dat procedurerechten en beroepsethiek in acht worden genomen. Verdere vooruitgang is ook vereist bij de maatregelen die de afhandeling van rechtszaken moeten versnellen en de handhaving van uitspraken moeten garanderen.

Er werd aanzienlijke vooruitgang geboekt in de strijd tegen corruptie, hoofdzakelijk door de goedkeuring van het nationale corruptiebestrijdingsprogramma en de Wet ter voorkoming van corruptie. Wetshandhavinginstanties en vakministeries moeten hun inspanningen onverminderd voortzetten om te garanderen dat maatregelen tegen bestuurlijke corruptie, die nog altijd zorgen baart, degelijk en effectief worden uitgevoerd.

Litouwen blijft de mensenrechten en vrijheden eerbiedigen.

In het advies van 1997 werd al nota genomen van de hervormingsinspanningen van de Letse autoriteiten met het oog op de omschakeling van de economie. Sinds dat advies en in weerwil van de moeilijke internationale economische omstandigheden, met name de crisis in Rusland, zijn de economische prestaties van het land erop vooruitgegaan. De macro-economische stabiliteit werd verwezenlijkt en het tempo van de hervormingen versneld, terwijl de Litouwse autoriteiten zich verder inzetten om aan de economische toetredingseisen te voldoen.

Er wordt daarom geconcludeerd dat Litouwen een functionerende markteconomie is. Als het op het ingeslagen hervormingspad voortgaat, zou Litouwen in staat moeten zijn de concurrentiedruk en marktkrachten binnen de Unie het hoofd te bieden.

De situatie op de arbeidsmarkt kan worden verbeterd door de hoge werkloosheid aan te pakken. Het beheer van de overheidsfinanciën moet worden verbeterd, met name door op gemeentelijk niveau de opeenstapeling van betalingsachterstanden aan te pakken. Verder zou de voltooiing van de pensioenhervorming, met de geplande invoering van een verplichte kapitaalgedekte pensioenregeling, de overheidsfinanciën op de lange termijn een duurzamere basis geven en de ontwikkeling van de financiële markten ondersteunen. Daarnaast zouden meer bedrijven de markt betreden en verlaten als de bestuurlijke en gerechtelijke capaciteit worden versterkt en de procedures worden vereenvoudigd op gebieden die belangrijk zijn voor het bedrijfsleven, waaronder die betreffende faillissement en bedrijfsherstructurering.

Sinds het advies heeft Litouwen opmerkelijke vooruitgang geboekt met de omzetting van het *acquis* en op het gebied van bestuurlijke capaciteit. Terwijl de inspanningen aanvankelijk niet erg systematisch verliepen, is de omzetting van de wetgeving de afgelopen jaren aanzienlijk versneld en uitgebreid en werden meer inspanningen gericht op de uitdagende taak om de vereiste bestuurlijke capaciteit op te bouwen.

Het afgelopen jaar heeft Litouwen verdere vooruitgang geboekt met zijn voorbereidingen op de toetreding, met name op het gebied van het vrije verkeer van goederen, het vrije verkeer van personen, mededinging, energie, regionaal beleid en justitie en binnenlandse zaken. De vooruitgang was beperkt op het gebied van financiële controle en visserij. Ofschoon er op het gebied van landbouw en milieu vooruitgang werd gemaakt, moeten de inspanningen nog altijd worden voortgezet.

Litouwen heeft zich over nagenoeg de hele linie doorgaans goed aangepast aan het *acquis* en het niveau van aanpassing is op sommige gebieden thans hoog. Litouwen heeft de meeste bestuurlijke structuren opgericht die nodig zijn voor de uitvoering van het *acquis*; verdere inspanningen zijn echter onverminderd nodig om de bestuurlijke capaciteit te versterken, met name op het gebied van opleiding en om gekwalificeerd personeel te behouden en effectieve coördinatie tussen instanties te garanderen. Er werd in detail overeengekomen, met name tijdens de onderhandelingen en in het actieplan, hoe de resterende leemtes zullen worden opgevuld.

Litouwen heeft opnieuw vooruitgang geboekt op het gebied van de interne markt. De wetgeving inzake het *vrije verkeer van goederen* is grotendeels aangepast. De belangrijkste bestuurlijke structuren zijn aanwezig, maar nog niet volledig operationeel. Er moeten inspanningen worden geleverd om de infrastructuur voor markttoezicht, met name op het gebied van tests en certificering, verder te ontwikkelen. Ten aanzien van voedselveiligheid werd vooruitgang geboekt bij de aanpassing van de wetgeving en de bestuurlijke capaciteit, maar verdere inspanningen zijn vereist wat betreft de afschaffing van de vergunning voor levensmiddelen voordat deze op de markt worden gebracht. De wetgeving inzake overheidsopdrachten werd verder aangepast, maar moet nog worden aangescherpt, en het Bureau voor overheidsopdrachten moet verder worden versterkt. Op het gebied van het *vrije verkeer van personen* heeft Litouwen zich goed aangepast, hoewel de aanwezige bestuurlijke structuren nog niet naar behoren functioneren. Wat de wederzijdse erkenning van beroepskwalificaties betreft, moeten nog belangrijke inspanningen worden geleverd ten aanzien van medische beroepen. Inzake *vrijheid van dienstverlening* is de wetgeving in redelijke mate aangepast, maar de bestuurlijke structuren functioneren nog niet volledig naar behoren. Goede vorderingen zijn geboekt op het gebied van banken en effecten. De wetgeving inzake de verzekeringsbranche en gegevensbescherming moet verder worden aangepast, met name om de onafhankelijkheid van de toezichthoudende instanties te garanderen. De samenwerking tussen toezichthouders moet worden versterkt. Er werd verdere vooruitgang geboekt op het gebied van het *vrije verkeer van kapitaal*, dat Litouwen al in sterke mate had geliberaliseerd. Wat betalingssystemen en de strijd tegen witwaspraktijken betreft, moeten er onverminderd verdere inspanningen worden geleverd.

Wat *vennootschapsrecht* betreft, heeft Litouwen zijn wetgeving in redelijke mate aangepast en de bestuurlijke structuren zijn aanwezig, maar nog niet volledig operationeel. Verdere aanpassingen werden gerealiseerd op het gebied van het octrooirecht en de intellectuele-eigendomsrechten. De strijd tegen piraterij en namaak moet sterk worden opgevoerd, evenals de samenwerking tussen de autoriteiten die bij de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten betrokken zijn. De wetgeving inzake *mededingingsbeleid* is in grote mate aangepast en de bestuurlijke structuren zijn aanwezig en operationeel. Litouwen moet zich verder toeleggen op een degelijke uitvoering en handhaving van zijn wetgeving. Op antitrustgebied moet de Concurrentieraad zich concentreren op een sanctiebeleid dat een groter afschrikkingseffect sorteert, en hij moet nauwlettend toezien op reddings- en herstructureringssteun.

Wat *belastingen* betreft, heeft Litouwen zijn wetgeving goed aangepast en de bestuurlijke capaciteit is grotendeels aanwezig, maar moet nog verder worden versterkt. Litouwen heeft belangrijke vooruitgang geboekt bij de aanpassing van zijn fiscale wetgeving, ofschoon er verdere aanpassingen vereist zijn op het gebied van BTW en accijnzen. Ook

de hervorming van de belastingdienst is enigszins opgeschoten. Op het gebied van *douane-unie* heeft Litouwen zijn wetgeving goed aangepast en de bestuurlijke capaciteit is gedeeltelijk aanwezig. Er blijven echter verdere inspanningen nodig om de samenwerking tussen instanties te versterken en bestaande regels inzake fraude, intellectuele-eigendomsrechten en corruptiebestrijding te handhaven. Op beide gebieden moeten bijzondere inspanningen worden geleverd om passende IT-systemen op te zetten waarmee gegevens met de Gemeenschap en haar lidstaten kunnen worden uitgewisseld.

De omzetting van de wetgeving op het gebied van *landbouw* vordert goed. De bestuurlijke structuren zijn gedeeltelijk aanwezig, maar moeten verder worden verbeterd. Litouwen moet zijn aandacht richten op grenscontroleposten, het geïntegreerde beheers- en controlesysteem, de bestuurlijke capaciteit ten behoeve van het beheer van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, het betaalorgaan, de modernisering van inrichtingen en de verwerking van dierlijk afval.

De *visserijwetgeving* is in redelijke mate aangepast, maar er blijven nog leemtes op te vullen, met name wat markt- en structuurbeleid betreft. De bestuurlijke structuren zijn ten dele opgericht. Verdere inspanningen zijn vereist om het markt- en structuurbeleid te ontwikkelen en de controle en inspectie te versterken. Aan het vissersvlootregister moet de laatste hand worden gelegd.

De wetgeving in de *vervoersector* is thans in grote mate in overeenstemming met het *acquis*, ofschoon er voor het spoorvervoer verdere inspanningen zijn vereist. De desbetreffende kaderwetten zijn uitgevaardigd en er moet slechts nog een beperkt gedeelte van de uitvoeringswetgeving ten uitvoer worden gelegd. De bestuurlijke structuren zijn grotendeels aanwezig, maar moeten verder worden versterkt. Litouwen heeft zijn wetgeving in de *energiesector* in hoge mate aangepast en de bestuurlijke structuren zijn grotendeels aanwezig, maar moeten verder worden versterkt. Op het gebied van de interne energiemarkt is goede vooruitgang geboekt. Wat nucleaire veiligheid betreft, heeft Litouwen een zeer belangrijke stap gezet: het land heeft officieel bevestigd dat reactor 1 van de kerncentrale van Ignalina vóór 2005 wordt gesloten, en heeft zich er officieel toe verbonden reactor 2 van deze centrale tegen 2009 te sluiten. De EU heeft verklaard dat zij bereid is, op basis van solidariteit binnen de Gemeenschap, passende bijkomende communautaire steun voor de ontmanteling te blijven verlenen nadat Litouwen tot de EU is toegetreden. Litouwen moet zijn inspanningen nu richten op een volledige en tijdige uitvoering van de wetgeving inzake nucleaire veiligheid, inclusief de tijdige installatie van een verschillend tweede afschakelsysteem in reactor 2 van de kerncentrale van Ignalina alsmede de voorbereiding op de sluiting en ontmanteling van deze kerncentrale, en op de versterking van de bestuurlijke capaciteit, met name die van de regelgevende instantie van de energiesector en de autoriteit inzake nucleaire veiligheid.

Wat *sociaal beleid* betreft, is de wetgeving in grote mate omgezet en de bestuurlijke structuren zijn grotendeels aanwezig, maar moeten verder worden versterkt. Er werd vooruitgang geboekt met de vaststelling van het Arbeidswetboek en de nieuwe bepalingen inzake collectieve arbeidsovereenkomsten. Litouwen moet de omzetting van de wetgeving voltooien en het *acquis* daadwerkelijk uitvoeren op het gebied van volksgezondheid en veiligheid en gezondheid op het werk, onder andere door de versterking van de bevoegde instellingen; het moet de sociale dialoog en de sociale bescherming ontwikkelen en de bestuurlijke structuren voor het beheer van de ESF-steun

verder versterken. Op *milieugebied* is de wetgeving relatief goed omgezet, maar zij wordt nog niet volledig naar behoren uitgevoerd. Litouwen moet zich concentreren op de voltooiing van de omzetting en de versterking van de bestuurlijke capaciteit in het algemeen. De uitvoering van het *acquis* inzake afvalbeheer, waterkwaliteit, controle op industriële vervuiling, chemicaliën, genetisch gemodificeerde organismen en natuurbescherming behoeft scherpe aandacht.

Wat *telecommunicatie* betreft, heeft Litouwen zijn wetgeving goed aangepast, maar de uitvoeringswetgeving moet nog worden omgezet. De bestuurlijke capaciteit is aanwezig, maar nog niet volledig operationeel. De onafhankelijkheid van de bevoegde regelgevende autoriteit werd aanzienlijk versterkt. Verdere inspanningen zijn vereist om de aanpassing van de wetgeving te voltooien, de volledige liberalisering voor te bereiden en de bestuurlijke capaciteit van de regelgevende autoriteit te versterken.

Wat *justitie en binnenlandse zaken* betreft, heeft Litouwen zijn wetgeving in grote mate aangepast. De bestuurlijke structuren zijn grotendeels aanwezig, maar er moeten nog bijkomende inspanningen worden geleverd. Litouwen heeft zijn Schengen-actieplan bijgewerkt en verder uitgevoerd. Litouwen moet zich concentreren op de voltooiing van de aanpassing van de wetgeving (met name inzake visa, Schengen, asiel, witwassen van geld en bescherming van de financiële belangen van de Europese Gemeenschappen) en op de verdere versterking van de wetshandavingsorganen, met name inzake gegevensbescherming, de bescherming van de buitengrenzen en de strijd tegen corruptie.

Wat *regionaal beleid en coördinatie van structuurinstrumenten* betreft, is het institutionele kader grotendeels aanwezig, maar de bestuurlijke capaciteit en de technische voorbereiding van projecten voldoen nog niet aan de gestelde eisen. De bestuurlijke capaciteit werd versterkt, de interministeriële coördinatie werd verbeterd en er werd goede vooruitgang geboekt ten aanzien van programmering en partnerschap. Litouwen moet zijn inspanningen richten op de voltooiing van de programmeringsdocumenten, de aanwijzing van de uiteindelijke uitvoeringsstructuren en de verdere versterking van de bestuurlijke capaciteit, met name wat betreft de technische voorbereiding van projecten die in aanmerking komen voor communautaire financiering, toezicht, financieel beheer en financiële controle.

Op het gebied van *financiële controle* zijn, ondanks de omzetting van het *acquis*, verdere inspanningen vereist om de gefragmenteerde wettelijke bepalingen inzake interne financiële controle van de overheid in één alomvattende wet te bundelen. De bestuurlijke structuren zijn gedeeltelijk aanwezig, maar nog niet volledig operationeel. Zij moeten aanzienlijk worden versterkt om de geconsolideerde wetgeving effectief te kunnen uitvoeren. De lopende werkzaamheden ten aanzien van de audithandboeken moeten worden afgerond. Als de in het actieplan geplande maatregelen ten aanzien van de implementatie van een methode voor financieel beheer en financiële controle, voor interne audit van de gehele regering en voor opleiding van het personeel volledig werden uitgevoerd, zou dit al een belangrijke stap betekenen bij het opvullen van de leemtes die er momenteel zijn op het gebied van de bestuurlijke capaciteit en de uitvoering van het *acquis*. Op het gebied van de *financiële en budgettaire bepalingen* is het wettelijke kader grotendeels aanwezig, maar de bestuurlijke capaciteit moet verder worden versterkt, met name wat betreft de berekening van, de controle op en het voorzien in eigen middelen, tegen de datum van toetreding.

Wat *bestuurlijke capaciteit* betreft, heeft Litouwen een toereikende, maar nog steeds redelijk kwetsbare capaciteit opgebouwd voor de effectieve uitvoering en handhaving van het *acquis*, met name op het gebied van de interne markt en de diverse communautaire beleidsonderdelen. Litouwen moet erop letten dat de bestuurlijke structuren volledig operationeel zijn, met name om een eenvormige en voorspelbare uitvoering van het *acquis* te garanderen. De structuren die nodig zijn voor de uitvoering van het gedeelte van het *acquis* dat pas bij de toetreding van toepassing wordt, met name wat betreft goed en efficiënt beheer van EG-middelen, behoeven uiterst scherpe aandacht.

In de toetredingsonderhandelingen met Litouwen werden 28 hoofdstukken voorlopig afgesloten. Litouwen komt in het algemeen de toezeggingen die het tijdens de onderhandelingen heeft gedaan, na. Er is echter wel vertraging opgelopen op het gebied van visserij (voltooiing van het vissersvlootregister), statistiek (uitvoering van de landbouwtelling) en milieu (wetgeving inzake verpakking en inzake biociden). Deze kwesties moeten worden aangepakt.

Rekening houdende met de vooruitgang die Litouwen sinds het advies heeft geboekt, de mate waarin het tot dusver zijn wetgeving heeft aangepast en zijn bestuurlijke capaciteit heeft opgebouwd, en de wijze waarop het uitvoering heeft gegeven aan de toezeggingen die het in de onderhandelingen heeft gedaan, is de Commissie van oordeel dat Litouwen volgens het beoogde tijdschema in staat zal zijn de verplichtingen van het lidmaatschap op zich te nemen. In de verdere aanloop naar de toetreding moet Litouwen zijn voorbereidingen voortzetten in overeenstemming met de toezeggingen die het tijdens de toetredingsonderhandelingen heeft gedaan.

Malta

De Commissie heeft bij herhaling geconcludeerd dat Malta aan de politieke criteria voldoet. Dit was het geval in de vorige periodieke verslagen en werd het afgelopen jaar nog eens bevestigd. Malta voldoet nog steeds aan de politieke criteria van Kopenhagen.

Malta heeft verdere maatregelen genomen om de kwaliteit van zijn ambtelijke en gerechtelijke apparaat te verbeteren.

Malta blijft de mensenrechten en vrijheden eerbiedigen. Het heeft verdere vooruitgang geboekt met de verbetering van zijn wettelijke kader inzake asiel, de strijd tegen racisme en tegen de mensenhandel.

Malta is een functionerende markteconomie en zou de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie het hoofd moeten kunnen bieden.

Al in de bijgewerkte versie van het advies van 1999 werd nota genomen van de economische hervormingsinspanningen van de Maltese autoriteiten met het oog op de voorbereiding van de toetreding tot de EU. Sinds het advies hebben de Maltese autoriteiten zich onverminderd ingespannen om aan de economische toetredingseisen te voldoen.

Het macro-economische beleid kan verder worden verbeterd door het algemene overheidstekort te verminderen en de overheidsuitgaven te hervormen om op de middellange termijn een duurzame begrotingssituatie tot stand te brengen. Er kan meer

voortgang worden geboekt ten aanzien van de herstructurering van grote verliesgevende staatsbedrijven en openbare nutsbedrijven. Er moet aandacht worden gegeven aan het toezicht op leningen in de banksector, waarvan de rente- en aflossingsverplichtingen niet worden nagekomen.

Sinds de bijwerking van het advies in 1999 heeft Malta aanzienlijke voortgang geboekt met de aanpassing van zijn wetgeving aan het *acquis* en heeft het land zijn bestuurlijke capaciteit sterk verbeterd, met name wat betreft het vrije verkeer van goederen, statistiek, telecommunicatie, regionaal beleid, justitie en binnenlandse zaken, en financiële controle. Er was voortgang, zij het in verschillende mate, op alle andere gebieden van het *acquis*.

Het afgelopen jaar heeft Malta aanzienlijke voortgang geboekt met de wetgeving op het gebied van vrijheid van dienstverlening, milieu en douane, en er werd ook verdere voortgang geboekt op andere gebieden, met name het vrije verkeer van goederen, het vrije verkeer van personen en statistiek. Malta heeft zijn bestuurlijke capaciteit verder verbeterd, met name op het gebied van normalisatie en markttoezicht, statistiek, regionaal beleid, justitie en binnenlandse zaken, douane en financiële controle. De voortgang was echter beperkt op het gebied van landbouw, visserij, vervoer en sociaal beleid.

In het algemeen heeft Malta zijn wetgeving op veel gebieden goed aangepast aan het *acquis* en heeft het goede voortgang geboekt bij het totstandbrengen van de bestuurlijke capaciteit die vereist is om het *acquis* uit te voeren op veel gebieden, met name landbouw en milieu. Er werd in detail overeengekomen, met name tijdens de onderhandelingen en in de actieplannen, hoe de resterende leemtes zullen worden opgevuld.

Wat de *interne markt* betreft, werd er aanzienlijke voortgang geboekt met de wetgeving inzake *vrij verkeer van goederen* en Malta heeft zich op dit gebied in hoge mate aan het *acquis* aangepast. Malta moet de aanpassing van zijn wetgeving inzake overheidsopdrachten voltooien wat beroepsmogelijkheden en publiekrechtelijke lichamen betreft. De bestuurlijke capaciteit op dit gebied is ruim voldoende. Ten aanzien van het *vrije verkeer van personen* werd voortgang geboekt met de vaststelling van een wettelijk kader voor de wederzijdse erkenning van beroepskwalificaties, maar de aanpassing is nog altijd onvolledig op het gebied van burgerrechten en vrij verkeer van werknemers. Malta heeft verdere voortgang geboekt inzake *vrij verkeer van diensten en kapitaal*, met name financiële diensten en gegevensbescherming, maar de wetgeving moet nog verder worden aangepast, vooral wat betreft het recht van vestiging en de vrijheid van dienstverlening. Ten aanzien van het *vennootschapsrecht* is het afgelopen jaar weinig voortgang geboekt en Malta moet nog altijd enkele richtlijnen omzetten inzake intellectuele en industriële eigendomsrechten om zich volledig aan het *acquis* aan te passen. Op het gebied van *mededinging* heeft Malta verdere voortgang geboekt met de handhaving van de regels inzake staatssteun, maar het moet nog altijd een passend kader voor overheidsbedrijven vaststellen. Er moet op gelet worden dat de steun aan de scheepswerven verenigbaar is met het Gemeenschapsrecht. De bestuurlijke capaciteit van de Mededingingsraad en de toezichthouder op de staatssteun zouden een behoorlijk niveau moeten bereiken, indien de inspanningen om deze instanties te versterken, worden voortgezet.

Malta heeft zijn *belastingwetgeving* sterk aangepast wat accijnzen betreft, maar verdere aanpassing is vereist ten aanzien van de BTW (reikwijdte van vrijgestelde transacties) en de gedragscode inzake directe belastingen. Wat BTW en directe belastingen betreft, is Malta goed op weg zijn bestuurlijke capaciteit op een adequaat niveau te brengen, maar het moet dringend maatregelen nemen op het gebied van accijnzen. Op het gebied van *douane* is de Maltese douanewetgeving thans, na de vaststelling van een nieuw douanewetboek, grotendeels in overeenstemming met het *acquis* en de opbouw van de bestuurlijke capaciteit om aan de desbetreffende vereisten te voldoen, ligt op schema.

Op het gebied van *vervoer* was er het afgelopen jaar weinig vooruitgang, en die situeerde zich hoofdzakelijk op het gebied van maritiem vervoer. Malta moet nog altijd aanzienlijke gedeelten van het *acquis* omzetten. Na de tenuitvoerlegging van het maritieme actieplan is de maritieme veiligheid erop vooruitgegaan, maar de bestuurlijke capaciteit moet verder worden versterkt en de inspanningen voor maritieme veiligheid moeten worden voortgezet om het doel, te worden geschrapt van de zwarte lijst van het memorandum van Parijs, te verwezenlijken. Het maritieme actieplan heeft op dit gebied voor enkele verbeteringen gezorgd. De lopende inspanningen moeten worden voortgezet. Op *energiegebied* heeft Malta vorderingen gemaakt met de omzetting van het *acquis*, met name wat energie-efficiency betreft. De recente vooruitgang, met name op het gebied van de energiemarkt, moet worden ondersteund om de Maltese wetgeving op dit gebied aan het *acquis* aan te passen. De bestuurlijke capaciteit moet verder worden versterkt.

Op *landbouwgebied* werd enige vooruitgang geboekt met de aanpassing van de wetgeving, maar slechts weinig met de bestuurlijke capaciteit. Malta moet nog altijd aanzienlijke gedeelten van het *landbouwacquis* overnemen. De capaciteit om het *acquis* op dit gebied te handhaven, blijft een bron van bijzondere zorg en dient bij voorrang te worden versterkt. Malta moet met name zijn bestuurlijke capaciteit om het gemeenschappelijk landbouwbeleid en de communautaire regelingen voor plattelandsontwikkeling uit te voeren, versterken en de systemen voor veterinaire en fytosanitaire controles en grenscontroles moderniseren. Er werden maatregelen genomen om het geïntegreerde beheers- en controlesysteem en het betaalorgaan op te zetten, en er werden middelen vastgelegd voor de verdere versterking van de bestuurlijke capaciteit met betrekking tot de plattelandsontwikkeling. Er ontbreekt echter nog steeds een alomvattend plan om de bestuurlijke capaciteit op dit gebied te versterken. De lopende inspanningen om de bestuurlijke capaciteit te versterken en het systeem van heffingen verder af te bouwen, moeten rigoureus worden voortgezet. Wat *visserij* betreft, moet Malta ook de aanpassing van zijn wetgeving aan het *acquis* voltooien en zijn plannen voor een omvangrijke versterking van zijn bestuurlijke capaciteit volledig ten uitvoer leggen. De huidige plannen voor de versterking van het departement Visserij zijn een stap in de goede richting, maar er moeten in dit verband nog aanzienlijke verdere inspanningen worden geleverd.

Malta heeft enige vooruitgang geboekt op het gebied van *sociaal beleid*, voornamelijk wat veiligheid en gezondheid op het werk betreft. De aanpassing aan het *acquis* is ontoereikend op het gebied van arbeidswetgeving en gelijke kansen. Malta is op de goede weg om voldoende uitvoeringscapaciteit op te bouwen inzake veiligheid en gezondheid op het werk, op voorwaarde dat het zijn huidige inspanningen voortzet, maar moet nog steeds zijn capaciteit inzake volksgezondheid versterken. De vooruitgang op het gebied van *regionaal beleid* is doorgestaan en het algemene kader voor de uitvoering van de

structuurfondsen en het cohesiefonds is aanwezig, maar Malta moet nog altijd zijn enig programmeringsdocument voltooien. Van enkele organen die bij de uitvoering betrokken zijn, moet de bestuurlijke capaciteit nog verder worden versterkt. Op *milieugebied* werd er aanzienlijke vooruitgang geboekt met de aanpassing van de wetgeving, maar Malta moet zich houden aan zijn strakke schema voor aanpassing aan het *acquis*. Het moet ook zijn bestuurlijke capaciteit op het gebied van milieu, die nog altijd zwak is, aanzienlijk versterken. Cruciaal in dit opzicht is dat Malta uitvoering geeft aan zijn plan om het personeel van de op dit gebied bevoegde organen (in de eerste plaats de Maltese Milieu- en planningautoriteit) sterk uit te breiden en de vergunning- en controleprocedures te versterken. Deze plannen moeten strikt worden uitgevoerd.

Malta heeft zijn wetgeving goed aangepast aan het *acquis* op het gebied van *telecommunicatie* - ofschoon nog steeds verdere aanpassing vereist is - en *cultuur en audiovisueel beleid*, en de bestuurlijke capaciteit is op beide gebieden ruim voldoende.

Er was vooruitgang op het gebied van *justitie en binnenlandse zaken*, met name wat betreft het *acquis* inzake asiel, gegevensbescherming, visumbeleid en witwassen van geld, de goedkeuring van een Schengen-actieplan en de versterking van de bestuurlijke capaciteit op het gebied van grenscontrole en asiel. Malta heeft zich goed aangepast aan het *acquis*, maar moet nog verdere vooruitgang boeken op het gebied van immigratie en justitiële samenwerking. De bestuurlijke capaciteit op dit gebied is doorgaans toereikend, maar de huidige plannen om deze te versterken wat betreft gegevensbescherming, witwassen van geld, asiel en grenscontrole, moeten volledig ten uitvoer worden gelegd.

Op het gebied van *financiële controle* zijn het regelgevende kader en de institutionele capaciteit ruim voldoende en de inspanningen moeten alleen worden gericht op de voltooiing van de regelingen voor de strijd tegen fraude en de bescherming van de financiële belangen van de EG. De bestuurlijke capaciteit inzake *statistiek* is ruim voldoende en Malta is goed op weg om zijn methodes volledig aan te passen aan de EG-normen, op voorwaarde dat het zijn huidige inspanningen voortzet.

Op voorwaarde dat Malta uitvoering geeft aan zijn plannen om zijn bestuurlijke capaciteit te versterken, zoals hierboven uiteengezet, zou het algemeen genomen in staat moeten zijn het *acquis* op een betrouwbare wijze te handhaven en op adequate wijze aan de besluitvormingsprocessen binnen de Unie deel te nemen. Malta's capaciteit om een goed, efficiënt en controleerbaar beheer van de EG-middelen te garanderen, is doorgaans goed en zou volledig moeten voldoen aan de eisen zodra het zijn plannen heeft voltooid met betrekking tot het orgaan dat bevoegd is voor fraudebestrijding en voor bescherming van de financiële belangen van de EG.

In de toetredingsonderhandelingen werden 25 hoofdstukken voorlopig afgesloten. Malta komt in het algemeen de toezeggingen die het tijdens de onderhandelingen heeft gedaan, na. Er is echter wel vertraging opgelopen op het gebied van het vrije verkeer van personen (burgerrechten en vrij verkeer van werknemers), visserij (volgsysteem voor schepen, marktbeleid), landbouw (oprichting van het betaalorgaan), vervoer (weg- en maritiem vervoer) en sociaal beleid (arbeidswetgeving en gelijkheidskansenbeleid). Deze kwesties moeten worden aangepakt.

Rekening houdende met de vooruitgang die Malta sinds de bijwerking van het advies in 1999 heeft geboekt, de mate waarin het tot dusver zijn wetgeving heeft aangepast en zijn bestuurlijke capaciteit heeft opgebouwd, en de wijze waarop het uitvoering heeft gegeven

aan de toezeggingen die het in de onderhandelingen heeft gedaan, is de Commissie van oordeel dat Malta volgens het beoogde tijdschema in staat zal zijn de verplichtingen van het lidmaatschap op zich te nemen. In de verdere aanloop naar de toetreding moet Malta zijn voorbereidingen voortzetten in overeenstemming met de toezeggingen die het tijdens de toetredingsonderhandelingen heeft gedaan.

Polen

In haar advies van 1997 kwam de Commissie tot de conclusie dat Polen aan de politieke criteria voldeed. Sindsdien heeft het land aanzienlijke vooruitgang geboekt bij de verdere consolidatie en versterking van de stabiliteit van zijn instellingen die de democratie, de rechtsorde, de mensenrechten en de eerbiediging en bescherming van minderheden garanderen. Dit werd het afgelopen jaar bevestigd. Polen voldoet nog steeds aan de politieke criteria van Kopenhagen.

De versterking van de bestuurlijke capaciteit in het gehele ambtelijke apparaat is een belangrijke zaak, de recente ontwikkelingen zijn geen onverdeeld succes en verdere inspanningen dringen zich op. Wat het openbaar bestuur betreft, is de uitvoering van de Ambtenarenwet van 1999 slechts in beperkte mate opgeschoten als gevolg van de tijdelijke schorsing van het systeem van aanwerving via vergelijkende onderzoeken. Het is van wezenlijk belang dat de wet, in de eerste plaats wat aanwervingen betreft, sneller wordt uitgevoerd om tegen de datum van toetreding over een onafhankelijke, goed opgeleide en gemotiveerde ambtenarij te kunnen beschikken.

Polen heeft verdere vooruitgang geboekt met de hervorming van het gerechtelijke apparaat en het scheppen van de voorwaarden waaronder de ergste knelpunten kunnen worden weggewerkt. Het is nu zaak met deze vorderingen het gewenste resultaat te bereiken wat de verbetering van de doelmatige werking van justitie betreft. Vraagstukken die verband houden met de gerechtelijke immuniteit, worden aan de orde gesteld en moeten een follow-up krijgen. Een soortgelijke prioriteit moet worden gegeven aan de opleiding van rechters, met name in het Gemeenschapsrecht. Ondanks aanhoudende inspanningen moet er nog altijd een duurzaam en gestructureerd opleidingsopprogramma worden opgezet.

Corruptie blijft grote zorgen baren en er werd een alomvattende strategie vastgesteld om het probleem te bestrijden. Er dienen aanzienlijke inspanningen te worden geleverd om tastbare resultaten te behalen, wat tot dusver slechts in beperkte mate is gebeurd, en met name om een politieke, bestuurlijke en zakelijke cultuur te ontwikkelen die aan corruptie kan weerstaan.

Polen blijft de mensenrechten en vrijheden eerbiedigen.

In het advies van 1997 werd al nota genomen van de grote hervormingsinspanningen van de Poolse autoriteiten met het oog op de omschakeling van de economie. Sinds dat advies en in weerwil van de moeilijke internationale economische omstandigheden zijn de economische prestaties van het land erop vooruitgegaan. De macro-economische stabiliteit werd verwezenlijkt en de hervormingen gingen door, terwijl de Poolse autoriteiten zich verder inzetten om aan de economische toetredingseisen te voldoen.

Er wordt daarom geconcludeerd dat Polen een functionerende markteconomie is. Als het op het ingeslagen hervormingspad voortgaat, zou Polen in staat moeten zijn de concurrentiedruk en marktkrachten binnen de Unie het hoofd te bieden.

Het begrotingsbeleid kan worden verbeterd door de nieuwe uitgavennorm van de regering op alle niveaus van de overheid toe te passen als onderdeel van een breder opgezette structurele hervorming van de overheidsfinanciën die de begroting moet helpen consolideren. Voorts moeten de herstructurering en privatisering, hoofdzakelijk in de zware industrie, de financiële sector, de energiedistributie en de landbouw, worden voltooid. Daarnaast dringen zich verdere verbeteringen op in de faillissementsprocedures en het landkadaster. Ten slotte moet de onafhankelijkheid van de centrale bank worden gehandhaafd om de macro-economische stabiliteit en het investeerdersvertrouwen te garanderen.

Kenmerkend voor de vooruitgang in Polen was dat de overname van de wetgeving, na het advies, traag op gang kwam, maar het tempo nadien versnelde, met als gevolg dat het overgrote deel van het primaire *acquis* thans aanwezig is, ofschoon in sommige sectoren nog aanzienlijke leemtes moeten worden opgevuld in de vereiste uitvoeringswetgeving, bijvoorbeeld op het gebied van veterinaire aangelegenheden, milieu en voedselveiligheid. Er was sprake van een domino-effect bij de bestuurlijke capaciteit, die er sinds het advies op vooruitgegaan is, maar niet in dezelfde mate als de aanpassing van de wetgeving.

Het afgelopen jaar heeft Polen de primaire wetgeving, met name op het gebied van vervoer en vrij verkeer van personen, verder aangepast. De resultaten bij de vaststelling van uitvoeringswetgeving verschilden sterk van sector tot sector. De ontwikkeling van de bestuurlijke capaciteit verliep parallel met de vorderingen bij de uitvoeringswetgeving.

In het algemeen heeft Polen zijn wetgeving op veel gebieden in hoge mate aangepast aan het *acquis* en heeft het goede vooruitgang geboekt bij het totstandbrengen van de bestuurlijke capaciteit die vereist is om het *acquis* op een aantal terreinen uit te voeren, ofschoon nog verdere inspanningen nodig zijn over de hele linie wat de bestuurlijke capaciteit betreft en in een aantal sectoren in het bijzonder wat de aanpassing van de wetgeving aan het *acquis* betreft. Er werd in detail overeengekomen, met name tijdens de onderhandelingen en in het actieplan, hoe de resterende leemtes zullen worden opgevuld.

Wat de interne markt betreft, is de afgelopen twee à drie jaar aanzienlijke vooruitgang geboekt op het gebied van het *vrije verkeer van goederen*, met name door de invoering van de vereiste kaderwetgeving en de verdere ontwikkeling van de institutionele infrastructuur die vereist is voor de uitvoering van die wetgeving. Tot dusver is de primaire wetgeving in hoge mate aan het *acquis* aangepast en de bestuurlijke capaciteit werd op een redelijk niveau gebracht. De wetgevende ontwikkelingen op het gebied van markttoezicht moeten als grondslag worden gebruikt voor de opbouw van de vereiste bestuurlijke capaciteit. Inzake voedselveiligheid werd niet de in het laatste periodieke verslag als noodzakelijk aangegeven vooruitgang met de vaststelling van uitvoeringswetgeving geboekt, en de bestuurlijke capaciteit blijft zwak. Verdere werkzaamheden zijn ook vereist om ervoor te zorgen dat de structuren aanwezig zijn voor de uitvoering van het *acquis* inzake overheidsopdrachten. Algemeen genomen werd een hoog niveau van aanpassing aan het *acquis* verwezenlijkt en een sterke bestuurlijke capaciteit tot stand gebracht op het gebied van het *vrije verkeer van personen*. Op het gebied van het *vrije verkeer van diensten* is het niveau van de aanpassing van de wetgeving en de bestuurlijke capaciteit doorgaans goed. Verdere inspanningen zijn echter vereist ten

aanzien van de aanpassing van de bestaande wetgeving voor de bank-, verzekerings- en effectenbranche. Er werd overeenstemming bereikt over de te volgen aanpak van deze problemen. Naar aanleiding van de resultaten van de peer review heeft Polen een actieplan opgesteld, maar diverse problemen, zoals discriminerende taalvereisten, problemen met bestuurlijke structuren en het garanderen van de onafhankelijkheid van toezichthoudende structuren, blijven bestaan. Inzake het *vrije verkeer van kapitaal* heeft Polen gestaag vooruitgang geboekt, zowel met de aanpassing van zijn wetgeving als de opbouw van de vereiste bestuurlijke structuren. Polen heeft op het gebied van *vennootschapsrecht* zijn wetgeving grotendeels aangepast aan het *acquis* en geleidelijke vooruitgang geboekt met de versterking van zijn bestuurlijke capaciteit, die het op een redelijk niveau heeft gebracht, met uitzondering van de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten. Het is van essentieel belang dat Polen bestuurlijke capaciteit opbouwt om het *acquis* effectief te kunnen handhaven. Op *mededingingsgebied* is de aanpassing van de wetgeving grotendeels voltooid, ofschoon er nog enkele leemtes op te vullen zijn inzake staatssteun, en de inspanningen waren erop gericht een geloofwaardige staat van dienst op te bouwen inzake de handhaving van staatssteunregels. Deze inspanningen moeten worden voortgezet en geïntensiveerd, waarbij de aandacht specifiek en met voorrang moet uitgaan naar de herstructurering van de ijzer- en staalsector, waar enkel steun mag worden verleend indien een aanvaardbaar algemeen herstructureringsprogramma tot stand wordt gebracht, met inbegrip van de nodige maatregelen om de levensvatbaarheid te herstellen en de nodige reducties in de productiecapaciteit door te voeren.

Op het gebied van *telecommunicatie* heeft Polen sinds het advies gestaag vooruitgang geboekt met de aanpassing aan het *acquis* en de liberalisering van zijn markt. De uitvoering van de bestaande wetgeving is het afgelopen jaar verbeterd; het is nu wachten op de verdere aanpassing van de wetgeving en de evaluatie van de economische gevolgen van de volledige tenuitvoerlegging van het *acquis* inzake de universele dienst.

Wat de *EMU* betreft, is de aanpassing nagenoeg voltooid, ofschoon de wetswijziging die noodzakelijk is om de mate van onafhankelijkheid van de nationale bank te garanderen zoals die in het *acquis* is vereist, nog moet worden doorgevoerd.

Er werd verdere vooruitgang geboekt met de aanpassing van tarieven van de indirecte *belastingen*. Algemeen genomen heeft Polen zijn wetgeving redelijk aangepast aan het *acquis* en de vereiste uitvoeringscapaciteit tot op zekere hoogte ontwikkeld. Er moet nog heel wat werk worden verricht om ervoor te zorgen dat tegen de datum van toetreding de systemen aanwezig zijn waarmee computergegevens tussen de EG en Polen kunnen worden uitgewisseld. Op *douanegebied* is sprake van een soortgelijke situatie, met een behoorlijke prestatie inzake aanpassing van de wetgeving, maar een zwakkere prestatie inzake bestuurlijke capaciteit. Om de beoogde termijnen in acht te nemen, zal een aanzienlijke bijkomende inspanning moeten worden verricht ten aanzien van de oprichting van de vereiste IT-infrastructuur. Dit vereist een aanpak waarbij dringende aandacht wordt gegeven aan het versnellen van de werkzaamheden inzake automatisering en interconnectiviteit en aan het verhelpen van het verstorende effect dat door de reorganisatie van de centrale douanediensdienst werd veroorzaakt. Er werden maatregelen genomen om in de vereiste middelen te voorzien, maar deze kwestie zal nauwlettend moeten worden gevolgd en de Commissie is voornemens aan het eind van de eerste helft van 2003 verslag uit te brengen over de geboekte vooruitgang. De inspanningen moeten ook worden gericht op de voltooiing van de aanpassing van de Poolse douanewetgeving

aan die van de Gemeenschap, met name door de overname van de wijziging van het douanewetboek die momenteel in voorbereiding is.

Een verdere omschakeling is vereist ten aanzien van het beleid, de wetgeving en de structuren in de *landbouwsector*, waar de aanpassing van de wetgeving en met name de opbouw van de bestuurlijke capaciteit algemeen genomen zwak zijn geweest. Op het gebied van de primaire wetgeving is enige winst geboekt. In de veterinaire sector is niet voortgebouwd op het goede werk dat vorig jaar werd geleverd, en ingrijpen is dringend vereist. Er werden enige inspanningen geleverd om de aanzienlijke tekortkomingen in de bestuurlijke capaciteit aan te pakken. Deze moeten echter worden opgevoerd, met name op regionaal niveau, om enige betekenisvolle impact te hebben. Er moeten nog steeds aanzienlijke inspanningen worden geleverd om de inrichtingen te moderniseren en ervoor te zorgen dat er aan de grenzen passende inspectieregelingen zijn opgezet. Met name het geïntegreerd beheers- en controlesysteem (IACS) moet zijn opgezet om Polen in staat te stellen op effectieve wijze de steunregelingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid te beheren en te controleren. De Poolse autoriteiten hebben dit ingezien zoals blijkt uit de inspanningen die zij momenteel leveren. Deze moeten echter aanzienlijk worden opgevoerd.

In de *visserijsector* is de aanpassing middelmatig te noemen. De aanpassing van de wetgeving is enigszins opgeschoten en er werden inspanningen geleverd om de bestuurlijke capaciteit op centraal niveau te versterken, maar de capaciteit op regionaal niveau blijft zwak. Er moet meer vaart worden gezet achter de verwezenlijking van de doelstellingen van het actieplan.

Op *sociaal* gebied varieert de aanpassing van sector tot sector. De capaciteit voor de uitvoering van het *acquis* heeft enige aandacht gekregen, maar moet worden versterkt. Extra inspanningen zijn nog altijd vereist, met name bij de verdere aanpassing en de uitvoering van de communautaire arbeidswetgeving en het *acquis* inzake veiligheid en gezondheid op het werk. Goedkeuring van de wetgeving in voorbereiding zou de aanpassing op dit gebied heel wat vooruithelpen. Ten aanzien van de wetgeving op het gebied van het *regionale beleid* hebben zich verdere ontwikkelingen voorgedaan. Specifieke aandacht moet worden gegeven aan de tijdige implementatie van de uitvoeringsplannen en de verdere versterking van de bestuurlijke capaciteit, inclusief de versterking van interministeriële samenwerking en partnerschap. Te dien einde moeten de doelstellingen van het actieplan zo spoedig mogelijk worden verwezenlijkt. Bijzondere aandacht moet worden gegeven aan de technische voorbereiding van projecten die voor communautaire financiering in aanmerking komen. De bestaande uitvoeringsplannen en plannen met betrekking tot de bestuurlijke capaciteit, waaronder de versterking van het personeel bij de beheers- en betaalautoriteiten, moeten met de nodige voortvarendheid worden uitgevoerd.

Op *milieugebied* werd verdere vooruitgang geboekt op het gebied van de primaire wetgeving, die in hoge mate aan het *acquis* is aangepast. De vereiste uitvoeringswetgeving moet, met de bijbehorende bestuurlijke capaciteit, in het bijzonder op regionaal niveau, worden vastgesteld en ten uitvoer gelegd; gezien de beperkte omvang van de bestuurlijke capaciteit dient de uitvoering van de doelstellingen van het actieplan een van de aandachtspunten te zijn. Voorzien in de nodige investeringen, zoals vastgelegd in de milieu-investeringsplannen, is een ander aandachtspunt.

In de *energiesector* is de wetgeving goed aangepast en de bestuurlijke capaciteit op een adequaat niveau. Er moet verder werk worden gemaakt van de aanpassing van de bestaande wetgeving aan het *acquis*, met name op het gebied van de interne energiemarkt (in het bijzonder voor gas). Ook in de *vervoersector* is de wetgeving goed aangepast. De aandacht moet nu worden gericht op de invoering van de nodige uitvoeringswetgeving en de versterking van de bestuurlijke capaciteit om deze wetgeving uit te voeren. Het actieplan omvat een reeks doelstellingen dienaangaande.

Er werd verdere vooruitgang geboekt op het gebied van *justitie en binnenlandse zaken*, met name ten aanzien van de grenswachten en het grensbeheer. Verdere inspanningen werden geleverd om verbetering te brengen in de situatie van de wetshandhavingsinstanties die de georganiseerde misdaad en de drugshandel bestrijden, met name de politiediensten. Deze inspanningen moeten worden opgevoerd en de nodige financiële middelen en mankracht moeten ter beschikking worden gesteld voor de uitvoering van het Schengen-actieplan en andere strategieën om te garanderen dat de vereiste bestuurlijke capaciteit voorhanden is om het *acquis* uit te voeren. Over de hele linie is de aanpassing aan het *acquis* goed, maar de opbouw van de bestuurlijke capaciteit is enigszins achtergebleven.

De wetgeving werd verder aangepast op het gebied van de interne *financiële controle* en is nu in redelijke mate in overeenstemming met het *acquis*. De uitdaging bestaat er nog steeds in de nodige controlemechanismen in te stellen door de aanpassing aan het *acquis* te voltooien (interne financiële controle van de overheid en bescherming van de financiële belangen van de Gemeenschap), door de vereiste institutionele structuur te vervolledigen en te versterken, en door forse vooruitgang te boeken met het beheer van de pretoetredingssteun en de oprichting van de vereiste structuren en de passende bestuurlijke capaciteit voor de uitvoering van de toekomstige structuurfondsen, met name op het gebied van de interne financiële controle. Dit vereist een volledige en daadkrachtige uitvoering van het actieplan.

De overname van de wetgeving en de versterking van de bestuurlijke capaciteit vorderen nog steeds niet in dezelfde mate. Blijvende inspanningen zijn vereist om over de hele linie bestuurlijke structuren op te zetten of te versterken, met name op het gebied van markttoezicht, landbouw en voedselveiligheid, visserij en regionaal beleid, op sociaal gebied en op het gebied van milieu, douane en justitie en binnenlandse zaken. De structuren die nodig zijn voor de uitvoering van de onderdelen van het *acquis* die pas bij de toetreding van toepassing worden, met bijzondere nadruk op die welke van wezenlijk belang zijn voor een goed en efficiënt beheer van EG-middelen, behoeven uiterst scherpe aandacht.

In de toetredingsonderhandelingen werden 27 hoofdstukken voorlopig afgesloten. Polen komt in het algemeen de toezeggingen die het tijdens de onderhandelingen heeft gedaan, na. Er is echter wel vertraging opgelopen op het gebied van landbouw (implementatie van het identificatie- en registratiesysteem voor dieren), visserij (overname van wetgeving inzake visbestandbeheer, inspecties en controle, marktbeleid), milieu (vaststelling van uitvoeringswetgeving inzake waterkwaliteit, controle- en risicobeheer ten aanzien van industriële vervuiling, en chemicaliën). Deze kwesties moeten worden aangepakt.

Rekening houdende met de vooruitgang die Polen sinds het advies heeft geboekt, de mate waarin het tot dusver zijn wetgeving heeft aangepast en zijn bestuurlijke capaciteit heeft

opgebouwd, en de wijze waarop het uitvoering heeft gegeven aan de toezeggingen die het in de onderhandelingen heeft gedaan, is de Commissie van oordeel dat Polen volgens het beoogde tijdschema in staat zal zijn de verplichtingen van het lidmaatschap op zich te nemen. In de verdere aanloop naar de toetreding moet Polen zijn voorbereidingen voortzetten in overeenstemming met de toezeggingen die het tijdens de toetredingsonderhandelingen heeft gedaan.

Roemenië

In haar advies van 1997 kwam de Commissie tot de conclusie dat Roemenië aan de politieke criteria voldeed. Sindsdien heeft het land vooruitgang geboekt bij de consolidatie en versterking van de stabiliteit van zijn instellingen die de democratie, de rechtsorde, de mensenrechten en de eerbiediging en bescherming van minderheden garanderen. Dit werd het afgelopen jaar bevestigd. Roemenië voldoet nog steeds aan de politieke criteria van Kopenhagen.

De lancering van een omvangrijk programma voor bestuurlijke hervorming is een belangrijke ontwikkeling en het welslagen ervan moet als een prioriteit worden beschouwd. Ook het besluit tot demilitarisering van de politie betekende een opmerkelijke vooruitgang. Dit zal de publieke verantwoordingsplicht van politieagenten vergroten - ofschoon verdere stappen vereist zijn om tot een evenwichtig politieoptreden te komen. Er werden nieuwe institutionele structuren opgezet voor de strijd tegen corruptie, die nog steeds uiterst grote zorgen baart, maar de uitwerking hiervan laat nog op zich wachten.

Roemenië moet nog altijd het besluitvormings- en het wetgevingsproces verbeteren. De regering zou met name minder gebruik mogen maken van nooddecreten en het parlement zou meer mogelijkheden moeten krijgen om wetgeving te toetsen. De hervorming van het rechtsstelsel is beperkt gebleven. Het tekort aan middelen drukt zwaar op het gerechtelijke apparaat en in de praktijk grijpt de uitvoerende macht nog even vaak in de rechtsgang in. Om dit te verhelpen, moet van de hervorming van het gerecht een politieke prioriteit worden gemaakt en moet een alomvattende strategie worden opgesteld om het rechtssysteem beter te laten functioneren.

Roemenië blijft de mensenrechten en vrijheden eerbiedigen. Het land heeft opmerkelijke vooruitgang geboekt op het gebied van kinderbescherming door het aantal kinderen in tehuizen te verminderen en de daadwerkelijke levensomstandigheden te verbeteren. Er werd ook vooruitgang geboekt met de bevordering van gelijke kansen voor vrouwen en mannen, de ontwikkeling van structuren om de mensenhandel terug te dringen en de instelling van het institutionele kader voor de bestrijding van discriminatie. Er werd verder werk gemaakt van de ontwikkeling van een systeem van proeftijd, maar de gevangenisomstandigheden blijven erbarmelijk. Er moeten extra maatregelen worden genomen om de bescherming van de vrijheid van meningsuiting te versterken.

Op het gebied van de behandeling van minderheden vonden positieve ontwikkelingen plaats. De wetgeving waarmee het officiële gebruik van minderheidstalen werd verruimd, werd relatief vlot uitgevoerd. Er werden belangrijke stappen gezet met het oog op de uitvoering van de nationale strategie voor de verbetering van de omstandigheden van de Roma, teneinde de discriminatie effectief te bestrijden en de levensomstandigheden te verbeteren, maar verdere vooruitgang zal afhangen van bijkomende financiële middelen.

Roemenië heeft verdere vooruitgang geboekt op de weg naar een functionerende markteconomie en de vooruitzichten dat het zijn doel verwezenlijkt, zijn verbeterd. Een onverminderde en onverkorte uitvoering van de geplande maatregelen, tezamen met de voltooiing van de hervormingsagenda, zou Roemenië in staat moeten stellen de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie op de middellange termijn het hoofd te bieden.

De afgelopen jaren werd op enkele punten opmerkelijke vooruitgang gebied op de weg naar macro-economische stabiliteit. Een adequatere beleidsmix dringt de inflatie terug terwijl de groei hernam en de externe positie solide blijft. Aanzienlijke vooruitgang werd geboekt met de oprichting van de vereiste marktinstuties. De lopende doorlichting van de banksector, de opeenvolgende verbeteringen van het toezichhoudende en regelgevende kader voor de financiële markten en de vorderingen bij de privatisering hebben de bedrijven geleidelijk tot grotere budgettaire discipline gedwongen. De liberalisering van de prijzen en de handel in het afgelopen jaar hebben, samen met een forse aanpassing van de energietarieven en belangrijke hervormingen van het belastingstelsel, de weg gebaad voor een efficiëntere allocatie van de middelen. De herstructurering vordert in een aantal sectoren.

Om op deze vooruitgang voort te bouwen moeten de autoriteiten prioriteit geven aan de totstandbrenging van macro-economische stabiliteit op basis van een verder teruglopende inflatie door een adequate beleidsmix voort te zetten en deze te onderbouwen met de handhaving van budgettaire discipline bij de bedrijven. De toezeggingen om de totale loonkosten bij de overheid te beperken, moeten worden nagekomen. De recente scherpe groei van de geldvoorraad en de kredietverlening moet nauwlettend in het oog worden gehouden en indien nodig moet prompt worden ingegrepen. Om bedrijven tot budgettaire discipline te brengen, is het noodzakelijk dat de fiscale administratie wordt verbeterd en de belastingregels beter worden nageleefd, dat de jongste maatregelen om de betalingsachterstanden bij energieafnemers terug te dringen, op consistente en transparante wijze worden uitgevoerd, dat de onlangs goedgekeurde wettelijke bepalingen inzake de versnelling van de privatisering op vastberaden en transparante wijze worden toegepast en dat er een bereidheid is om verliesgevende bedrijven te liquideren. De voltooiing van de privatisering in de banksector, de voortzetting van de hervorming van de overheidsuitgaven en de begrotingsprocedures, en de tenuitvoerlegging van een verbeterd wet- en regelgevingskader zouden mede bijdragen tot de ontwikkeling van een functionerende markteconomie en de capaciteit die het land nodig heeft om de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie het hoofd te bieden.

Sinds het advies van 1997 heeft Roemenië gestage vooruitgang geboekt bij de overname van het *acquis*. Op vele gebieden is er echter een steeds grotere kloof ontstaan tussen de vooruitgang bij de omzetting van de wetgeving en het beperkte vermogen van de Roemeense overheid om de nieuwe wetgeving uit te voeren en te handhaven.

Het afgelopen jaar heeft Roemenië het omzettingsproces versneld en ook verder werk gemaakt van de ontwikkeling van de voor het *acquis* vereiste bestuurlijke structuren, zij het tegen een trager tempo.

Over de hele linie genomen en rekening houdende met Roemenië's streefdatum voor toetreding, is er sprake van een redelijke vooruitgang en de nationale wetgeving is op vele gebieden aan het *acquis* aangepast. Om de bestuurlijke capaciteit op te bouwen, zal

een alomvattende structurele hervorming van zowel het openbaar bestuur als het gerechtelijke apparaat moeten worden doorgevoerd.

Op het gebied van de interne markt heeft de kaderwetgeving inzake de nieuwe en algemene aanpak een snellere aanpassing mogelijk gemaakt aan het sectorspecifieke *acquis* inzake het *vrije verkeer van goederen*. Er werd ook aanzienlijke vooruitgang geboekt met de oprichting van de organen die het *acquis* moeten beheren. Verdere inspanningen moeten worden gericht op de verbetering van normalisatie en certificering, de versterking van markttoezichtsystemen, de herstructurering van het voedselcontrolestelsel en de effectieve uitvoering van de wetgeving inzake overheidsopdrachten. De basis werd gelegd om in de toekomst vooruitgang te boeken inzake het *vrije verkeer van personen*, ofschoon een verdere omzetting van de wetgeving nodig is om tekortkomingen op het gebied van de wederzijdse erkenning aan te pakken, en de bestuurlijke capaciteit moet worden versterkt op alle gebieden. Er werden aanzienlijke inspanningen geleverd om het *vrije verkeer van goederen* te vergemakkelijken, ofschoon het recent ontwikkelde institutionele kader voor toezicht op de financiële diensten nog steeds moet worden ondersteund. Op het gebied van het *vrije verkeer van kapitaal* is de liberalisering doorgedaan en Roemenië heeft zich vastgelegd op een tijdschema voor de afschaffing van de deviezencontrole en andere beperkingen op het kapitaalverkeer. Verdere inspanningen zijn met name nodig om het wettelijke kader op het gebied van het witwassen van geld te herzien. Roemenië heeft zich aan het merendeel van het *acquis* inzake het *vennootschapsrecht* aangepast, ofschoon het niveau van piraterij en namaak een ernstig probleem blijft en de handhaving moet worden verbeterd. Wat het *mededingingsbeleid* betreft, werd er enige vooruitgang geboekt met de omzetting van het *acquis*, hoofdzakelijk op het gebied van antitrustwetgeving, maar Roemenië moet beter presteren bij de handhaving van de staatssteun- en antitrustregels. De herstructurering van de ijzer- en staalsector zal op de voet moeten worden gevolgd.

Roemenië heeft gestage vooruitgang geboekt bij de aanpassing aan het *acquis* inzake *belastingen*, maar verdere stappen zijn nodig, en de capaciteit om de belastingwetgeving uit te voeren en te handhaven, blijft beperkt. Ondanks een hoge graad van harmonisatie met het *douane-acquis* moet de wetgeving verder worden aangepast en moeten de inspanningen om de corruptie binnen de douanediensdiensten in te dammen, worden voortgezet. Er moet verder worden gewerkt aan de ontwikkeling van IT-systemen voor de uitwisseling van computergegevens tussen Roemenië en de EG. Om een succesvol *industriële beleid* te ontwikkelen en de ontwikkeling van het *MKB* te bevorderen, moeten verdere inspanningen worden geleverd om het ondernemingsklimaat te vereenvoudigen en te stabiliseren.

De aanpassing van de wetgeving aan het *acquis* op het gebied van het *landbouwbeleid* is versneld, maar de opbouw van de bestuurlijke structuren die een daadwerkelijke uitvoering van dat *acquis* mogelijk maken, bleef achter. Structurele hervormingen werden slechts traag ingevoerd. Een verbetering van de inspectieregelingen dringt zich op in de fytosanitaire en, nog urgenter, de veterinaire sector. Op *visserijgebied* heeft Roemenië de vereiste kaderwetgeving aangenomen, maar er waren vertragingen bij de oprichting van de nodige bestuurlijke structuren.

Er werd enige vooruitgang geboekt inzake *sociaal beleid en werkgelegenheid*, maar er is nog heel wat werk te verrichten ten aanzien van de omzetting van de wetgeving op het gebied van arbeidsrecht, gelijke kansen, en veiligheid en gezondheid op het werk.

Het tempo van de vorderingen op het gebied van *regionaal beleid* was trager en Roemenië heeft nog geen duidelijk en geconsolideerd cohesiebeleid. Er is een begin gemaakt met de ontwikkeling van bestuurlijke capaciteit, maar de inspanningen moeten worden voortgezet om beheers- en uitvoeringssystemen op te zetten.

De vooruitgang in de *vervoersektor* was goed ten aanzien van het weg- en spoorvervoer, redelijk ten aanzien van het luchtvervoer, en slechts beperkt op het gebied van maritieme veiligheid. Het komt er voor Roemenië in de eerste plaats op aan de instellingen te ontwikkelen om de recent overgenomen wetgeving te kunnen handhaven, en in de middelen te voorzien om de zware investeringen die het *acquis* vereist, te kunnen doen. Ondanks vooruitgang met de aanpassing van de wetgeving blijven er in de *energiesector* nog vele structurele kwesties onopgelost en de nieuwe operationele structuren moeten worden geconsolideerd. Ondanks het feit dat een aanzienlijke hoeveelheid *milieuwetgeving* werd omgezet, heeft Roemenië de bestuurlijke noch de financiële middelen om hieraan uitvoering te geven. Toekomstige inspanningen moeten minder worden gericht op de aanpassing van de wetgeving en meer op de ontwikkeling van uitvoeringscapaciteit en de verwerving van middelen voor milieu-investeringen. De aanpassing aan het *acquis* inzake *consumentenbeleid* is doorgestaan en de uitvoeringsstructuren zijn voorhanden, ofschoon de interinstitutionele samenwerking moet worden verbeterd.

Er werd gestage vooruitgang geboekt met de aanpassing aan het *acquis* op het gebied van *telecommunicatie*; er werd vooruitgang geboekt met de voorbereidingen op de liberalisering van de communicatie- en de postmarkt. De toekomstige inspanningen moeten in de eerste plaats tot doel hebben de pas opgerichte regelgevende autoriteit tot een werkelijk efficiënt en onafhankelijk orgaan te ontwikkelen en de economische gevolgen van de volledige tenuitvoerlegging van het *acquis* inzake de universele dienst te evalueren.

Roemenië heeft een begin gemaakt met structurele hervormingen op het gebied van *justitie en binnenlandse zaken*, maar er blijft nog heel wat werk te verrichten inzake de aanpassing van de wetgeving en vooral de versterking van de bestuurlijke en gerechtelijke capaciteit. Ondanks recente hervormingen, waaronder de goedkeuring van het Schengen-actieplan, is de efficiency van alle politiediensten beperkt en de grensinfrastructuur en het grensbeheer moeten worden verbeterd. Er zijn grote inspanningen vereist om de efficiency van het gerechtelijke apparaat te verbeteren.

Op het gebied van *buitenlandse betrekkingen* werden de handelsbelemmeringen geleidelijk afgebouwd en Roemenië heeft zich doorgaans sterk aangepast aan het *acquis*.

Er werd vooruitgang geboekt op het gebied van *financiële controle* en er worden moderne financiële beheers- en controlesystemen ingevoerd. Er moet verder werk worden gemaakt van de bescherming van de financiële belangen van de Gemeenschappen, de bestuurlijke capaciteit met betrekking tot de interne financiële controle van de overheid moet worden versterkt en de onafhankelijkheid van de Rekenkamer moet worden gegarandeerd.

De *capaciteit van het openbaar bestuur* in het algemeen om het *acquis* uit te voeren, blijft beperkt, wat de toetredingsvoorbereidingen sterk bemoeilijkt. Terwijl enkele bestuursonderdelen in staat zijn effectief te functioneren, zijn er vele belangrijke sectoren waar de bestuurlijke zwakte aanleiding geeft tot ernstige bezorgdheid. Deze bezorgdheid

reikt verder dan de overname van het *acquis* en geldt ook het beheer van de communautaire financiële steun. De regering, die een groot hervormingsprogramma heeft aangekondigd, heeft een begin gemaakt met de aanpak van dit probleem. Deze hervormingen bevinden zich echter nog maar in een conceptfase en moeten nog altijd worden uitgevoerd.

In de toetredingsonderhandelingen werden 13 hoofdstukken voorlopig afgesloten. De toezeggingen die bij de onderhandelingen werden gedaan, zijn gebaseerd op toetreding in 2007 en worden in het algemeen nagekomen.

Slowakije

Waar in het advies van 1997 en het periodieke verslag van 1998 nog werd geconcludeerd dat Slowakije niet aan de politieke criteria voldeed, kwam het periodieke verslag van 1999 voor het eerst tot een positieve beoordeling op dit vlak. Sindsdien heeft het land aanzienlijke vooruitgang geboekt bij de verdere consolidatie en versterking van de stabiliteit van zijn instellingen die de democratie, de rechtsorde, de mensenrechten en de eerbiediging en bescherming van minderheden garanderen. Dit werd het afgelopen jaar bevestigd. Slowakije voldoet nog steeds aan de criteria van Kopenhagen.

Er werd vooruitgang geboekt met de structuur en de werking van het overheidsapparaat, met name door de oprichting van een Ambtenarenbureau en de opbouw van gedecentraliseerde regionale overheidsdiensten. Met de uitvoering van de Ambtenarenwet werd vertraging opgelopen. Het degelijke functioneren van het zelfbestuur kan worden belemmerd door het feit dat de overdracht van bevoegdheden van het nationale naar het regionale niveau niet samengaat met fiscale decentralisatie.

Verdere belangrijke maatregelen werden genomen om de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht te versterken. Er werd met name verdere cruciale wetgeving goedgekeurd en een Juridische Raad opgericht. Er moet ten volle gebruik worden gemaakt van de nieuwe wetgeving en instellingen om de professionele onafhankelijkheid en politieke neutraliteit van de rechterlijke macht te waarborgen.

Er werd enige vooruitgang vastgesteld bij de strijd tegen de corruptie, die ernstige zorgen blijft baren, met name door de verdere uitvoering van de desbetreffende actieplannen en de opstelling van gedragscodes voor de publieke sector. Deze inspanningen moeten worden voortgezet.

Slowakije blijft de mensenrechten en vrijheden eerbiedigen.

Met name de wetgeving en het bestuur werden versterkt om de mensenhandel te bestrijden. Er werd een nieuwe Asielwet aangenomen, die onder andere voorziet in de oprichting van een onafhankelijk orgaan dat als beroepsinstantie in de asielprocedure zal fungeren.

Er werden aanzienlijke inspanningen geleverd ten behoeve van de verdere ontwikkeling en daadwerkelijke uitvoering van plannen voor de bescherming van de rechten van minderheden. Met name het Bureau van de regeringsgevolmachtigde voor Roma-aangelegenheden werd versterkt, de strategie voor de Roma-minderheid werd geïntensiveerd en de financiële middelen werden verhoogd. Er moet prioriteit worden gegeven aan de voortzetting en versterking van deze inspanningen, teneinde de

discriminatie effectief te bestrijden en de levensomstandigheden van de Romagemeenschap te verbeteren. De goedkeuring van alomvattende antidiscriminatie-wetgeving zou in dit opzicht een belangrijke stap voorwaarts betekenen.

In het advies van 1997 werd al nota genomen van de hervormingsinpanningen van de Slowaakse autoriteiten met het oog op de omschakeling van de economie. Sinds dat advies en in weerwil van de moeilijke internationale economische omstandigheden zijn de economische prestaties van het land erop vooruitgegaan. De macro-economische stabiliteit werd verwezenlijkt en het tempo van de hervormingen versneld, terwijl de Slowaakse autoriteiten zich verder inzetten om aan de economische toetredingseisen te voldoen.

Er wordt daarom geconcludeerd dat Slowakije een functionerende markteconomie is. Als het op het ingeslagen hervormingspad voortgaat, zou Slowakije in staat moeten zijn de concurrentiedruk en marktkrachten binnen de Unie het hoofd te bieden.

Verbeteringen zijn mogelijk op macro-economisch gebied, waar dringend maatregelen moeten worden genomen om het tekort op de begroting en de lopende rekening te verminderen. Het is van essentieel belang de uitgaven te hervormen, met name op het gebied van volksgezondheid en pensioenen alsook ten aanzien van subsidieverlening en borgstelling. Om het werkloosheidsprobleem op te lossen, dient een hele reeks van structurele hervormingen te worden doorgevoerd: zo moeten onder meer de negatieve prikkels in het systeem van de sociale bescherming worden geëlimineerd en moet de arbeidswetgeving flexibeler worden. Het toezicht op de financiële sector kan worden aangescherpt. De daadwerkelijke uitvoering van het wettelijke kader voor een markteconomie moet verder worden versterkt.

Sinds het advies heeft Slowakije zeer goede vorderingen geboekt met de aanpassing van zijn wetgeving en steeds meer ook met de versterking van zijn bestuurlijke capaciteit. Structurele tekortkomingen, die nog altijd bestaan op een aantal gebieden zoals vennootschapsrecht, vervoerbeleid, milieu en financiële controle, werden zonder onderbreking grotendeels verholpen.

Het afgelopen jaar heeft Slowakije verdere vooruitgang geboekt met de aanpassing van zijn wetgeving aan het *acquis* en de versterking van zijn bestuurlijke capaciteit. Bijzondere vooruitgang werd verwezenlijkt op het gebied van vrij verkeer van goederen, vrijheid van dienstverlening, landbouw, vervoer, energie, milieu, en justitie en binnenlandse zaken. Sectoren waar slechts beperkte vooruitgang werd geboekt in de periode waarop het verslag betrekking heeft, zijn onder andere regionaal beleid en coördinatie van structuurinstrumenten.

In het algemeen heeft Slowakije zijn wetgeving op vele gebieden in hoge mate aangepast aan het *acquis* en heeft het redelijk goede vooruitgang geboekt bij het totstandbrengen van de bestuurlijke capaciteit die vereist is om het *acquis* op tal van terreinen uit te voeren, ofschoon nog verdere inspanningen nodig zijn. Er werd in detail overeengekomen, met name tijdens de onderhandelingen en in het actieplan, hoe de resterende leemtes zullen worden opgevuld.

Wat de *interne markt* betreft, heeft Slowakije zijn wetgeving goed aangepast en heeft het redelijk goede vooruitgang geboekt met de opbouw van de passende bestuurlijke capaciteit. Wat het *vrije verkeer van goederen* betreft, heeft Slowakije zijn

wetgevingsaanpassing grotendeels voltooid en zijn bestuurlijke kader globaal op orde. De organen voor normalisatie en erkenning functioneren goed. De aandacht moet worden gericht op het nog om te zetten deel van het *acquis* inzake levensmiddelen en de versterking van de desbetreffende bestuurlijke structuren. Met name de passende infrastructuur voor markttoezicht is nog steeds niet volledig opgezet en ook de structuren inzake overheidsopdrachten moeten worden versterkt. Op het gebied van het *vrije verkeer van personen*, waar de voorbereidingen doorgaans goed opschieten, moet in het bijzonder de wetgeving voor de wederzijdse erkenning van kwalificaties worden voltooid en de bestuurlijke capaciteit voor de toekomstige coördinatie van de socialezekerheidsstelsels worden versterkt. Wat de *vrijheid van dienstverlening* betreft, werd het afgelopen jaar goede vooruitgang geboekt op het gebied van de financiële diensten. Ofschoon Slowakije op dit gebied goed is opgeschoten, moet het zijn inspanningen richten op de voltooiing van de aanpassing, met name in de verzekeringsbranche, en op de versterking van de bestuurlijke structuren, met name voor het financiële toezicht. De wetgevingsaanpassing op het gebied van het *vrije verkeer van kapitaal* is goed gevorderd; Slowakije moet zich met name concentreren op de versterking van zijn bestuurlijke capaciteit voor de strijd tegen het witwassen van geld.

Wat het *vennootschapsrecht* betreft, heeft Slowakije zijn wetgeving goed aangepast en zijn de bestuurlijke voorbereidingen relatief goed opgeschoten. Het afgelopen jaar werd met name vooruitgang geboekt bij de aanpassing van de wetgeving op het gebied van handelsmerken, modellen en octrooien. De bestuurlijke structuren voor de bestrijding van piraterij en namaak moeten worden versterkt. Wat het *mededingingsbeleid* betreft, heeft de aanpassing een goed niveau bereikt en de operationele bestuurlijke structuren zijn op orde. Het afgelopen jaar heeft Slowakije goed gepresteerd op het gebied van de handhaving van de staatssteunregels. De door het land verleende staatssteun aan de ijzer- en staalindustrie is echter niet in overeenstemming met protocol 2 van de Europa-overeenkomst. Op dit gebied, en ook op antitrustgebied, moet de bestuurlijke capaciteit verder worden versterkt.

Wat *landbouw* betreft, is Slowakije goed opgeschoten met de omzetting en uitvoering van het *acquis*. Met name het afgelopen jaar werd goede vooruitgang geboekt met de aanpassing van de veterinaire en fytosanitaire wetgeving. Verdere aandacht moet worden gegeven aan de versterking van de bestuurlijke capaciteit. Er moeten inspanningen worden geleverd wat betreft de bouw en het degelijke functioneren van de grenscontroleposten en de inrichtingen voor de verwerking van levensmiddelen moeten worden gemoderniseerd. Er moeten serieuze inspanningen worden geleverd om ervoor te zorgen dat er een volledig functionerend geïntegreerd beheers- en controlesysteem (IACS) voorhanden is. Er werd een tijdschema opgesteld om de in kaart gebrachte problemen in verband met het IACS te verhelpen.

De wetgevingsaanpassing en bestuurlijke voorbereiding op *energiegebied* zijn goed opgeschoten. De bestuurlijke capaciteit in het algemeen moet verder worden versterkt. Wat kernenergie betreft, heeft Slowakije er zich toe verbonden de twee reactoren van Bohunice V1 tegen 2006 respectievelijk 2008 te sluiten. Slowakije moet zijn projecttraject aanscherpen teneinde behoorlijke projecten te kunnen voorleggen voor de ontmanteling van de twee reactoren. Op het gebied van het *vervoerbeleid* heeft Slowakije zijn wetgeving in aanzienlijke mate aan het *acquis* aangepast en er werden opmerkelijke stappen gezet voor de versterking van de bestuurlijke capaciteit. De aanpassing, met name op het gebied van het spoorvervoer en de binnenwateren, moet worden voltooid.

De coördinatie tussen de verschillende hierbij betrokken ministeries en organen moet worden verbeterd.

Wat *belastingen* betreft, heeft Slowakije zijn wetgeving goed aangepast en de hervorming van de belastingdienst gaat door. De aanpassing van de wetgeving op het gebied van de directe zowel als de indirecte belastingen moet nog worden voltooid. De modernisering en versterking van de belastingdienst moet worden geïntensiveerd, aangezien de inning van de algemene belastingen nog steeds zwak is. Slowakije heeft een alomvattende en consistente hervormingsagenda opgesteld om de in kaart gebrachte tekortkomingen aan te pakken. Wat de *douane-unie* betreft, heeft Slowakije de aanpassing van zijn wetgeving voltooid en heeft het, in principe, de nodige bestuurlijke capaciteit ontwikkeld en versterkt. Er moet blijvende aandacht worden gegeven aan de handhaving van de omgezette wetgeving. Er werden aanzienlijke inspanningen geleverd op het gebied van IT-systemen die de uitwisseling van elektronische gegevens met de Europese Gemeenschap en haar lidstaten mogelijk moeten maken, op het gebied van belastingen en douane, maar hieraan moet nog verder worden gewerkt.

De wetgeving inzake *telecommunicatie en informatietechnologieën* is in hoge mate aangepast en de bestuurlijke structuren worden opgezet, maar de aanpassing moet nog worden voltooid, de bestuurlijke structuren moeten verder worden versterkt en er moet een duidelijke scheiding tussen de regelgevende en operationele taken worden aangebracht. De evaluatie van de economische gevolgen van de volledige tenuitvoerlegging van het *acquis* inzake de universele dienst wordt weldra verwacht.

De aanpassing van de wetgeving op het gebied van *sociaal beleid en werkgelegenheid* is goed gevorderd. De bestuurlijke structuren zijn meestal aanwezig, maar moeten verder worden versterkt. Met name moet worden voorzien in coördinatie van het toezicht op en de handhaving van het omgezette *acquis* inzake veiligheid en gezondheid op het werk. De bestuurlijke voorbereidingen voor het toekomstige beheer van het ESF moeten worden versterkt.

Slowakije heeft zijn wetgeving aangepast aan het *acquis* op het gebied van *regionaal beleid en coördinatie van structuurinstrumenten*, maar effectieve bestuurlijke structuren zijn slechts in beperkte mate voorhanden. Het afgelopen jaar werden de beheersstructuren en het betaalorgaan voor de uitvoering van de structuurfondsen en het cohesiefonds aangewezen. De definitieve uitvoeringsstructuur werd echter niet duidelijk gedefinieerd. De bestuurlijke capaciteit op dit gebied moet in aanzienlijke mate worden versterkt. De technische voorbereiding van projecten die voor communautaire financiering in aanmerking komen, moet aanzienlijk worden verbeterd. De nog resterende bestuurlijke tekortkomingen zijn aangegeven in de toezeggingen die in het kader van de onderhandelingen en het actieplan werden gemaakt, en de maatregelen om deze te verhelpen, worden genomen. De lopende inspanningen moeten aanzienlijk worden opgevoerd.

Op *milieugebied* is Slowakije goed gevorderd met de aanpassing aan het *acquis* en het opzetten van de vereiste bestuurlijke capaciteit om dit uit te voeren. Slowakije heeft onlangs zijn milieu-investeringen aanzienlijk opgevoerd. De inspanningen moeten nu worden gericht op de voltooiing van de omzetting van de wetgeving, met name op het gebied van geïntegreerde preventie van vervuiling, op de tenuitvoerlegging van de wetgeving inzake het toezicht op en het lozen of storten van gevaarlijke stoffen, en op de versterking van de bestuurlijke capaciteit. Wat het *consumentenbeleid* betreft, zijn de

aanpassing van de wetgeving en de bestuurlijke versterking goed opgeschoten, maar nog niet voltooid.

Wat de samenwerking op het gebied van *justitie en binnenlandse zaken* betreft, heeft Slowakije zijn wetgeving in aanzienlijke mate aan het *acquis* aangepast en de bestuurlijke structuren zijn doorgaans voorhanden. De uitvoering van het Schengenactieplan vordert goed. De aandacht moet nu worden gericht op de intensivering van de uitvoering van het omgezette *acquis* en de verdere versterking van de bestuurlijke capaciteit, met name op het gebied van grenscontrole en de bestrijding van illegale immigratie en criminaliteit.

Wat *financiële controle* betreft, is de aanpassing van de wetgeving goed gevorderd en de vereiste bestuurlijke structuren worden opgezet. Aandacht moet worden gegeven aan de versterking en de opbouw van de vereiste bestuurlijke capaciteit, met name op het gebied van de interne financiële controle van de overheid. Concrete maatregelen werden gepland en worden momenteel uitgevoerd om de in kaart gebrachte tekortkomingen te verhelpen. De inspanningen moeten worden opgevoerd.

Wat *bestuurlijke capaciteit* betreft, heeft Slowakije grotendeels een toereikende, maar nog steeds redelijk kwetsbare capaciteit opgebouwd voor de effectieve uitvoering en handhaving van het *acquis*, met name op het gebied van de interne markt en de diverse communautaire beleidsonderdelen. Slowakije moet erop letten dat de bestuurlijke structuren volledig operationeel zijn, met name om een eenvormige en voorspelbare uitvoering van het *acquis* te garanderen. De structuren die nodig zijn voor de uitvoering van het gedeelte van het *acquis* dat pas bij de toetreding van toepassing wordt, met name wat betreft goed en efficiënt beheer van EG-middelen, behoeven uiterst scherpe aandacht.

In de toetredingsonderhandelingen werden 27 hoofdstukken voorlopig afgesloten. Slowakije komt in het algemeen de toezeggingen die het tijdens de onderhandelingen heeft gedaan, na.

Rekening houdende met de vooruitgang die Slowakije sinds het advies heeft geboekt, de mate waarin het tot dusver zijn wetgeving heeft aangepast en zijn bestuurlijke capaciteit heeft opgebouwd, en de wijze waarop het uitvoering heeft gegeven aan de toezeggingen die het in de onderhandelingen heeft gedaan, is de Commissie van oordeel dat Slowakije volgens het beoogde tijdschema in staat zal zijn de verplichtingen van het lidmaatschap op zich te nemen. In de verdere aanloop naar de toetreding moet Slowakije zijn voorbereidingen voortzetten in overeenstemming met de toezeggingen die het tijdens de toetredingsonderhandelingen heeft gedaan.

Slovenië

In haar advies van 1997 kwam de Commissie tot de conclusie dat Slovenië aan de politieke criteria voldeed. Sindsdien heeft het land aanzienlijke vooruitgang geboekt bij de verdere consolidatie en versterking van de stabiliteit van zijn instellingen die de democratie, de rechtsorde, de mensenrechten en de eerbiediging en bescherming van minderheden garanderen. Dit werd het afgelopen jaar bevestigd. Slovenië voldoet nog steeds aan de politieke criteria van Kopenhagen.

Slovenië heeft aanzienlijke vooruitgang geboekt bij de hervorming van het openbaar bestuur met de goedkeuring van de Ambtenarenwet, de Wet inzake publiekrechtelijke lichamen en de Wet op het staatsbestuur. Met deze wetten is de kaderwetgeving voor de hervorming van het openbaar bestuur voorhanden. Het is nu zaak deze wetten volledig ten uitvoer te leggen.

De hervorming van het gerechtelijke apparaat is doorgegaan met wetswijzigingen en de vaststelling van maatregelen die de achterstand bij lopende rechtszaken moeten wegwerken. Slovenië heeft erkend dat de situatie verder moet worden verbeterd.

Slovenië blijft de mensenrechten en vrijheden eerbiedigen.

In het advies van 1997 werd al nota genomen van de aanmerkelijke hervormingsinspanningen van de Sloveense autoriteiten met het oog op de omschakeling van de economie. Sinds dat advies en in weerwil van de moeilijke internationale economische omstandigheden zijn de economische prestaties van het land erop vooruitgegaan. De macro-economische stabiliteit werd verwezenlijkt en de hervormingen werden versterkt, terwijl de Sloveense autoriteiten zich verder inzetten om aan de economische toetredingseisen te voldoen.

Er wordt daarom geconcludeerd dat Slovenië een functionerende markteconomie is. Als het op het ingeslagen hervormingspad voortgaat, zou Slovenië in staat moeten zijn de concurrentiedruk en marktkrachten binnen de Unie het hoofd te bieden.

Het terugdringen van het inflatiepeil kan worden verbeterd door indexeringsregelingen verder af te schaffen en de macro-economische beleidsmix daadkrachtiger te richten op de vermindering van de inflatie. Het concurrentievermogen van de economie zou worden ondersteund indien structurele hervormingen, zoals de definitieve liquidatie van de Sloveense Ontwikkelingsmaatschappij en de verdere privatisering in de financiële sector, werden versneld.

Sinds het advies heeft Slovenië zeer goede vorderingen geboekt met de omzetting en de uitvoering van het *acquis* en met de opbouw van de nodige instellingen voor de uitvoering en handhaving ervan.

Het afgelopen jaar heeft Slovenië verdere vooruitgang geboekt, in het bijzonder op het gebied van het vrije verkeer van personen, visserij, Economische en Monetaire Unie, werkgelegenheid en sociaal beleid, regionaal beleid, milieu en financiële controle. Er werd verdere, zij het beperkte vooruitgang geboekt op het gebied van consumentenbeleid en volksgezondheid.

In het algemeen heeft Slovenië zijn wetgeving op de meeste gebieden in hoge mate aangepast aan het *acquis* en heeft het goede vooruitgang geboekt bij het totstandbrengen van de bestuurlijke capaciteit die vereist is om het *acquis* uit te voeren, ofschoon nog verdere inspanningen nodig zijn. Er werd in detail overeengekomen, met name tijdens de onderhandelingen en in het actieplan, hoe de resterende leemtes zullen worden opgevuld.

Slovenië heeft goede vorderingen geboekt bij de aanpassing van zijn wetgeving op de belangrijkste gebieden van de interne markt en de meeste instellingen werden opgericht en functioneren goed. Wat het *vrije verkeer van goederen* betreft, is Slovenië goed opgeschoten met de aanpassing van zijn wetgeving en het functioneren van de

instellingen. Er blijft echter nog *acquis* om te zetten, in het bijzonder met betrekking tot levensmiddelen en enkele andere gebieden van sectorale wetgeving, en ook inzake overheidsopdrachten. De nieuwe instellingen voor normalisatie en certificering functioneren goed; hun bestuurlijke capaciteit moet verder worden opgevoerd en markttoezichtsystemen moeten worden versterkt. Na de goedkeuring van belangrijke wetgeving in het afgelopen jaar is het wettelijke kader voor het *vrije verkeer van personen* nu bijna voltooid. Enige aanscherping is echter vereist op het gebied van wederzijdse erkenning en de aanpassing van de wetgeving inzake burgerrechten moet tegen de toetreding voltooid zijn. De Sloveense wetgeving op het gebied van *vrijheid van dienstverlening* is grotendeels aan het *acquis* aangepast, en moet nu worden voltooid; de bestuurlijke capaciteit moet verder worden versterkt, inclusief het toezicht op de financiële diensten. De toetredingsvoorbereidingen op het gebied van het *vrije verkeer van kapitaal* zijn goed gevorderd en het afgelopen jaar werd verdere vooruitgang geboekt met de goedkeuring van nieuwe wetgeving en de opheffing van diverse beperkingen op geldtransacties. Passende aandacht moet worden gegeven aan de vertraging bij de opheffing van beperkingen op directe buitenlandse investeringen in verband met beleggingsfondsen en beheermaatschappijen, en de toetredingsvoorbereidingen op het gebied van betalingssystemen moeten nog altijd worden voltooid. Ten aanzien van het *vennootschapsrecht* is de situatie goed, maar er moeten verdere inspanningen worden geleverd om het aanpassingsproces te voltooien en de inspanningen voor de handhaving van de intellectuele-eigendomsrechten moeten worden voortgezet. De Sloveense voorbereidingen inzake *mededingingsbeleid* zijn redelijk goed gevorderd en de aandacht moet nu worden gericht op de voltooiing van het aanpassingsproces en goede prestaties bij de handhaving van de wetgeving om zo efficiënte concurrentie op de Sloveense markt tot stand te brengen.

De aanpassing van de wetgeving op *belastinggebied* is doorgegaan en de Sloveense wetgeving is nu bijna volledig in overeenstemming met het *acquis*. Slovenië moet zich nu concentreren op de voltooiing van de wetgevingsaanpassing. Slovenië heeft zijn wetgeving op *douanegebied* in hoge mate aangepast en moet zich nu concentreren op het verwijderen van de resterende elementen die onverenigbaar zijn met het *acquis*, en op de verdere versterking van de douanediensten via de lopende hervorming. Op beide gebieden moeten de IT-systemen verder worden ontwikkeld zodat er tussen de EG en Slovenië computergegevens kunnen worden uitgewisseld.

Slovenië heeft opnieuw gestage vooruitgang geboekt op *landbouwgebied*, met name bij veterinaire en fytosanitaire aangelegenheden, met de goedkeuring van nieuwe wetgeving, de oprichting van verschillende nieuwe instellingen en de erkenning van het SAPARD-bureau. Er werd goede vooruitgang geboekt bij de modernisering van inrichtingen voor levensmiddelen. Slovenië moet zich nu concentreren op de verdere versterking van zijn bestuurlijke capaciteit, de voltooiing van de beheersmechanismen voor het gemeenschappelijk landbouwbeleid en de instelling van de passende veterinaire en fytosanitaire controles, met name aan de grenzen, en het moet erop toezien dat deze behoorlijk functioneren.

Slovenië heeft goede vooruitgang geboekt op het gebied van *visserij* en de toestand is in het algemeen bevredigend te noemen. De inspanningen in deze sector moeten worden gericht op de goedkeuring van de nog over te nemen wetgeving en de verdere versterking van de capaciteit voor de uitvoering en de handhaving van de wetgeving.

Er werd verdere vooruitgang geboekt in de *vervoersector* met de oprichting van nieuwe instellingen. De algemene situatie op dit gebied is goed, ofschoon er enige vertraging werd opgelopen in de spoorsector. Slovenië moet zich nu concentreren op de voltooiing van de wetgevingsaanpassing en de versterking van de bestuurlijke capaciteit. De toetredingsvoorbereidingen in de *energiesector* zijn doorgegaan en goed opgeschoten. De bestuurlijke capaciteit moet verder worden versterkt, met name wat betreft de regelgevende autoriteit en de autoriteit voor nucleaire veiligheid. Deze laatste moet *de jure* onafhankelijk worden gemaakt van de bevordering van kernenergie.

Slovenië heeft sinds het laatste periodieke verslag zeer goede vorderingen geboekt met de aanwijzing van de structuren die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van het *regionaal beleid* en de voorbereidingen voor de uitvoering van de structuurfondsen en het cohesiefonds liggen goed op schema. Zij moeten worden voortgezet, inclusief de technische voorbereiding van projecten die voor communautaire financiering in aanmerking komen. Op het gebied van *werkgelegenheid en sociale zaken* is de aanpassing van de wetgeving het afgelopen jaar aanzienlijk opgeschoten, met name dankzij de goedkeuring van de Wet inzake arbeidsverhoudingen. De algemene situatie op dit gebied is goed en de inspanningen moeten nu worden gericht op de versterking van de capaciteit voor de uitvoering van het *acquis* inzake veiligheid en gezondheid op het werk, inclusief de versterking van de arbeidsinspectiediensten.

De aanpassing van de wetgeving op *milieugebied* is met de goedkeuring van belangrijke nieuwe wetgeving in het afgelopen jaar op een hoog niveau gebracht. Slovenië moet zich nu concentreren op de voltooiing van de omzetting van de horizontale wetgeving, de omzetting van de richtlijn inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging (die vertraging heeft opgelopen) en de verwerving van voldoende investeringsmiddelen voor de uitvoering van het *milieu-acquis*. Ofschoon de aanpassing van de wetgeving op het gebied van *consumentenbeleid en volksgezondheid* goed gevorderd is, moet zij nog steeds worden voltooid en de bestuurlijke capaciteit nog altijd worden verbeterd.

Het afgelopen jaar kende goede vooruitgang in de *postsector* met de goedkeuring van de Postwet en de toetredingsvoorbereidingen liggen goed op schema. De aandacht moet nu worden gericht op het versterken van de concurrentie op *telecommunicatiegebied*. Het niveau van voorbereiding op het gebied van *cultuur en audiovisueel beleid* is goed, maar Slovenië moet de aanpassing van de wetgeving voltooien en zijn instellingen versterken.

Slovenië heeft opnieuw goede vooruitgang geboekt bij de voorbereiding op zijn toetreding op het gebied van *justitie en binnenlandse zaken*, met name met de oprichting van nieuwe instellingen. De wetgevingsaanpassing is goed gevorderd, maar moet nog worden voltooid, in het bijzonder wat asiel en migratie betreft. De instellingen moeten verder worden versterkt en Slovenië moet zijn inspanningen voortzetten om zijn capaciteit en infrastructuur voor grensbeheer te verbeteren overeenkomstig het Schengen-actieplan, met name voor het gedeelte dat de buitengrens van de Unie zal worden.

Er werd sinds het laatste periodieke verslag zeer goede vooruitgang geboekt ten aanzien van *financiële controle* en de toetredingsvoorbereidingen op dit gebied zijn goed opgeschoten. Slovenië moet er zich nu op toelleggen dat de regels daadwerkelijk worden uitgevoerd en dat de geplande versterking van de bestuurlijke capaciteit voor de interne financiële controle van de overheid plaatsvindt.

De bestuurlijke capaciteit van Slovenië voor de uitvoering van het acquis werd in de periode waarop het verslag betrekking heeft, verder versterkt. De institutionele structuren voor de uitvoering van het *acquis* zijn voor het grootste deel aanwezig en het is nu zaak dat deze instanties de beschikking krijgen over voldoende middelen om te kunnen functioneren. Slovenië moet zijn inspanningen voor de verbetering van zijn bestuurlijke capaciteit voortzetten, met name op het gebied van vrijheid van dienstverlening, landbouw, visserij, spoorvervoer, energie, telecommunicatie, cultuur en audiovisueel beleid, milieu, consumentenbeleid en volksgezondheid, en justitie en binnenlandse zaken. De structuren die nodig zijn voor de uitvoering van het *acquis* dat pas bij de toetreding van toepassing wordt, met name wat betreft goed en efficiënt beheer van EG-middelen, behoeven scherpe aandacht.

In de toetredingsonderhandelingen werden 28 hoofdstukken voorlopig afgesloten. Slovenië komt in het algemeen de toezeggingen die het tijdens de onderhandelingen heeft gedaan, na. Er is echter wel vertraging opgelopen bij de opheffing van beperkingen op directe buitenlandse investeringen in verband met beleggingsfondsen en beheermaatschappijen, het opzetten van het vissersvlootregister, het creëren van de wettelijke basis voor de herstructurering van de spoorwegen en de omzetting van de richtlijn inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging. Deze kwesties moeten worden aangepakt.

Rekening houdende met de vooruitgang die Slovenië sinds het advies heeft geboekt, de mate waarin het tot dusver zijn wetgeving heeft aangepast en zijn bestuurlijke capaciteit heeft opgebouwd, en de wijze waarop het uitvoering heeft gegeven aan de toezeggingen die het in de onderhandelingen heeft gedaan, is de Commissie van oordeel dat Slovenië volgens het beoogde tijdschema in staat zal zijn de verplichtingen van het lidmaatschap op zich te nemen. In de verdere aanloop naar de toetreding moet Slovenië zijn voorbereidingen voortzetten in overeenstemming met de toezeggingen die het tijdens de toetredingsonderhandelingen heeft gedaan.

Turkije

Het besluit van Helsinki in 1999 om Turkije de status van kandidaat-lidstaat te verlenen, heeft het land ertoe aangezet een reeks ingrijpende hervormingen door te voeren. In oktober 2001 werd een omvangrijke grondwetsherziening doorgevoerd die tot doel had de garanties op het gebied van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden te versterken en de redenen voor de doodstraf te beperken. In november 2001 werd een nieuw burgerlijk wetboek vastgesteld. In februari, maart en augustus 2002 werd telkens een pakket hervormingsmaatregelen aangenomen. De doodstraf werd afgeschaft in vreedstijd. De noodtoestand werd opgeheven in twee provincies in het zuidoosten en er werd besloten hem ook in de twee overige provincies waar hij nog van kracht is, tegen het eind van het jaar op te heffen.

De goedkeuring van deze hervormingen is een belangrijk signaal van de vastberadenheid van de meerderheid van de Turkse politieke leiders om te streven naar een verdere aanpassing aan de normen en waarden van de Europese Unie. De hervormingen van augustus werden aangenomen onder moeilijke politieke en economische omstandigheden en zijn van bijzonder belang omdat zij betrekking hebben op traditioneel gevoelige kwesties.

De hervorming van het gevangeniswezen is doorgestaan en er werd vooruitgang geboekt met de verbetering van de fysieke omstandigheden. De toezichtsraden zijn operationeel en het nieuwe systeem van rechtshandavingsmagistraten functioneert. Een aantal aanbevelingen van het Europees Comité inzake de voorkoming van folteringen wordt ten uitvoer gelegd. Ondanks de vooruitgang blijven er echter bepaalde problemen bestaan met de omstandigheden in de gevangenissen van het F-type.

De verkorting van de duur van de voorlopige hechtenis (politiebewaring) is een positieve ontwikkeling in de context van de strijd tegen folteringen. Het gebrek aan onmiddellijke toegang tot een advocaat betekent echter dat gedetineerden die veroordeeld zijn door staatsveiligheidsrechtbanken, nog steeds "incommunicado" gevangen worden gehouden. In de gebieden waar de noodtoestand van kracht is, geldt nog altijd een langere bewaringsperiode. Er waren opnieuw berichten over vermeende folteringen en mishandeling en er werd weinig vooruitgang geboekt bij de vervolging van de personen die van dergelijke misbruiken werden beschuldigd.

Het hervormingspakket van augustus voorziet in een nieuw proces voor de personen die volgens het Europees Hof voor de rechten van de mens werden veroordeeld in strijd met het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.

De wijziging in artikel 159 van het Turkse Strafwetboek houdt in dat er niet langer een strafrechtelijke sanctie wordt uitgesproken voor meningsuitingen die niet de "intentie" hebben de staatsinstellingen te "beledigen". Wijzigingen in artikel 312 van het Strafwetboek en in de Antiterrorwet, de Perswet, de Wet op de politieke partijen en de Wet op verenigingen hebben bepaalde beperkingen ten aanzien van de vrijheid van meningsuiting, vereniging, de pers en radio en televisie versoepeld.

Met het pakket van augustus werden enkele beperkingen in de Omroepwet opgeheven die in mei opnieuw waren aangenomen door het parlement na het veto van de president. De vervolging van schrijvers, journalisten en uitgeverij is echter doorgestaan.

Er werd vooruitgang geboekt op het gebied van vrijheid van vereniging, waar de Wet op verenigingen werd gewijzigd en enkele beperkingen werden opgeheven. Diverse gronden voor het verbieden van verenigingen worden echter gehandhaafd.

Ook het in het algemeen restrictieve karakter van de Wet op verenigingen, inclusief het systeem van voorafgaande goedkeuring, bleef ongewijzigd. Buitenlandse verenigingen in Turkije zijn onderworpen aan bepaalde beperkingen en strikte controles.

Met het hervormingspakket van augustus zijn nu ook radio en televisie en onderwijs in andere talen dan het Turks toegelaten. Ofschoon de Wet op stichtingen werd gewijzigd, gelden er voor religieuze minderheden nog steeds beperkingen ten aanzien van rechtspersoonlijkheid, eigendomsrechten, opleiding van geestelijken en onderwijs.

Het nieuwe Burgerlijke Wetboek omvat bepalingen die ertoe strekken de gelijkheid tussen vrouwen en mannen te bevorderen en de garanties inzake de bescherming en de rechten van het kind te versterken. Turkije heeft in 1969 het VN-Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie geratificeerd. De vakbonden blijven echter onderworpen aan beperkingen en kinderarbeid bestaat nog steeds. De wetgeving

die in verminderde straffen voorziet voor misdaden die betrekking hebben op eermoorden, is nog steeds van toepassing.

De hervorming van het gerechtelijke apparaat is doorgedaan. De bevoegdheid van de staatsveiligheidsrechtbanken werd ingeperkt en de duur van de voorlopige hechtenis ingekort. De wijze waarop deze rechtbanken functioneren, is echter nog steeds niet in overeenstemming met de internationale normen. Er zijn ook nu nog berichten dat justitie niet altijd op een onafhankelijke en consistente wijze optreedt. Rechters en wetshandhavers hebben opleidingscursussen in mensenrechten gevolgd.

Het afgelopen jaar werd een aantal initiatieven genomen om het openbare leven in Turkije transparanter te maken. Corruptie blijft evenwel een ernstig probleem. De desbetreffende verdragen van de Raad van Europa werden nog niet geratificeerd.

De opheffing van de noodtoestand in twee provincies in het zuidoosten heeft geleid tot een verbetering van de dagelijkse levensomstandigheden daar. De bescherming van de mensenrechten in deze streek moet worden verbeterd.

De grondwetswijziging die in een wijziging van de samenstelling en de rol van de Nationale Veiligheidsraad voorziet, werd in de praktijk gebracht. Dit blijkt evenwel geen verandering teweeg te hebben gebracht in de wijze waarop de Nationale Veiligheidsraad in de praktijk functioneert.

Turkije heeft onverminderd zijn steun uitgesproken voor rechtstreekse gesprekken tussen de leiders van de twee gemeenschappen op Cyprus om tot een alomvattend akkoord voor het probleem Cyprus te komen. De EU heeft, in overeenstemming met verklaringen van de VN-Veiligheidsraad, beklemtoond dat Turkije verdere stappen dient te zetten om het Turks-Cyprische leiderschap ertoe te bewegen te streven naar een akkoord voor het eind van de toetredingsonderhandelingen.

De betrekkingen tussen Turkije en Griekenland zijn verder verbeterd. De inspanningen gaan door om nieuwe vertrouwenswekkende maatregelen in werking te doen treden. In maart 2002 hebben de twee ministers van Buitenlandse Zaken eerste verkennende gesprekken over de Egeïsche Zee gevoerd.

In het algemeen heeft Turkije opmerkelijke vooruitgang geboekt bij het voldoen aan de politieke criteria van Kopenhagen sinds het verslag van de Commissie van 1998⁸ en met name in de loop van het voorbije jaar. De in augustus 2002 goedgekeurde hervormingen zijn zeer ingrijpend. Samen leggen zij nagenoeg de volledige grondslag voor de

⁸ In haar verslag van 1998 concludeerde de Commissie als volgt: "In politiek opzicht blijkt uit deze beoordeling dat de functionering van de overheidsinstanties op enkele punten tekortkomingen vertoont, dat de schending van mensenrechten voortgaat en dat de behandeling van minderheden in belangrijke mate onbevredigend is. Het ontbreken van burgerlijke controle op het leger is zorgwekkend. Deze situatie vertaalt zich in de belangrijke rol die het leger speelt in de politiek via de Nationale Veiligheidsraad. Het is noodzakelijk een civiele in plaats van een militaire oplossing te vinden om een einde te maken aan de situatie in het zuidoosten van Turkije, temeer daar de in Turkije vastgestelde schendingen van de politieke en mensenrechten direct of indirect samenhangen met deze situatie. De Commissie is zich ervan bewust dat de Turkse regering ernaar streeft een einde te maken aan de schending van de mensenrechten in haar land, maar moet vaststellen dat dit streven in de praktijk nog geen effect van betekenis heeft gehad. Het proces van democratische hervorming waarmee Turkije in 1995 is begonnen, moet worden voortgezet. Afgezien van het oplossen van deze problemen dient Turkije een constructieve bijdrage te leveren tot het oplossen van alle geschillen met diverse buurlanden langs vreedzame weg en in overeenstemming met het internationale recht." In de daaropvolgende verslagen werd melding gemaakt van kwesties zoals de burgerlijke controle op het leger, aanhoudende schendingen van mensenrechten, foltering en het gebrek aan bescherming van culturele rechten.

versterking van de democratie en de bescherming van de mensenrechten in Turkije. Zij maken de weg vrij voor verdere wijzigingen die de Turkse burgers geleidelijk in staat moeten stellen rechten en vrijheden uit te oefenen die vergelijkbaar zijn met die in de Europese Unie.

Turkije voldoet evenwel niet volledig aan de politieke criteria. Ten eerste omvatten de hervormingen een reeks belangrijke beperkingen, die in dit verslag worden beschreven, ten aanzien van de volledige uitoefening van fundamentele rechten en vrijheden. Belangrijke beperkingen blijven bestaan ten aanzien van met name de vrijheid van meningsuiting, waaronder in het bijzonder de schrijvende pers en radio en televisie, de vrijheid van vreedzame vergadering, de vrijheid van vereniging, de vrijheid van godsdienst en het recht op beroep.

Ten tweede vereisen vele hervormingen de vaststelling van verordeningen of andere bestuurlijke maatregelen, die in overeenstemming met de Europese normen zouden moeten zijn. Sommige van deze maatregelen werden al ingevoerd, andere worden momenteel opgesteld. Om effectief te zijn, moeten de hervormingen daadwerkelijk worden toegepast door de uitvoerende en gerechtelijke instanties op alle niveaus in het hele land.

De Commissie is van mening dat het besluit van de Hoge Verkiezingsraad om een leider van een grote politieke partij uit te sluiten van de algemene verkiezingen op 3 november, indruist tegen de geest van de hervormingen.

Ten derde moet een aantal belangrijke kwesties die onder de politieke criteria vallen, nog adequaat worden aangepakt. Hiertoe behoren de strijd tegen foltering en mishandeling, burgerlijke controle op het leger, de situatie van mensen die gevangen zijn gezet vanwege niet-gewelddadige meningsuitingen en de naleving van de uitspraken van het Europees Hof voor de rechten van de mens.

In het licht van de opmerkelijke vooruitgang van de afgelopen jaren en de resterende gebieden waaraan nog verdere aandacht moet worden geschonken, wordt Turkije aangemoedigd het hervormingsproces voort te zetten om de democratie en de bescherming van de mensenrechten, wettelijk en feitelijk, te versterken. Dit zal Turkije in staat stellen de obstakels die de volledig vervulling van de politieke criteria nog in de weg staan, te overwinnen.

Turkije heeft vooruitgang geboekt op het gebied van de werking van zijn markteconomie, waardoor het de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie beter het hoofd zou moeten kunnen bieden, maar gaat nog steeds gebukt onder de gevolgen van de twee financiële crises die de economie sterk hebben gedestabiliseerd.

Nadat eerder verschillende malen werd geprobeerd de economie te stabiliseren, levert het huidige hervormingsprogramma positieve resultaten op en is er een hervatting van de groei. De begrotingsdiscipline is verbeterd en de transparantie van de overheidsrekeningen is fors toegenomen, terwijl de inflatoire krachten afnemen. Politieke bemoeienis, een van de hoofdoorzaken van de economische instabiliteit in Turkije, werd aan banden gelegd en er wordt werk gemaakt van structurele zwakheden, zoals een kwetsbare en verstoorde banksector. De ordening van en het toezicht op de financiële markt werden versterkt. Er werden belangrijke stappen gezet naar de liberalisering van cruciale markten, zoals landbouw en energie.

Om de werking van zijn markten en zijn concurrentievermogen te verbeteren, moet Turkije het huidige hervormingsproces voortzetten met het oog op de totstandbrenging van macro-economische stabiliteit en een duurzame begrotingspositie. Dit vereist in de eerste plaats dat de aanhoudend hoge inflatie verder wordt verminderd en de begrotingsdiscipline wordt gehandhaafd. In de banksector moeten de normen inzake bedrijfseconomisch toezicht en verslaglegging in overeenstemming worden gebracht met de internationale normen. De privatisering van de staatsbanken en -bedrijven moet worden versneld en de deregulering van de markt moet worden voltooid. Het is belangrijk de investeringen in productieve doeleinden te verhogen en bijzondere aandacht te geven aan het onderwijs om het concurrentievermogen en het groeipotentieel van de economie te verhogen. De instroom van directe buitenlandse investeringen moet worden gestimuleerd door bureaucratische procedures te vereenvoudigen en nog resterende obstakels uit de weg te ruimen.

Sinds het verslag van 1998 heeft Turkije vooruitgang geboekt met de aanpassing van zijn wetgeving op de gebieden die onder de douane-unie vallen. Tevens werd vooruitgang geboekt op gebieden zoals de banksector, telecommunicatie, energie en landbouw. De financiële sector werd geherstructureerd en de desbetreffende bestuurlijke structuren werden gestroomlijnd. Op andere gebieden werd weinig vooruitgang geboekt.

Het afgelopen jaar heeft Turkije verdere vooruitgang geboekt op het gebied van de interne markt, met name op het gebied van overheidsopdrachten, energie en justitie en binnenlandse zaken. De vooruitgang bij het versterken van de bestuurlijke capaciteit voor de uitvoering van het *acquis* was beperkt.

Over de hele linie heeft Turkije zijn wetgeving goed aangepast op de gebieden die onder de douane-unie vallen, terwijl de aanpassing op andere gebieden minder ver gevorderd is. Er blijven grote discrepanties tussen het *acquis* en de Turkse wetgeving. De bestuurlijke capaciteit moet worden versterkt. Er zijn nog steeds aanzienlijke inspanningen vereist.

Wat de interne markt betreft, is op het gebied van het *vrije verkeer van goederen* de in 2001 aangenomen kaderwet inzake het vrije verkeer van producten in werking getreden. In een hele reeks sectoren werden diverse uitvoeringswetten aangenomen. Er blijven aanzienlijke *technische handelsbelemmeringen* bestaan. De harmonisatiewerkzaamheden in sectoren zoals levensmiddelen, farmaceutische producten en cosmetica, moeten worden voortgezet. Er moet ook nog veel werk worden verricht om diverse instanties (voor normalisatie, erkenning en conformiteitsbeoordeling) op te richten en de werking ervan te verbeteren. Een passend markttoezichtstelsel moet worden opgezet. Ondanks de vaststelling van de kaderwet wordt nog steeds toezicht in het pre-marktstadium verricht. De huidige inspanningen zijn gericht op de opleiding van personeel en de verbetering van de materiële middelen van de bevoegde instanties. Wat overheidsopdrachten betreft, werd in mei een nieuwe wet aangenomen, die vervolgens in juni 2002 werd gewijzigd. Deze wet is een belangrijke stap op de weg naar de aanpassing van de Turkse regels inzake overheidsopdrachten aan het *acquis communautaire*. Verdere inspanningen zijn vereist om de aanzienlijke verschillen tussen de nieuwe wet en het *acquis* weg te werken. Er is geen vooruitgang op het gebied van het *vrije verkeer van personen*.

Op het gebied van het *vrije verkeer van kapitaal* blijven belangrijke beperkingen op buitenlandse investeringen in diverse sectoren bestaan. De tenuitvoerlegging van de wetgeving op het gebied van witwassen moet meer aandacht krijgen. De aanpassing van

de wetgeving inzake *financiële diensten* is goed gevorderd en in 2001 werd verdere vooruitgang geboekt in het kader van de reorganisatie van de financiële sector. Op het gebied van de niet-financiële diensten was er geen vooruitgang, en er moet nog veel werk worden verricht om de Turkse wetgeving aan het desbetreffende *acquis* aan te passen. Op het gebied van het *vennootschapsrecht* werden inspanningen geleverd in de strijd tegen piraterij en namaak. De wetgeving moet verder worden uitgevoerd en het Turkse Octrooibureau moet volledig onafhankelijk worden. Op het gebied van het *mededingingsbeleid* blijft de toepassing van antitrustbepalingen bevredigend. Er werd geen vooruitgang geboekt met de aanpassing van het Turkse staatssteunbeleid aan het *acquis* en er moet voorrang worden gegeven aan de oprichting van een onafhankelijke autoriteit op het gebied van staatssteun.

Wat *landbouw* betreft, is Turkije begonnen met de registratie van grond en levende runderen. De voorbereidingen voor een plantenpaspoort zijn nog niet begonnen. Er werd geen werk gemaakt van andere punten die onder de desbetreffende prioriteit van het toetredingspartnerschap vallen. Wat dier- en plantgezondheid betreft, wordt gewerkt aan een strategie voor de aanpassing van de wetgeving. De handhavingscapaciteit werd niet verbeterd. Turkije moet zich concentreren op de omzetting, uitvoering en handhaving van de EG-wetgeving in de veterinaire en fytosanitaire sector. Algemeen genomen is de vooruitgang met de aanpassing van de wetgeving aan het *acquis* op het gebied van de landbouw beperkt.

Wat *visserij* betreft, werd er geen vooruitgang geboekt bij de aanpassing aan het gemeenschappelijke visserijbeleid. Het vissersvlootregister moet worden gemoderniseerd. Er blijven grote discrepanties bestaan met de hoofdlijnen van het communautaire visserijbeleid, met name inzake visbestandbeheer, inspecties en controle, en markt- en structuurbeleid.

Wat het *vervoerbeleid* betreft, moet Turkije meer vaart zetten achter de vereiste wetgevende werkzaamheden voor de overname van het *vervoeracquis*. De bestuurlijke capaciteit om de desbetreffende wetgeving in alle sectoren toe te passen en uit te voeren, moet worden verbeterd. In vele sectoren (met name het weg- en maritieme vervoer) is de aanpassing slechts zeer gedeeltelijk en veelal het resultaat van de omzetting van internationale overeenkomsten.

Op *belastinggebied* is een begin gemaakt met de aanpassing van accijnsrechten en BTW en er werd enige vooruitgang geboekt in verband met tarieven en andere vrijstellingen. Op het gebied van indirecte belastingen zijn er aanzienlijke verdere inspanningen vereist. Op het gebied van directe belastingen moet Turkije de belastinginning verbeteren en discriminerende maatregelen wegnemen. Over de hele linie genomen is de aanpassing aan het *acquis* op het gebied van directe en indirecte belastingen slechts gedeeltelijk. Ten aanzien van de *douane-unie* is de aanpassing op papier groot, maar zijn de werkwijzen in de praktijk weinig aangepast.

Op de meeste terreinen verschilt de Turkse *statistische* infrastructuur nog zeer van die van de EU. De samenwerking tussen de Turkse autoriteiten en Eurostat is onlangs van start gegaan. Er is een begin gemaakt met de aanpassing aan het *acquis* en er moeten aanzienlijke inspanningen worden geleverd.

Er zijn stappen genomen op het gebied van *sociaal beleid en werkgelegenheid*, maar deze zijn niet altijd volledig in overeenstemming met het *acquis*. Het is dringend nodig de

voorwaarden voor een echte sociale dialoog op alle niveaus te creëren en te versterken. Ondanks enige vooruitgang is de Turkse wetgeving op de meeste gebieden nog helemaal niet aangepast aan het *acquis*.

Wat *energie* betreft, werd aanzienlijke vooruitgang geboekt in de sectoren elektriciteit en gas. De twee belangrijke wetten die vorig jaar werden aangenomen, zijn verder ten uitvoer gelegd en er werd vooruitgang geboekt met de oprichting van een onafhankelijke toezichthouder voor de elektriciteits- en gasector. De aanpassing aan het *acquis* schiet goed op. Er zijn echter verdere inspanningen vereist.

In de *telecommunicatiesector* werd er geen vooruitgang geboekt met de liberalisering van de mobiele en de vaste markten noch met de uitvoering van het wettelijke kader betreffende dominante actoren. Er werd vooruitgang geboekt met de goedkeuring van nieuwe wetgeving op het gebied van vergunningen, interconnectie en tot op zekere hoogte universele dienstverlening. Verdere inspanningen zijn vereist om de bestuurlijke capaciteit van de telecom toezichthouder te versterken, met name op het gebied van personeel en opleiding. Over de hele linie genomen blijft de aanpassing aan het *acquis* beperkt.

Wat *cultuur en audiovisueel beleid* betreft, is de nieuwe omroepwet niet in overeenstemming met het *acquis*. Over de hele linie genomen blijft de aanpassing aan het *acquis* beperkt.

Wat *regionaal beleid* betreft, heeft Turkije een voorlopige kaart ten behoeve van regionale ontwikkeling opgesteld volgens NUTS-indelingscriteria en Eurostat heeft deze goedgekeurd. Bij het plannings- en regionale beleid werd van deze indeling echter nog geen gebruik gemaakt. Tot dusver is geen effectieve regionale beleidsstrategie in overeenstemming met EU-normen ontwikkeld. Over de hele linie genomen blijft de aanpassing aan het *acquis* beperkt.

Op *milieugebied* werd er wetgeving aangenomen met het oog op de aanpassing aan de MER-richtlijn. Er werden stappen gezet om een plan op te zetten voor de financiering van de investeringen. De vaststelling van een milieu-inspectieverordening vormt een positieve stap op weg naar de uitbreiding van de Turkse bestuurlijke capaciteit voor de uitvoering van het *acquis*. Over de hele linie genomen blijft de aanpassing aan het *acquis* beperkt.

Op het gebied van *consumentenbeleid en volksgezondheid* is de aanpassing beperkt en er moeten aanzienlijke inspanningen worden geleverd om de wetgeving aan te passen en de bestuurlijke capaciteit en het consumentenbewustzijn te versterken.

Op het gebied van *justitie en binnenlandse zaken* werden inspanningen geleverd om grotere bekendheid te geven aan EU wetgeving en -praktijken, met name op gebieden zoals asiel en illegale migratie. Er werden verdere stappen gezet om de strijd tegen de georganiseerde misdaad, de drugshandel en de corruptie te versterken. De wettelijke basis voor de bestrijding van mensenhandel werd gelegd. Er is een begin gemaakt met de aanpassing aan het *acquis*, met name inzake visumbeleid, maar verdere grote inspanningen zijn vereist. De strijd tegen illegale migratie moet radicaal worden opgevoerd.

Wat *buitenlandse betrekkingen* betreft, moet worden gestreefd naar de overname van het Stelsel van algemene preferenties.

Wat *financiële controle* betreft, moeten de mechanismen voor financiële en begrotingscontrole binnen de Turkse overheid worden verbeterd. In het algemeen werd er een begin gemaakt met de aanpassing aan het *acquis* en er moeten verdere aanzienlijke inspanningen worden geleverd.

De bestuurlijke capaciteit op verschillende terreinen moet worden versterkt om ervoor te zorgen dat het *acquis* daadwerkelijk wordt uitgevoerd en gehandhaafd. Op alle niveaus van het overheidsapparaat is een vergaande hervorming vereist. Op sommige terreinen houdt dit de oprichting van nieuwe structuren in, bijvoorbeeld op het gebied van staatssteun en regionale ontwikkeling. Op sommige terreinen werden nieuwe regelgevende instanties opgezet. Hun autonomie moet worden gegarandeerd, terwijl tegelijkertijd voldoende personeel en financiële middelen beschikbaar moeten worden gesteld.

BIJLAGE 2: HET HOOFDSTUK “OVERIG”

Het hoofdstuk "overig" zal niet als de andere onderhandelingshoofdstukken worden behandeld. Dit hoofdstuk is in feite een verzameling van kwesties die grotendeels geen discussie opleveren maar niet thuishoren in de andere onderhandelingshoofdstukken.

In de eerste plaats zullen in het toetredingsverdrag de regels moeten worden vastgesteld voor het beheer en de geleidelijke afschaffing van de pretoetredingssteun. Tot eind 2003 zal in het kader van de programma's ISPA, SAPARD en PHARE in totaal zo'n 5 miljard euro aan middelen voor de nieuwe lidstaten zijn vastgelegd, maar hiervoor zullen nog tot eind 2006 contracten moeten worden afgesloten of op zijn minst betalingen moeten worden verricht. Terwijl ISPA en SAPARD in een soortgelijk kader zullen worden voortgezet onder het cohesiefonds en de fondsen voor plattelandsontwikkeling, zal de PHARE-steun tegen 2006 geleidelijk moeten worden afgeschaft. In het toetredingsverdrag zullen bepaalde overgangsregelingen moeten worden opgenomen, waaronder regels inzake de verdere overdracht van bevoegdheden voor het beheer van de pre-toetredingssteun aan de nieuwe lidstaten naar een sterker gedecentraliseerd uitvoeringssysteem (EDIS) (inclusief personele middelen en voorwaarden voor de vrijmaking van middelen). PHARE-middelen zouden pas mogen worden vrijgemaakt als het sterker gedecentraliseerde systeem door de toetredende landen werd geïmplementeerd. Bij ISPA is een dergelijke benadering niet mogelijk, teneinde de nieuwe lidstaten niet te kort te doen ten opzichte van huidige lidstaten.

Voorts zal de beoogde overgangsfaciliteit voor bepaalde acties ten behoeve van institutionele opbouw preciezer moeten worden gedefinieerd. Aangezien het hier een voortzetting van de activiteiten in het kader van het PHARE-programma betreft, stelt de Commissie voor om voor de uitvoering ervan in de periode 2004-2006 gebruik te maken van de al bestaande structuren, d.w.z. het PHARE-comité, en te werken via het in de nieuwe lidstaten opgezette EDIS. Om overlapping te vermijden met het soort acties dat in de toekomst via de structuurfondsen kan worden gefinancierd, stelt de Commissie in dit stadium voor de acties voor institutionele opbouw te beperken tot:

- justitie en binnenlandse zaken (versterking van het gerechtelijke apparaat, grenscontroles, strategie ter bestrijding van corruptie);
- interne markt, met inbegrip van de douane-unie;
- milieu
- veterinaire diensten en opbouw van bestuurlijke capaciteit met betrekking tot voedselveiligheid;
- beheer en controle op landbouwgebied, met inbegrip van het IACS;
- nucleaire veiligheid;
- algemene hervorming van het openbaar bestuur en horizontale technische bijstand (TAIEX/statistiek).

Het is evenwel mogelijk dat op een later ogenblik in andere acties moet worden voorzien, met name om rekening te houden met de uitkomst van de onderhandelingen.

Ten derde, wat de ontmanteling van de kerncentrales van Ignalina in Litouwen en Bohunice V1 in Slowakije betreft, doen de resultaten van de onderhandelingen verwachten dat een specifieke ontmantelingsfaciliteit zal moeten worden opgericht om de communautaire steun te financieren, ten minste tot en met 2006. De Commissie heeft in haar mededeling van 30 januari 2002 voorgesteld om voor de ontmanteling van Ignalina voor 2004, 2005 en 2006 jaarlijks telkens 70 miljoen euro vast te leggen. Verder heeft zij aangegeven dat middelen die anders uit hoofde van PHARE zouden zijn toegewezen, na de uitbreiding onder begrotingsonderdeel 3 zullen moeten worden vastgelegd. De geraamde cijfers zullen naar boven of beneden worden bijgesteld op basis van het uitgavenprofiel van de ontmantelingsactiviteiten die met de middelen voor de ontmanteling van Bohunice en Ignalina worden opgezet.

Aangezien de financiering van deze activiteiten een voortzetting is van activiteiten die in het kader van het PHARE-programma werden gefinancierd, is de Commissie van oordeel dat de jaarlijkse begrotingsbesluiten over de toewijzing van communautaire steun voor de ontmanteling zoals voorheen in overleg met het PHARE-beheerscomité moeten worden genomen. Dit zou ook de nodige tijd vrijmaken om de wettelijke basis op te stellen die vereist is om de communautaire steun voor de ontmanteling van Ignalina, die in het volgende financiële vooruitzicht is gepland, te verstrekken. De Commissie stelt voor deze toezegging op te nemen in een protocol dat aan de akte betreffende de toetredingsvoorwaarden wordt gehecht.

Ten vierde zal een reeks verklaringen, protocollen en bijkomende elementen in het verdrag moeten worden opgenomen.

Wat nucleaire veiligheid betreft, zullen bijvoorbeeld de toezeggingen van Litouwen en Slowakije inzake de snelle sluiting van de kerncentrales van Ignalina en Bohunice VI in de akte betreffende de toetredingsvoorwaarden moeten worden opgenomen.

Ten vijfde moet worden voorzien in een wettelijke basis voor de faciliteit ten behoeve van het noordelijke deel van Cyprus ter ondersteuning van een politiek akkoord.

BIJLAGE 3: MENSENRECHTENVERDRAGEN

Per 15 september 2002
door de kandidaat-lidstaten geratificeerde mensenrechtenverdragen

<i>Partij bij de volgende verdragen en protocollen</i>	BG	CY	CZ	EE	HU	LV	LT	MT	PL	RO	SK	SI	TK
EVRM (Europees mensenrechtenverdrag)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Protocol 1 (eigendomsrecht)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Protocol 4 (vrijheid van verkeer e. a.)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	O
Protocol 6 (doodstraf)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	O
Protocol 7 (ne bis in idem)	X	X	X	X	X	X	X	O	O	X	X	X	O
Europees Verdrag ter voorkoming van foltering	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Europees Sociaal Handvest	O	X	X	O	X	X	O	X	X	O	X	O	X
Herzien Europees Sociaal Handvest	X	X	O	X	O	O	X	O	O	X	O	X	O
Kaderverdrag inzake bescherming van nationale minderheden	X	X	X	X	X	O	X	X	X	X	X	X	O
ICCPR (Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	O
Facultatief protocol bij het ICCPR (recht op individuele communicatie)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	O
Tweede facultatief protocol bij het ICCPR (doodstraf)	X	X	O	O	X	O	X	X	O	X	X	X	O
ICESCR (Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	O
CAT (Verdrag tegen foltering)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
CERD (Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	O
CEDAW (Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Facultatief protocol bij het CEDAW	O	X	X	O	X	O	O	O	O	O	X	O	O

CRC (Overeenkomst inzake de rechten van het kind)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

X = geratificeerd

O = **NIET** geratificeerd

BG=Bulgarije; CY=Cyprus; CZ=Tsjechische Republiek; EE=Estland; HU=Hongarije; LV=Letland; LT=Litouwen; MT=Malta; PL=Polen; RO=Roemenië; SK= Slowaakse Republiek; SV=Slovenië; TK=Turkije.

BIJLAGE 4: TWINNINGPROJECTEN

TWINNINGPROJECTEN MET PHARE-FINANCIERING 1998-2002*

Sector	Landbouw (m.i.v. veterinaire en fytosanitaire projecten)	Milieu	Overheidsfinanciën (m.i.v. belasting, douane, interne markt e.a.)	Justitie en binnen- landse zaken	Sociaal beleid	Regionale ontwikkeling en voorbereiding structuur- fondsen	Overige	Totaal
Kandidaat-lidstaat								
Bulgarije	13	11	15	17	2	4	2	64
Cyprus	–	–	1	1	–	–	–	2
Tsjech Rep.	7	10	16	19	15	6	7	80
Estland	8	4	8	8	7	3	1	39
Hongarije	12	11	12	10	8	4	3	60
Letland	4	3	13	7	2	4	3	36
Litouwen	7	2	12	12	6	3	8	50
Malta	4	1	1	1	1	1	1	10
Polen	27	12	36	16	12	19	12	134
Roemenië	11	6	26	22	9	15	6	95
Slow. Rep.	9	9	10	17	6	3	7	61
Slovenië	9	1	11	8	3	5	3	40

Turkije	2	1	1	6	–	–	3	13
Totaal	113	71	162	144	71	67	56	684

*) Het aantal projecten voor 2002 kan nog wijzigen.

**TWINNINGPROJECTEN 1998-2002* MET LIDSTATEN
ALS LEIDER OF PARTNER**

Land	A	B	D	DK	E	FIN	F	GR	IRL	I	NL	P	S	UK	Totaal
BG	7	–	21	2	6	–	10	6	2	1	4	–	4	9	72
CY	–	–	–	1	1	–	–	1	–	–	–	–	–	–	3
CZ	5	–	23	4	7	2	15	1	3	4	12	1	3	22	102
EE	–	–	11	–	–	11	4	1	4	1	4	–	8	3	47
HU	11	1	17	5	10	5	14	2	1	4	5	–	7	11	93
LV	–	1	7	2	2	5	3	1	–	–	1	–	7	4	33
LT	–	1	12	9	4	8	6	–	–	3	1	–	14	6	64
MT	–	–	–	–	2	–	–	–	1	1	–	–	–	3	7
PL	4	–	33	11	16	5	37	1	3	8	15	1	9	24	167
RO	2	1	15	3	11	–	23	6	–	11	9	–	4	11	96
SK	12	–	18	1	8	2	12	6	2	5	7	–	6	8	87
SI	11	–	13	–	8	–	5	1	2	2	4	–	5	4	55
TK*	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Totaal	52	4	170	38	75	38	129	26	18	40	62	2	67	105	826 **

*) Voor 2002 zijn nog niet alle twinningpartners gekozen.

**) Dit is niet het totale aantal projecten: aan sommige daarvan wordt door meer dan één lidstaat deelgenomen.

BIJLAGE 5: PEER REVIEWS

Peer reviews: inschakeling van deskundigen, per lidstaat

Lidstaat	Totale aantal keer waarbij een deskundige werd ingeschakeld
Oostenrijk	71
België	33
Denemarken	41
Finland	61
Frankrijk	57
Duitsland	78
Griekenland	19
Ierland	27
Italië	47
Luxemburg	10
Nederland	61
Portugal	49
Spanje	35
Zweden	74
Verenigd Koninkrijk	137
Totaal	800

Peer reviews verricht door TAIEX (DG Uitbreiding)

Kandidaat-lidstaat	Hoofdstuk 1⁹ Vrij verkeer van goederen	Hoofdstuk 2¹⁰ Vrij verkeer van personen	Hoofdstuk 3¹¹ Vrij verkeer van diensten	Hoofdstuk 7¹² Landbouw	Hoofdstuk 13¹³ Sociaal beleid	Hoofdstuk 19¹⁴: Tele-communicatie en informatie-technologie	Hoofdstuk 22¹⁵ Milieu	Hoofdstuk 23¹⁶ Consumentenbeleid en volksgezondheid	Hoofdstuk 24¹⁷ Samenwerking op het gebied van justitie en binnenlandse zaken	Totaal
Bulgarije		6		1	1			1		9
Cyprus	2	6	1	5	1		1	1	1	18
Tsjech Rep.	2	6	2	6	1	1	1	1	1	21
Estland	2	6	1	5	1	1	1	1	1	19
Hongarije	2	6	2	7	1	1	1	1	1	22

⁹ Het systeem voor snelle waarschuwingen voor levensmiddelen en diervoeders, nieuwe/ggo- levensmiddelen

¹⁰ Wederzijdse erkenning van beroepskwalificaties in de medische sector: artsen, tandartsen, apothekers, dierenartsen, verpleegkundigen, vroedvrouwen.

¹¹ Financiële diensten, gegevensbescherming (niet alle thema's in alle landen)

¹² Gegevensbestand voor runderen, fruit en groenten, IACS, melkcontingenten, veterinaire inspectieposten aan de grens, veterinaire inrichtingen, wijn (niet alle thema's in alle landen)

¹³ Infectieziekten

¹⁴ Postdiensten

¹⁵ Milieu incl. thema's zoals: lucht, chemicaliën, gevaarlijke stoffen voor water, drinkwater, MER, ggo's, IPPC, natuurbescherming, nitraten, SEVESO, afval

¹⁶ Algemene productveiligheid

¹⁷ Justitie en binnenlandse zaken incl. thema's zoals: tenuitvoerlegging Schengen-actieplan/buitengrenzen, rechtsstelsel, asiel, drugs, visumbeleid, witwassen van geld, bestrijding van financieel-economische criminaliteit, fraude en corruptie, politiesamenwerking

Letland	2	6	1	5	1		1	1		17
Litouwen	2	6	1	5	1		1	1		17
Malta	2	6	1	3	1		1	1	1	16
Polen	2	6	2	5	1		1	1		187
Roemenië		6		2	1			1		10
Slow. Rep.	2	6	1	7	1	1	1	1		20
Slovenië	2	6	1	5	1		1	1	1	18
Totaal	20	72	13	56	12	4	10	12	6	205

Peer reviews verricht door andere diensten van de Commissie en andere instellingen

Kandidaat-lidstaat	<u>Hoofdstuk 4¹⁸</u> Vrij verkeer van kapitaal	<u>Hoofdstuk 14¹⁹</u> Energie	<u>Hoofdstuk 25²⁰</u> Douane-unie	<u>Hoofdstuk 28²¹</u> Financiële controle	Totaal
Bulgarije	1	1		1	3
Cyprus	1	1	1		3
Tsjech Rep.	1	1	1		3

¹⁸ Peer reviews verricht door de Europese Centrale Bank

¹⁹ Peer review op het gebied van nucleaire veiligheid, verricht onder auspiciën van de werkgroep atoom- en onderzoekvraagstukken van de Europese Raad

²⁰ Peer review op het gebied van douane, gefinancierd via het Douane 2002-programma.

²¹ Peer review op het gebied van internationale financiële controle van de overheid, verricht door SIGMA.

Estland	1	1	1		3
Hongarije	1	1	1		3
Letland	1	1	1		3
Litouwen	1	1	1	1	4
Malta	1	1			2
Polen	1	1	1	1	4
Roemenië	1	1			2
Slow. Rep.	1	1	1		3
Slovenië	1	1	1		3
Totaal	12	12	9	3	36

BIJLAGE 6: STAND VAN DE ONDERHANDELINGEN

N R.	HOOFDSTUK	CYP	CZE	EST	HUN	POL	SLO	BUL	LAT	LIT	MAL	ROM	SLK
1	Vrij verkeer van goederen											0	
2	Vrij verkeer van personen											0	
3	Vrij verkeer van diensten											~	
4	Vrij verkeer van kapitaal											0	
6	Mededinging		0		0	0		0			0	0	0
7	Landbouw	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	~	0
8	Visserij												

9	Vervoer		0					0			0		
10	Belastingen									0	0		
11	EMU												
12	Statistiek												
13	Sociaal beleid en werkgelegenheid												
14	Energie							0			0		
15	Industriebeleid												
16	Midden- en kleinbedrijf												
17	Onderzoek en wetenschappen												
18	Onderwijs en opleiding												
19	Telecommunicatie										0		
20	Cultuur en audiovisueel beleid										0		
21	Regionaal beleid							0			0		
22	Milieu							0			0		
23	Consumentenbeleid en volksgezondheid												
24	Justitie en binnenlandse zaken							0			0		
25	Douane-unie									0	0		
26	Buitenlandse betrekkingen												
27	Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid												
28	Financiële controle										0		
29	Financiële en budgettaire bepalingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	~	0
30	Institutionele bepalingen		0		0				0		~		
31	Overig	~	~	~	~	~	~	~	~	~	~	~	~
Geopende hoofdstukken (1)		30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	27	30
Afgesloten hoofdstukken (2)		28	25	28	26	27	28	22	27	28	25	13	27
Nog openstaande hoofdstukken (3)		3	6	3	5	4	3	9	4	3	7	18	4

0: geopend, in onderhandeling; [leeg]: voorlopig afgesloten; ~ : nog niet geopend voor onderhandelingen

BIJLAGE 7: BELANGRIJKSTE STATISTISCHE INDICATOREN

BELANGRIJKSTE STATISTISCHE INDICATOREN VAN DE KANDIDAAT-LIDSTATEN (2001)

	Opp.	Bevolking	Bevolkings- dichtheid	BBP in KKS (koopkrachtstandaard) 1) 2)			Wijziging % BBP	Landbouw	
	1000 km ²	mln. inwoners	inw./km ²	mld. €	BBP per hoofd van de bevolking in €	BBP per hoofd van de bevolking als % EU- gemiddelde	%	% bruto toege- voegde waarde	% werk- gelegenheid
Bulgarije	111	7,9	71	51,5	6 500	28	4,0	13,8	26,7
Cyprus	9	0,8	82	14,1	18 500	80	4,0	3,9	4,9
Tsjech Rep.	79	10,2	130	136,0	13 300	57	3,3	4,2	4,6
Estland	45	1,4	30	13,4	9 800	42	5,0	5,8	7,1
Hongarije	93	10,2	110	121,3	11 900	51	3,8	4,3(4)	6,1
Letland	65	2,4	36	18,1	7 700	33	7,7	4,7	15,1
Litouwen	65	3,5	53	30,3	8 700	38	5,9	7,0	16,5
Malta	0,3	0,4	1 250	4,6 (3)	11 700 (3)	55(3)	-0,8	2,4	2,2
Polen	313	38,6	124	355,5	9 200	40	1,1	3,4	19,2
Roemenië	238	22,4	94	132,2	5 900	25	5,3	14,6	44,4
Slowakije	49	5,4	110	59,7	11 100	48	3,3	4,6	6,3
Slovenië	20	2,0	98	31,9	16 000	69	3,0	3,1	9,9

Turkije	775	68,6	89	356,8	5 200	22	-7,4	12,1	35,4
----------------	-----	------	----	-------	-------	----	------	------	------

Bronnen: Eurostat uit nationale bronnen.

- (1) De methode voor de berekening van het BBP in KKS werd sedert de verslagen van vorig jaar aangepast.
De gegevens zijn derhalve niet vergelijkbaar.
- (2) Voor de berekening van het BBP per hoofd van de bevolking werd gebruik gemaakt van gegevens betreffende de totale bevolking uit de nationale rekeningen, welke kunnen verschillen van die uit de demografische statistieken.
- (3) 1999
- (4) 2000

**BELANGRIJKSTE STATISTISCHE INDICATOREN
VAN DE KANDIDAAT-LIDSTATEN (2001)**

	Inflatie- percentage	Werkloosheids- percentage	Algemene overheids- begroting	Buitenlandse handel				Lopende rekening	Directe buitenlandse investeringsen	
	Jaarlijks gemiddelde	% beroeps- bevolking (5)	Balans in % BBP	Handelsbalans uitvoer/invoer in %	Uitvoer naar de EU in % totale uitvoer	Invoer uit de EU in % totale invoer	Balans EU/land (mln. €)	Balans in % BBP	Kapitaal in € per hoofd (1) (2)	Netto- in- stroom in % BBP (2)
Bulgarije	7,4	19,9	1,7	76,3	54,8	49,4	380	-6,0	272	5,1
Cyprus	2,0	4,0	-3,0(4)	13,0	49,0	55,5	1 670	-4,5	/	1,8
Tsjech Rep.	4,5	8,0	-5,5	91,6	68,9	61,8	2 376	-4,7	2 284	8,7
Estland	5,6	12,4	-0,4	77,0	69,4	56,5	19	-6,1	2 084	9,7
Hongarije	9,1	5,7	-4,1	90,5	74,3	57,8	-481	-2,2	1 790(3)	4,7
Letland	2,5	13,1	-1,6	57,1	61,2	52,6	466	-9,7	970	2,3
Litouwen	1,3	16,5	-1,9	72,1	47,8	44,0	773	-4,8	720	3,7
Malta	2,5	6,5	-7,0	71,8	41,3	63,6	1 304	-4,8	/	8,8
Polen	5,3	18,4	-3,9	71,8	69,2	61,4	8 976	-4,1	952	3,2
Roemenië	34,5	6,6	-3,4	73,0	67,8	57,3	967	-5,9	245	2,8(3)
Slowakije	10,8(3)	19,4	-5,6	85,5	59,9	49,8	-264	-8,8	521	6,3
Slovenië	8,6	5,7	-2,5	91,2	62,2	67,7	1 819	-0,4	1 527	1,9
Turkije	57,6	8,5	-28,7	75,8	51,6	44,6	-67	2,3	/	2,2

Bronnen: Eurostat uit nationale bronnen.

- 1) Cijfers berekend aan de hand van bevolkingscijfers uit de nationale rekeningen, welke kunnen verschillen van die gebruikt in demografische statistieken.
- 2) Gegevens uit de betalingsbalans
- (3) 2000
- (4) Raming
- (5) Definitie arbeidskrachtenenquête

BELANGRIJKE STATISTISCHE INDICATOREN
VAN DE KANDIDAAT-LIDSTATEN (gemiddelde 1997/2001)

	Groei BBP	Inflatie- percentage	Werkloosheids- percentage	Algemene overheids- begroting	Buiten- landse handel	Lopende rekening	Directe buitenlandse investerings
	Wijziging in %	Jaarlijks gemiddelde	% beroeps- bevolking (4)	Balans in % BBP	Balans EU/land (mln. €)	Balans in % BBP	Netto-instroom in % BBP (1)
Bulgarije	2,0	9,8	15,2	0,5	188	-1,5	5,6
Cyprus	4,2	2,7	4,3	-4,0(3)	1 768	-4,5	1,3
Tsjech Rep.	1,1	5,6	7,1	-3,8	2 604	-4,3	7,8
Estland	5,2	6,1	11,5	-0,5	496	-7,8	8,1
Hongarije	4,5	12,4	7,4	-5,4	1 090	-3,4	4,3
Letland	6,1	3,9	14,0	-1,7	318	-8,6	5,7
Litouwen	3,6	3,3	16,5	-2,9	696	-8,9	4,8
Malta	3,4	3,6	6,0	-8,8	1 358	-7,1	11,9
Polen	4,2	9,9	13,6	-2,8	10 750	-5,4	4,2
Roemenië	-1,0	46,3	6,2	-4,0	1 050	-5,3	3,5(2)
Slowakije	3,3	8,9(2)	15,7	-7,0	48	-7,4	4,4
Slovenië	4,2	8,0	6,8	-2,3	1 704	-1,7	1,4
Turkije	1,2	69,9	7,3	-15,7	7 398	-0,8	0,8

Bronnen: Eurostat en berekeningen van de diensten van de Commissie op basis van nationale bronnen.

- (1) Gegevens uit de betalingsbalansen
- (2) Gemiddelde 1997/2000
- (3) Geraamd gemiddelde 1997/2000
- (4) Definitie arbeidskrachtenenquête